NAZIONALE
8
0 — C
13
ROMA
VITT. EMANUELE

C
2 : 2.

8.30.C.13

X

Tractatus de nõ mutan-do Paſchate: ⁊ contra ſer-uile pecus Judeoꝝ Acu-leus a magiſtro Cypriano Beneti doctore Pariſieñ. nuperrime editus.

Pertinet ad Contū S. Petri in Monte-aureo.

42

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE

¶ Ad Sanctiſſimū dñm noſtrum dñm Leonem.X.
Pont.Max.Cyprianus Beneti ordinis Prędica
toꝝ/in ſacra Theolog.Doctor Pariſieñ.
perpetuam fœlicitatem.

TAm etſi Pater Beatiſſime uerum beati Petri ſuc-
ceſſorē te ſancta confitet́ Eccleſia:meritiſq; lau-
dibus proſequat́:tamen ob ſingularem tuā pietatem
munificētiā/cęteraſq; uirtutes/præcipue ob imenſam
pacis concordiæq; obſeruantiā/ tum erga omnes/tum
erga ſanctā matrem Eccliam ueriſſimū Chriſti Ieſu
Vicariū/ac Deū in terris cuncti & credūt/& concordi
uoce prædicant. Nec iniuria quidem: nam quid eſt:
quod Principem melius prędicet/q̄ quietus Populus/
concors Senatus/ & tota Reſpub.morū honeſtate pe
tita? Cum deceat Pont.apicis curam generalitatis cu
ſtodire concordiā:quæ ad gubernantis laudem trahi-
tur / ſi ab omnibus Pax ametur: Cuius nomen dulce
eſt: & ipſa res ſalutaris. Quandoquidē ea duce cūcta
ſubſiſtunt:parua creſcunt:maxima uel augentur: uel
perpetuo conſeruant́. Quam ſtudioſe amplectimur:
ut a natura nobis inſitam/ac relictā a Chriſto dicente:
Pacem meā do uobis / pacem meam relinquo uobis.
Propter quod a ſancta matre Eccleſia in miſſarū cele
bratione aſſidue canit́:Agnus dei dona nobis pacem.
In cuius ſignū dei filius naturam humanā aſſumens
ſui oris oſculo Eccleſiā deoſculando myſtice deo patri
nos reconciliās:illud Can.primo in ipſius Ecclīæ per-

ſona tūc compleuit/ubi : Oſculetur me oſculo oris tui Chriſto Ieſu ſponſo ait• Inde eſt q̄ in miſſis/& reconciliationibus/fœderibuſq̄/& nuptiaꝝ uinculo oſculū datur•Cuius inq̄ Pacis te Pater Beatiſſime optimū & obſeruatorē & cultorē fuiſſe : etiā dum in minoribus ageres: nemo eſt qui neſciat• Grauiſſimas enī erūnas potius perpeti maluiſti/ q̄ eius fines aliquo modo prę terire•Quamobrem Chriſtus te ita pium/pacíq̄ deditum ob ſuæ Eccleſiæ tranquillitatē merito eiuſdē Paſtorem/conſeruatorēq̄ elegit & cōſtituit• Quod olim in Iudicibus Iſrael deum ipſum in Machabeoꝝ libris obſeruaſſe legimus•Ioſeph enim dum fidelis inuētus eſt/ & reputatū eſt ei ad iuſtitiā : quiq̄ tpe ſuæ anguſtiæ dei mandatū cuſtodiret / Aegipti dn̄s factus eſt• Alius dū implet uerbū/factus eſt Dux Iſrael• Caleph dum teſtificat̄ in Eccleſia accępit hæreditatē • Dauid in ſua humilitate & miſericordia ſedem Regni conſecutus eſt • Daniel in ſimplicitate liberatus eſt de ore Leonū• Helias dum zelat pacem/& zelū dei/in cœlū receptus eſt• Idq̄ in Sanctitate tua indies magis magiſq̄ cōprobatur/ & re ita eſſe cognoſcit̄ : cū ab ea nihil prętermittatur:quod ad maloꝝ morū emendationem:totiuſq̄ Eccleſiæ cultum & incrementū/cunctorumq̄ fideliū quietem/ pacemq̄ futurū ſit•Cuius rei uel ipſe maxime teſtis ſum:dum ſuperioribus diebus ad Sanctitatē tuā me contuliſſem : ubi de ingenuarū artium ſtudiis:deq̄ huius almę Vrbis Gymnaſio:qđ Sāctitas tua ſuſcitare & erigere maximopere ſatagit:

multus ſermo habitus eſt. Tandem Beatitudo tua ad Calendarii/& ad Paſchatis materiã euaſit:multaqꝫ ſu per ea re ad Chriſtifidelium pacem pertinentia dicta ſunt. Demum eadem Sanctitas tua mihi iniunxit:ut quid de eo ſentirem/lr̃is mandarem: cum quidã ſane eruditi uiri multa ſubtiliter/copioſeqꝫ ſcripſerint: conenturqꝫ inueteratã/& tot ſęculis comprobatã conſue tudinẽ penitus cõmutare. Ego aũt cupiens tuæ Beati tudini parere/& ſanctæ matris Eccleſię cõmoditati/& paci proſpicere: inde digrediens/quanta potui celeri tate:quę circũferũtur dictoꝝ ſcripta ſtudioſe perlegi: ut ſi qua/ uel falſa/ uel in orthodoxã fidem ſcãdalum inducentia inuenirẽtur/ea & notarem/& pro uiribus refellerem. Quod ſpero me ex ſententia conſecutum fuiſſe:uel ſaltem Sanctitati tuæ morem geſſiſſe. Omnia tamen & ſingula tam coniunctim / q̃ diuiſim humilius q̃ dici/aut conſpici poſſit/tam Sanctitatis tuę/ q̃ Reuerendiſſimoꝝ dñoꝝ Cardinaliũ/ac totius Late ranen̄. Cõcilii determinationi/ & correctioni penitus ſubmitto: Eorumqꝫ omniũ in te Pater Beatiſſime primũ iacio fundamentũ/a beato edoctus Paulo/ dicẽte prima ad Corin. Capitulo tertio: Vt ſapiens Architector fundamentũ poſui. Quandoquidẽ prædeceſſori tuo/& tibi in eo ſummus opifex Chriſtus ſingulariter loquẽs dixerit: Ego dico tibi Petre/quia tu es Petrus: & ſuper hãc petrã edificabo Eccl̃iam meã. Quod uer bum pertractans diuus Hieronymus in Cõmentario ita inquit: Tu mihi dixiſti: Tu es Chriſtus filius dei

uiui: Et ego dico tibi ſermone nō caſſo/ & nullū opus habente: Sed dico tibi/quia meum dixiſſe/feciſſe eſt: quia tu es Petrus. Sicut enim lumen Apoſtolis donauit/ut lumen mūdi appellaretur/& cætera quæ adnō dicta ſunt uocabula:ita & Simoni/qui credebat in petram Chriſtū/Petrę largitus eſt nomen:ac ſecundum Metaphoram Petræ recte dicitur ei/Edificabo Eccleſiam meā. Hęc ille. Et Maximus in ſermone quodam Apoſtolorꝝ: Paulus aūt edocuit: Petra aūt erat Chriſtus: ita per Chriſtū Petrus factus eſt Petra:dn̄o prędicta uerba loquente. Et Leo ille ſanctiſſimus/ Sanctitatis tuæ prædeceſſor de Petri fide quodam quoqꝫ in ſermone dixit/eam tanta ſoliditate munitā: ut nec hęretica unq̄ corrūpere prauitas:nec pagana potuerit ſupare perfidia. Petrus inq̄(Ambroſio teſte) primus in nationibus fecit fidei fundamentū: primuſqꝫ poſt Chriſti aſcenſum/ magnā Iudeorꝝ & Gentiliū multitudinem prædicatione ſua conuertit. Ait Anacletus & Theophilus ad eundē: Hoc enim decet te/qui robur es/ & petra / quia tibi dixit: Ego pro te orabo/ ne deficiat fides tua: Tu aliquando conuerſus/ confirma fratres tuos. Idem Auguſtinus / & Damaſcenus/ aliiqꝫ ſancti & catholici ſup Chriſti uerbis aperte demonſtrarūt. Noſter quoqꝫ Cyprianus martyr glorioſiſſimus ait: Qui Cathedrā Petri deſerit: ſuper quam fundata eſt Eccleſia/in Eccleſia eſſe non confidat. Et præfatus Leo beatiſſimus in ſuæ ordinationis ſermone præmiſſa Chriſti uerba aſſumens inquit:Ego dico

tibi/hoc eſt/ Sicut tibi Pater meus manifeſtauit diui nitatem meã/ita & ego notam facio tibi excellentiam tuam: quia tu es Petrus: Cũ ergo ſim inuiolabilis Pe-tra/ego lapis angularis: qui facio unũ fundamẽtum: præter quod nemo poteſt ponere aliud: tu quoq; po-teris: quia cũ uirtute conſolideris: ut quę in poteſtate ſunt propria/ ſint tibi mecũ participatione cõmunia: Et ſuper hanc petram edificabo Eccleſiã meã: & por-tæ inferi nõ præualebunt aduerſus eam. Super hanc inquit fortitudinẽ ęternũ conſtituã templum: & Ec-cleſiæ meæ cœlo inſerendo ſublimitas in huius fidei firmitate conſurget. Hæc ille. Qui me etiã docuit in te Leone Pont. Max. meũ primũ firmare fundamen tum: in quo noſtri huius opuſculi intentio nititur & recumbit. Et ſi forte dictis ſcriptiſue meis aliquo mo-do occurri poſſet: mentem tamen integram ſincerãq; unq̃ redarguet nemo. Conſurgãt quantæcũq; procel-læ/quæuis tempeſtas urgeat: nunq̃ a Petri Nauicula mente deuius fiam: Verũ in ea firmiter & ſecure con-quieſcã. Itaq; Pater Beatiſſime ſupplex oro/obſecroq; Sanctitatẽ tuã/ ut in hoc ponat ptes meas iuxta ſe/& cuiuſuis manus pugnet cõtra me: uincẽdi timor pro-cul aberit. Cui fundamento/proteſtationibuſq; præ-miſſis/hmõi noſtra inhęrẽtia in lucem/ & ad Sancti-tatis tuæ manus prodire placuit. Eiſdemq;(altiſſimo fauente)pro uiribus ſemper tueri conabimur. Valeat S. tua: cui omnipotens deus/& in hoc/& in cęteris ad ſanctæ matris Eccleſiæ pacem / exaltationem/ incre-

mentumq; pertinentibus ſuæ dextræ robur / & conſtantiam præſtet.

ℭ Argumentũ totius operis.

QVanq̃ ſacroſanctũ Paſcha noſtrum ob Redemptoris noſtri Ieſu xp̃i glorioſum Triumphum / & dominicã Reſurrectionem / die quoq; Dominica (ſicut recolimus) ſit celebrandum / ſancti Patres rectiſſime ſtatuerint. Nihilominus hac noſtra tempeſtate ad Lunę motum & intercalationẽ / ipſum intercalandũ & imutandũ neceſſarium eſſe quidam Aſtrologo℞ per uaria ſcripta probare nitunt̃. Quod equidem militantis Eccleſię unitati / paci / & ſoliditati aperte repugnare (opitulante dño) inſinuare temptabimus: ac propter remedii impoſſibilitatem grãdemue difficultatem error ſi contigerit ille tollerandus potius ſit / q̃ tollendus oſtenditur. Et tandem ſeruile Iudeo℞ pecus iuſte incutientes / ut aduerſus nos erigi non poſſit / ad ipſum ſtimulandum Lector aculeum habes / pia / atq; ad Aſtrologos hortamenta.

BIBLIOTECA ... VITTORIO EM...

ℭTRACTATVS DE NON MVTANDO PASCHATE: ET CONTRA SERVILE PECVS IVDEORVM ACVLEVS: A MAGISTRO CYPRIANO BENETI DOCTORE PARISIENSI NVPERRIME EDITVS

ℭSancti Spiritus aſſit nobis gratia.

ℭSequūtur fundamenta quędā ad laudem & gloriā Sacroſanctæ uniuerſalis Eccleſiæ: in quibus oſtenditur in primis/ Non eſſe noſtrū noſſe tempora uel momenta: nec ſyderū naturam: aut qualitates.

ℭ Fundamentū Primū.

Licet Lunæ & Solis motus cōmunes ſenſu percipiantur: tamen cœleſtiū orbiū & Planetaꝝ nomina/numerus/ & diſcurſus/puncta/minuta/gradus & hmōi minime intelligunt: & ideo intellectū a ſenſu capiētem originē & rationē ſepe errare & falli contingit. A ſenſu quoq; omnes ſcientias humanitus inuentas/ rebuſq; ſenſibilibus ab eo quod ſunt/ uel non ſunt/naſci & oriri in Poſterioꝝ libro Ariſt. pulchre inſinuat: & nil deuenire poſſe ad intellectū/niſi prius in ſenſu fuerit. Idem in libris de Anima teſtatur: ac apertum quaſi experimentū eſt. Sed & profecta in perſona diuinæ ꝓuidentiæ ſic loqt̄ Ec.xxiiii. Gyrū cęli circuiui ſola/ & nō erat uir mecū. Sola inqt/excludēs ad hoc cuiuſuis creaturę poteſtatem. Et Pſal.cxlix. Qui

numerat multitudinẽ ſtellarum: & eis oibus noia uocat. Q d ſolius dei attributum eſt: ſicut iſtud Exo.iii.Qui eſt miſit me ad uos deus Prophete: quẽ mittebat/dixit. Et propterea dixit: Qui numerat multitudinẽ zc. Et Chriſtũ in Actibus Aploꝝ Primo cap. Qui primitias gentiũ gerunt/futurũ ab ipſo inquirentibus tp̃s: ſimpliciter reſpondiſſe legimus dictũ diuinũ/ qd pro Themate aſſumpſimus/uidelicet: Nõ eſt ueſtrũ noſſe tempora/ uel momenta (quæ perfecte intelligebat/ finxit ſe neſcire/ſubiungens) quæ Pater poſuit in poteſtate ſua: Vbi tpa & momenta deſcribũtur/& formaliter ſtant / atq; ad hæc cœleſtiũ imaginamenta q̃uis deo & inſint per ſe nota firmiterq; credenda: ſic tñ uel ſic gradus ipſoꝝ/ & puncta/ & momenta dinumerari debere aut poſſe: ſacræ ſcripturæ cũ nulla nos impellat auctoritas: nec minus ratio inſolubilis nos cõſtringat Ariſt. ipam in libris de Cęlo/nec Metheoroꝝ/Probleumatũq; minus deſcripſiſſe uideamus. Sintq; auctoritates expreſſę in contrariũ / oppoſitũ magis pro nũc eſt tenendũ illoꝝ quæ quidã ſcripſere (etiã ſi pro bleumatice dicta fuerit). Haud imerito: quoniã ſicut oculus Noctuæ ſe habet ad lumen Solis: ſic ad manifeſtiſſima naturę in ſe illa cœleſtiũ orbiũ ſtellarumq; curſus & momenta ſe habet noſter intellectus. Ariſt. tradidit Primo Phi. Temporꝝ quidẽ nec intueri pñt motus: nec puncta: nec in ea aciem mentis configere poteſt homo: ac minutarũ/punctorumq; intra ſperas ipſas/graduũq; illoꝝ quæ contingũt/quis quæſo: niſi

ille ſolus/qui imenſus eſt poterit menſurare? Quare de tempoꝝ natura/quae motuū omniū principiū exi/ſtit/materiaq; zc• inter Philoſophos & doctores fidei diuerſa admodū inuenitur opinionū uarietas • Ana/xagoras enim(ut Auguſtinus refert in libro de Ciui/tate dei)factus eſt reus apud Athenieñ•quia dixit Solem eſſe lapidem ardentē/negans utiq; ipſum eſſe uel deū / uel aliquid animatū• Platonici uero poſuerunt corpa cœleſtia animata• Et Damaſcenus dixit in lib• ſecūdo:Nullus animatos cœlos/uel luminaria exiſti/met:inanimati enī ſunt/& inſenſibiles• Origenes enī ut teſtatur beatus Tho•in prima pte•q•lxx•ar•iii• poſuit ecōuerſo animatos eſſe cœlos•Hiero•etiam idem ſentire uidet/exponens illud Eccleſiaſtici primo: Lu/ſtrans uniuerſa per circuitū pergit ſpiritus • Baſilius uero dicit/nō eſſe animata corpa cœleſtia•Auguſt•uero ſub dubio derelinquit/in neutrā partem declinans ut patet in ſecūdo ſup Gene•ad lrām:& in Anchi•ubi dicit/ꝙ ſi ſint animata corpa cœleſtia pertinēt ad ſo/cietatē Angeloꝝ coꝝ animae • Et Ptholo•dicit Solem & Lunā non eſſe Planetas fixas in ſpeciis: ſed habent motū ſeorſum a motu ſperaꝝ: & extūc motus griſſo: quod nō ideo dicit/ ꝙ deus poſuit ea in firmamento: ſed quia iuſſerit ut ibi eſſent ſicut poſuit hominem in paradiſo / ut ibi eſſet• Ariſt• uero ponit Stellas fixas eſſe in ſperis ſeu orbibus/ & non mouentur niſi motu orbiū•Aliqui uero poſuerūt ꝙ luminaria ſcdm ſpeciē eſſent neceſſario diuerſa/& unumquodq; erat ex tota

ſua materia : quæ uidetur falſa & uana aliquibus/ & principiũ erroris/& occaſio fuit ponendi omnibus in hominibus animã unicã cum Auerroy : quod merito nuper ſacrum per Conciliũ Lateranẽ. damnatũ eſt: atq; ad unũ Saturni gradũ ſolum uita cuiuſuis non ſufficiat hominis. Vnde Aug.lib.lxxxiii.q. Q đ pul/chre dñs meus Reuerendiſſimus Cardinalis Hadrianus in ſuo aureo ope de uera Philoſophia refert:Cum multa Aſtrologos prędixiſſe dicatur : uera ideo fit/q̃a nõ tenent homines memoriã falſitatis/erroreſq; illoꝝ ſed nõ intẽti in ea: quæ illoꝝ reſponſis prouenerũt:& quæ nõ prouenerũt obliuiſcũtur:& ea certe memorãtur:quæ nõ arte illa/quę nulla eſt:ſed quadam rerum ſorte contingunt/ ꝙ ſi peritię eoꝝ uolunt tribuere/dicant artificioſe diuinare: Hæc ille. Et idem de ordine diſciplinę Aſtroꝝ Iudices/ qui occulta reuelare conãtur/& aliis nũciare futura/ ſibi uero neſciunt prouidere:Hæc ille. Vnde propoſitũ Thema recte concludit Nõ eſſe noſtrũ noſſe tpa aut momenta:quę Pater poſuit in poteſtate ſua/loco & capite ſupius allegatis.

¶ Ea quæ ſequũtur ex Primo fundamẽto.

¶ Si ſacramẽti Paſchatis celebre feſtũ iuxta quorũdã ſcripta per corpoꝝ cœleſtiũ ſupputationes & momenta ĩmutari contingat/diuina maieſtas dei:cuius iſtud ſcire & menſurare propriũ eſt/grauiter offenditur.

¶ Supputari poſſe minutas & momenta Planetarũ naturaliter abſq; errorum multoꝝ intermixtione eſt impoſſibile.

¶ Perplexũ eſt admodũ cum cauſaꝶ cœleſtiũ aperta ambiguitate & dubio motus & effectus ipoꝶ cognoſcere:ad quoꝶ intelligentiã/ cauſaꝶ ipſaꝶ requirat͛ cognitio:teſte Philo. in primo Prẹd. & primo Phi.
¶ Si cuiuſdã dimenſionibus & minutiis tota Eccleſia uniuerſalis obuoluat͛/maxima inde confuſio orietur.
¶ Paſcha per iuniores reuolutiones & hmõi ſupputationes inueſtigans/ aperte beato Auguſtino contradicit/quod notius fiet infra.

¶ Sequitur Secũdum fundamentũ de fallaci arte Calculatoꝶ/& ꝙ Araneis comparant͛.

ARtem calculatoriã cito ducere in errorẽ eos:qui maxime circa menſuras ſyderũ & Planetarum uerſantur conſtabit: qui inenarrabili cũ animi uehementia perſcrutãtes inter Saturnias illas minutias & puncta ſic ſeſe obuoluũt/ut pulli gallinarũ inter ſubtilem lini ſtupã cõuolitare uideant͛: & interdũ texere potius ad Aranearũ inſtar / diuo Ambroſio uiſi ſunt: qui & in Exametro ait: Qui ualidiores eſtis cũ uideatis Mathematicos diſcite/ Telã Araneaꝶ texunt:quę nec uſum aliquẽ poſſunt habere:nec uincula A prẹfato dño noſtro Reuerendiſſimo/ubi ſupra exprẹſſum. Et rurſus ibidem Auguſt. & Ambro. ait eni in conf. Auguſt. Manicheus cũ de cœlo/ ac ſtellis/ & de locis eoꝶ/ac Lunæ motibus falſa dixiſſe deprehenderet͛: q̃uis ad doctrinã religionis iſta non pertineat/ tamen

auſus eius ſacrilegos fuiſſe ſatis cõſtat• Et Ambro• in Exametro contra Mathematicos punctoꝝ graduũq; ſupputatores• Vnde cũ impoſſibile ſit ait/ tam ſubtiles minutas temporis cõprçhendere•Exigua aũt imutatio inducat uniuerſitatẽ erroꝝ / totum negotiũ plenũ eſt uanitatis: Hçc ille• Nouit ille qui in altiſſimis habitat/ & tronus eius in colũna nubis• Timens igit̃ ne in puncto aut in minuta in baratrũ erroris inciderem • Inde inter has Saturnias minutas: quas minutarum effigies / & puncta noua inter Calendaria tranſfiguratas conſpicias: Noſtrũ enim non eſt noſſe tempora uel momenta: quia pater poſuit in poteſtate ſua The•

¶ Ea quç ſequũtur ex Secũdo fũdamẽto•

¶ Ponere totius Eccleſiç ordinem antiquiſſimũ/antiquiſſimaq; & laudabili cõſuetudine approbatũ/ & iudicio eoꝝ ſubiicere: qui telas Aranearum tantũmodo texere uidentur/magnũ periculũ eſt•

¶ Credens ſe ſcire naturaliter poſſe ea de temporibus & momentis tpis / quæ Saluator ſuis Apoſtolis inhibuit/in errore exiſtit: niſi ex ſpeciali dei reuelatione id fuerit demonſtratũ ſibi•

¶ Hanc Saluatoris auctoritatem / Non eſt ueſtrum noſſe zc• ſolum de die Iudicii dictã fore exponentes errarent/& a ſenſu illius alieni efficerentur•

¶ Conuerſum ad fidem Mathematicum/pulchre repræhendit Auguſtinus•

¶ Huiuſmodi momenta temporis & minutas ſi quis

aſſerit poſſe Aſtrologico diſcurſu cópræhendi/apertte ſancto Ambroſio contradicit.

Idem facit/qui dicit totũ ſupputatorꝝ huius negocium nõ eſſe plenũ uanitatis.

Sequitur Tertiũ fundamentũ/ꝙ morũ diuerſitates ex impręſſione cœlorꝝ nõ ſint.

IN nullo homine pticulari per imprçſſiones Solis aut Lunæ/ſeu quorumcũqꝫ ſyderꝝ cauſat̃ neceſſa rio diuerſitas morũ/quod incidentaliter apponimus. Nam ea quæ creata ſunt in miniſteriũ hominis/ non prædominãtur ei in regimine & uirtute. Sol enim & Luna(ut ait Propheta Deuterono.iiii.cap.)& omnia. aſtra cœli creauit deus in miniſteriũ cũctis gentibus: quæ ſub cœlo ſunt. Atqꝫ ipſe Ptho.dicit/ꝙ trite in cõ muni habetur adagio: Vir ſapiens dñabitur aſtris. Nã dato iſto maximo inconuenienti / maximos inde ſequi errores neceſſe foret: quoniã omnes de neceſſi tate eſſent ſimpliciter boni uel mali: & ſic lege liberi arbitrii in totũ obmiſſa/ nullatenus meritũ nullũ demeritũ eſſet/ nulla rurſus gloria/ nullaqꝫ malis pœna daretur:nec gratia locũ haberet: omnis honeſtas morum per hmõi errorem prçiuditiũ pateretur/ & hominis ultimus finis deperderet̃:quod impoſſibile eſt/& cõtra fidei fundamentũ:niſi contingeret fortaſſis diſpoſitiue/ſeu de per accidens:Effectiue nuſq̃/quod nõ nulli cõtra fidem/ & ꝓpriæ ſalutis imemores dogma

tizare contendũt / dum culpa peccantis in ſydera re-
funduntur uel mala/ & cum tali malefaciẽdi licentia
prohdolor ad colendũ ſydera incuruanť. Iſte eſt finis
huius prauitatis/ & peſſimi erroris. Patet hoc etiã eſſe
ex cõmertio diaboli ſe ab hominibus adorari inſtigã-
tis: qui aliquos ſeduxit: ut Chriſtũ crederent ex cõſtel
latione etiã facere miracula/ & eſſe natum/ ac ad ea &
paſſionem ſuã/ & cęnam/ tempus/ & horas obſeruaſſe:
quaſi timens ante tempus determinatũ a diuina prõ
uidentia/ a Iudeis interfici: Sed de his magis inferius
dicetur: Senſibili quoq; repugnat experientiæ. In ea-
dem eni conſtellatione conceptos & natos Gemellos
uidemus utiq; diuerſificari in moribus/ & euentibus/
& naturalibus proprietatibus: Quod manifeſtum in
Iacob/ & Eſau intelligimus / & in multis aliis: qui in
his omnibus fore & fuiſſe diuerſos agnouimus. In ea
dem conſtellatione/ & filius Regis/ & filius Ruſtici
naſcitur fœmina/ & maſculus/ in his minime cõican-
tes. Grego. in Omelia Epypha. Fateri Mathematici
ſolent/ quia ſi quis ſub ſigno Aquarii naſcitur/ Piſca-
toris in hac uita miniſteriũ ſortiatur. Piſcatores uero
Gethis (ut fertur) nõ habet. Quis ergo dicat ꝙ nemo
ſub ſtella Aquarii naſcitur/ ubi Piſcator omnino non
habetur? Dicunt etiã/ ꝙ qui ſub ſigno Libræ naſcun
tur/ Trapezetę futuri ſunt. In multis aũt locis ſub Li
bra multi naſcunť/ ubi Trapezetæ penitus ignoran-
tur. Repugnat etiã rectę rationi/ dũ pręponit iſta in-
feriora: cũ homo perfectior ſit illis. Hæc colligimus

ex dictis ſanctoꝝ Aug. Damaſ. & Grego. Vnde Aug. in. v. lib. de Ciuitate dei in ſolutione cuiuſdã queſtio- nis de Fratribus duobus: qui ſimul infirmabantur/ & curabant/ unde hoc eſſet: Magis cõmendat rationem Hypocratis phyſici/ q̃ Aſtronomi. Hypocras eni di- xerat/ ꝙ hoc eſſet propter ſimilitudinẽ complexionis: & Aſtrologus reſpondit/ ꝙ hoc erat propter idempti- tatem conſtellationis. Aſſerere ergo conſtellationem cœleſtiũ ſyderũ/ morũ eſſe cauſam efficientẽ eſt hęre- ticũ. Et ſi quandoq; uera uideantur dicere/ hoc eſt/ uel a caſu/ uel diaboli inſtinctu: qui in his libenter ſe in- miſcet: ut dicit Auguſt. Cometæ aũt ad futuram mor tem alicuius Principis/ nõ niſi nutu diuino apparere credantur/ quoniã nõ eſt noſtrũ noſſe tpa uel momen ta: quæ Pater poſuit in ptãte ſua: qd eſt The.

¶ Ea quæ ſequũtur ex Tertio fundamento.

¶ Cum Solem/ Lunamq; ipſi Eccleſiæ in miniſteriũ deus ipſe creauit: illis igit̃ Eccleſiã ſubiicere eſſet ordi nem peruertere rerũ.

¶ Mores inſup hominũ ſic uel ſic imutari neceſſario ad ipſoꝝ cœleſtiũ corpoꝝ impræſſiones: ſintq; igitur boni homines/ uel mali aſſerentes periculoſe & in fi- de errant.

¶ Rei apertum experimentũ per curſus Planetaꝝ & impręſſiones improbare cõtendens euidenter errat.

¶ Maximus illoꝝ eſt error pernicioſus: qui etiã Chri- ſtum in natiuitate/ & in ſuis operibus ſequutũ fuiſſe cœleſtiũ conſtellationem temerarie affirmare cõten-

dunt/infra magis aperiendus.

¶ Dicere rerum omniũ euentus hmõi cõtingentes ſic certo ex cęleſtibus neceſſario ſequi/& nõ a caſu cõiter aut diabolica ſuggeſtione/diuo cõtradicit Aug.

¶ Errat qui hominũ per genituras euẽtus futuros ex cœleſtiũ influentiis/certe pręnunciat.

¶ Si ex his mores hominũ de neceſſitate bene uel male naſcerẽtur/ liberi arbitrii facultatem auferre neceſſe eſſet.

¶ Affirmare Chriſtũ feciſſe miracula ratione conſtellationũ/erroneũ eſſet & peruerſum.

¶ Qui eufortunia/uel infortunia hominũ inde oriri arbitrantur/errant.

¶ Qui ex præmiſſis Annoꝝ futura cõmoda uel incõmoda/bella/pacemq̧ neceſſario euenire indicare contendunt/delirant:de quo magis infra dicetur.

¶ Sequitur Quartũ fundamẽtũ: & aliqua etiam conſequentur aduerſus Aſtrologoꝝ fundamenta:& ꝙ unici gradus error/multos parit errores.

VErbis cuiuſdã moderni Doctoris / fideliſſimiq̧ relatoris utar in ſequentibus. Vnici enim gradus errorem/imo & ſolius minutiæ multos interdum errores parere ; nec per reuolutiones Annoꝝ / aut per magnas cõiunctiones Aſtrologũ hoc poſſe indicare/ aut recte ſupputare/inſinuare tentabimus.Ex hac enĩ

cœleſtiũ motuũ incertitudine/quis nõ totã labefactã uidet diuinatricẽ pcipue Aſtrologiã:quã ſi inter com putandũ uno gradu labatur/ cadere a tota ueritate ſit neceſſariũ. Fit eni mutata ſigni parte/ qua ſydus repe ritur/& finis ſępe permutari; quibus parem uim do mibus alii maiorem maximã eſſe cõfitentur: & inter dum exaltationes: quas determinatis ptibus pręſcrip ſerunt certe monomytiæ ſemp uariabunt:& nõnunq̃ cõfinia decimoꝝ: & ſi Planeta poſtremas ſigni teneat partes fieri poteſt: ut error unius ptis a ſigno tranſſe rat ad ſignũ:& quæ foret in Thauro Luna fiet in Ge minis:Cũ dicant eam fœlicem in Geminis/in Thau ro infortunatã: tamen a maſcula parte mutabitur ad fœmininã/ a lucida ad opacam/ab opaca ad tenebro ſam/a puteo ad altitudinẽ/ a plenis ptibus ad inanes/ a morboſis ad ſedeciſſimas. Poſtremo cũ ſit graduũ omniũ apud Aſtrologos differẽs inuicem proprietas in Nutigena tradidit Aeſcubapius/quomodo uariato loco Planetæ gradu uel minuto multũ ab errore non mutabitur uirtus ſyderis & influxus. Et quemadmo dũ error gradus interdũ uariat ſignũ/ ita minutiæ er ror interdũ uariat gradũ; ſed & locis quandoq; fallet ob gradus unius lapſum:ne quis forte ſit in Occidẽte ſub terra collocetur/ & qui pertinet ad Horoſcopũ in duodecim locis tenebris retrudatur in dodeca tenoris error unius gradus duodecim faciet gradibus aberra re/nec ſi ſyderis Epacha perperã habeatur ſortiũ/ ubi quas uocant ptes recte ſtatuetur;adde fallaciã irradia

tionibus ex unius tantũ partis uarietate: Cũ aliud ſi partibilis ſit radiatio faciat/aliud explicãs/aliud uero defluẽs. Adde peccatũ omniũ grauiſſimũ de dirigẽdis(ut dicũt)radiis Planetarum/ſi parte una labatur Aſtrologus unde Anni unius error eueniet: ſed hæc ſumma atq; maxima propeq; flagitia in iſta profeſſiõne:quæ tamen ſi compares aliis erratis parua uidebũtur: quæ tũc eos incerte ſit neceſſe/ cũ horas initiales ex motibus capiant Planetaꝝ:Dicit igitur Anni principiũ ad ingreſſum Solis in primas minutias Arietis ſtatuendũ. Porro ſi quemadmodũ uidimus hora dimidia plus ibi falluntur: conſtellatio penitus erit diuerſa tenta/ſi eueniet uariatio:Nec minus idẽ eueniet ſi nõ ab ingreſſu Solis in Arietem:quam a plenilunio ſiue interlunio aut anno/ annũ auſpicẽtur.Aſcendentia quoq; magnaꝝ confuſionũ q̃recte ſtatuent nõ exacte cõpræhenſis motibus Iouis & Saturni: a quorũ ꝑfecta cognitione tantũ putat abeſſe nos / ut magnũ eſſe pronũciet ſi uel diem primus/ quæ debent ſimul inueniri.Cuius ſententię Saxonem accedit:qui propterea factum dicit/ut Aceuoleus magnæ conſumptionis non illud habeatur / quod pro hora magnæ conſumptionis attendit: ſed quod Anni uertentis initio/ qno illa contingit aſcendebat:ſicq; errore errorẽ tuentur. Verum conſumptionis aſcendens nõ deſinit eſſe quod eſt/ propterea ꝗ a nobis ignoratꝰ: quare potius erat dicendũ / ſciri a nobis nõ poſſe ꝗ Coniunctio ſit futura;quare ſciri nequit Horoſcopus/ quã quia Ve-

nus ignorat' aliud ſugere impune uerũ. Quid enĩ cõſumptioni cũ horoſcopo Anni tot ſortibus menſibus antegreſſio? aut quæ ratio ut aſcendẽs anni; tñ nõ negabũt aut pauci aut maioris eſſe momẽti propriũ aſcendens: a quo diuerſa cũ oriatur penitus conſtellatio quã ignorãt neceſſe ſit eos in prædicendis conſumptionis affectibus uacillare: mitto ꝙ aſcendens Anni/ auctore etiã Albumazare/ pariter eſt incertũ. Ex quibus omnibus patet error pudẽdus Albumazaris: qui Primo libro maioris Introductorii/ dixit nõ referre/ ſi gradu uno erret Aſtrologus. In quo uerbo ſe planè neſcire quam defendebat Aſtrologiã/ ut nõ tam illud uerũ/ ꝙ dum accuſari eam a multis ob ignorantiã cũ potius nõ damnetur/ niſi penitus introſpecta nõ colatur/ nõ ametur/ niſi procul & de limine ſalutet'. Qualiter igitur illis nouoꝝ cicloꝝ/ & aliorum intentionibus: quas per puncta & gradus/ etiã quidã modernus ſuis cũ ſupranominibus nititur inuenire fides cõgrue adhiberi poſſit? quiſquis poſſet ex premiſſis iudicare ſed facilius ex ſequẽtibus/ quoniã nõ eſt noſtrũ noſſe tempora zc. quod eſt The.

¶ Ex Quarto fundamẽto ea quæ ſequũtur.

¶ Is qui diuinatricẽ Aſtrologiã uerã exiſtimat errat.

¶ Ob cediũ uarietatem / & aľs certa firmaqꝫ iudicare impoſſibile eſt.

¶ Incertos & uariabiles Lunæ motus poſſe certitudinaliter cõmenſurari in ſtadio eſt impoſſibile; cũ partes in quibus exiſtit ignorentur.

¶ Et quia gradus errore interdũ uariat ſignũ/ minu-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

tię quoq; error interdũ uariat gradum: ut qui forte ſit in Occidente ſub terra collocetur &c. Sicq; nulla certitudo ex his circa coniunctiones Solis & Lunæ quando Sol intret in Arietem Tricenteſimo/ etiã certitudinaliter perſcrutari eſt impoſſibile.

¶ Magnaꝝ quoq; coniunctionũ motus cum in rota Iouis & Saturni omni humano ingenio incompræhenſibiles poſſe computari error.

¶ Minutiaꝝ ſupputatores errore errorem defendunt & cum deficiũt in puncto/ ubi ſint neſciunt.

¶ Albamuzaris pudendus error aperitur: qui maximus inter Aſtrologos reputatur

¶ Q̃d abiiciatᷣ talis Aſtrologia & penitus eliminetᷣ.

¶ Ipſiuſq; Aſtrologiæ/ aut aſtrologi iuditio totum Eccleſiæ regimen ſubiicere periculoſum & graue eſt.

¶ Et directe contra ipſos eſt auctoritas Chriſti/ Non eſſe ſuũ noſſe tempora uel momenta/ quæ Pater poſuit in poteſtate ſua.

¶ Vnde peccatũ blaſphemiæ incurrũt etiam appropriantes ſibi quod dei propriũ eſt/ apertũ ex prędicta auctoritate eſſe dinoſcitur.

¶ Sequitur Quintũ cõtra Aſtrologos fundamentũ/ de cõtrouerſia & cõfuſione ipoꝝ.

SEntentiaꝝ & opinionũ mirabilis/ quę inter ipſos Aſtrologos comperitur uarietas/ eſt res ſtupenda diuerſitas tanq̃ longe/ etiam maior illa/ q̃ circa mate-

riam & naturã orbium & Planeta℞ iuxta Theologos aliosq; antiquiſſimos Philoſophos ſupra in fundamẽto primo enarrauimus: hoc eſt de motibus Octaui orbis/ & diſtantia capitis Arietis octauæ a capite Arietis nonæ/ & nugæ Solis: quod uidetˀ quaſi origo ſupputationis cuiuſdã moderni Aſtrologi inter antiquos inq̃ & modernos Aſtrologos Aegyptii / Chaldei / uetuſq; omnis deniq; ſententia ſtellas erraticas uno tantum motu moueri: quem uocamus diurnũ. Hyparchus aliũ introduxit contra rapientes ſicut errãtis ab Occidente in Oriente. Sic hæc igitur prima cõtrouerſia moueãtur proprio motu: necne recentiores contro uerſiã nullã dicent/ quoniã non ſit mirũ a iunioribus obſeruatũ/ quod ueteres nondum poterãt declaraſſe uerũ / ſicut etiã ex iunioribus qui ſententiã ueterum tueantur: quiq; nõ dubitent falli/ qui contra exiſtimauerunt. Prorſus poſterior longe Ptholo. peritiſſimus fuit omnis Mathematicæ/ ꝗ eius cũ Aſtrologicæ ſuppoſitiones; tum de ſphera tractatus / & de Aſtrolabii cõpoſitione cõmentaria ſup Euclidẽ quæq; alia ſcripſit multa facile declarauit his in cõmentariis ſup Thimeũ/ qđ & alibi facit. Hipperciã Ptholomeũq; retaxat qui putarunt ſtellas nõ erraticas circa polos ſignifieri uolui ad Oriẽtem poſt Centeſimũquintũ Annũ una pte peracta: ſed potius accedendũ Aegyptiis & Chaldeis: qui diuturnis obſeruationibus nil hmõi perdiderint/ præſertim ita ſenſibus atteſtantibus/ antiquæ traditioni/ ut non poſſit/ accedit Ptholomeus: qui non ſit

excuſatus • Nam ſi mouentur inquit ſup polos Zo/ diaci quod putant Hip• & Ptho• neceſſariũ fuerit in his locis nõ parum uergi uerſum ſuboccaſum: quę tñ ab hiis uſq₃ temporibus ab occidua dictum ſit/& Cã napum oporteat amplius nõ uideri breuem periodũ ſupra fictitionẽ • His aũt qui Rhodũ incolunt rada Orientẽ ut ſcribi poſſit•Cũ igitur arctos eadem nũc appareat in occidua/quæ tot ciculis Retio apparebat ſemper: & Cano•eandem ſeruauerit poſitionẽ depræ hendi falſum ſenſus euidentia:quem recentiores hę/ roica℞ ſtella℞ motum introduxerũt: qui ſi forſan alli ciunt ſupputationes motuũ Planeta℞ colligi recte te ſtatur ſenſus ab his qui numeris digerendis in Cano/ nis oppoſitione fixa℞ motũ aſſumũt• Dupliciter ait dilui obiectionẽ: Primũ/ꝙ hii quoq₃ fixa℞ motũ illũ obmittũt in ſupputandis motibus Planeta℞ conſona dicũt apparentibus/ & de ſyderũ reuolutionibus Ca/ nones ſtatuentes quanq̃ nõ errantes imobiles faciũt: ad ueræ tamen rationis extunt cõpetentiam• Deinde ꝙ motũ eſt ex falſis ſupputationibus colligi uerum: quare cenſui reſpondere ꝙ colligitur fidem nõ facere ueritatis in ſuppoſitiõibus•Hæc doctiſſimus ille Phi loſophus & Mathematicus Aneuaz / cũ ſæpe memi/ nerit utriuſq₃ ſententiæ: quarũ altera facit imobiles quam Indis deſcribit nunq̃ præiudicat: ſed in medio rem relinquit; ut in libro de genituris/duplex The/ ma fieri præcipiet:alterum quaſi moueretur:alterum quaſi nõ moueret• Et quanq̃ ſup his ego nil diffinio

præter hoc unū nil poſſe diffiniri. Veriſſimū tñ illud opinioni ueterū his fauéri / ꝙ aſſertores dogmatis ap-poſiti / uel inter ſe conueniūt. Notent hæc quæſo Pla-netaꝝ ſuppūtatores / & ad inueniendū nouū Ciclum etiā uiam inde ſumant ſi poſſint aliquid prius diffini-re pter id quod diximus nil poſſe ex eis decerni. Nā Ptholo. quidem poſt Hypar. Arzachel ab Occidente moueri uerſus Orientem ſemp putat Arzachel maurus cū proceſſerit certū ſpaciū regredi ab Oriente uerſus Occidentē. Quod Iſaac ſequitur Iſraelita ueriſſimis dicens experientiis obſeruatū. Thebirbenchorat iſtum motū expingit alio cogitato qui uerſus Auſtrum uergat & Aquilonē recentiores inuentū / Thebir: probantes admittūt etiā opinionem Ptho. triplici ſpheram octauā motus diſcerpentis. Tum qui ſentiunt cū Ptho. progredi illos ad Orientē / neqꝫ curſum mutare digladiant tūc de uelocitate curſus id falſum putantes quod tradiderat / Centū annis expleri ptem unam: Nam Auenoſes egyptius Auenaz poſt Annos Septuaginta pertranſiri partis unius ſpaciū Albategni poſt Annos Sex qualtera proportione fecerit eas ueloctiores q̄ Ptho. Paulus Floren. eas ocius uoluit q̄ dixerit etiam Albategni aſſeuerabat. Has quæſo quis diiudicabit opiniones? Depræhendimus inquiūt iuniores fidelibus inſtrumentis eaꝝ loca / quare falli nō poſſumus. Quidnā igitur illos ueteres fefellit: qbus inſtrumenta nō defuerunt / nec minor artis peritia q̄ uobis uulgatū hac tempeſtate mobilem Arietē ab in-

d

mobili Vigintiquinq; partibus diſtaret: ſed Auenaz
ra libro rerũ Aſtrologicarum octo partiũ tradit cũ ſcri
bebat fuiſſe diſtantiã. Scripſit eni/Anno gratiæ Mil
leſimocenteſimoquingenteſimotertio. Quare noſtra
fere tempora Trecẽtis & quadraginta plus minus an
tecedit: Proinde ſi motũ quem trahit Albategni: quẽ
cæteris ocior imitemur/nõ plus annis qui ab Auenaz
ra abire aſtra gradibus quinq; proceſſiſſent. Quare
foret hodie diſtantia nõ ut aiunt graduũ.xxv. ſed tre
decim. At fallebatur igitur Auenazra: cui ratio tantũ
organũ ſuppetebat Moſes Aegyptius in eo libro: cui
titulus Miſmethora inter initia primæ partis ait tem
pore Cataclíſmi concordare mobilẽ Arietem cũ imo
bili: tamen poſtea ſemp motam ſpherã octauã uerſus
Orientẽ Septuageſimo quoq; anno gradu uno. Cum
igitur inundauerint terras aquę Anno mundi Mille
ſimoſexingenteſimoquinquageſimoſexto nũc aganẽ
ab orbe cõdito: ut uerior docet ſupputatio: Neq; enim
refert hic ad liquidũ rem exigere Annorum quinq; mil
lia abiectis fere Trecentis a diluuio/ad nos erunt fere
Anni tria millia ſupra Sexcentis/ aut circiter. Quare
mota eius octaua ſphera tot annis gradibus plus mi
nus duobus & quinquaginta quibus diſtaret mobi
lis Aries ab imobili Iſaac Iſraelita ſcribitur cõcurriſſe
ſimul utraq; ſigna Anno qui fuit nobis a chriſto nato
Quingenteſimus & Sexageſimus. Petrus Aliacẽn. in
Elucidario tradit id eueniſſe Anno xpi. CC. & Sexa
geſimo: Quę ſupputatio per Annos Trecentos a prię

b

ri ſupputatione diſcordat. Angelus Mãtuanus/& ple
riq; recentiores idẽ fuiſſe contendunt Anno gratiæ
Quintodecimo paucis menſibus ſuperadditis. Idem
refert Yſarit quendã iuniorem cum ſupputaſſet loca
Solis & Lunæ ad octauã ſpherã dephendiſſe nouilu
niũ menſis Martii exactis à mũdo annoꝝ quinq; mil
libus ducentis.xxiiii.prope decimã partem Piſcium:
Seuero Angelũ nouiluniũ id ſupputãtem ad imobi-
lia ſigna:ſiquidem tabulis Emanuelis utebatur:quas
ſcribit Baal: Cnaphain deprẹhendere in.xxviii. gra-
du Piſciũ/ſi Alfonſi tabulas ſequeretur. Itẽ in.xxvii.
parte minutiiſq;.xiiii.colligeretur diſtaſſe mobilia ſi-
gna ab inmobilibus gradibus.xiii.uel.xiiii. Scripſit
aũt iſte paucis Annis ante noſtrã ætatem / quare ſibi
mirabile ait eſſe qđ Ozonienſes tabulæ tradunt ſitã
inter Arietis cornua ſtellã: quæ ſcilicet Arietis mobi-
lis eſt principiũ/ſemotã ab Ariete Anno grãæ.cxxxvi.
gradibus..xxiiii.& minutis.lvii.Per quẹ tpa inuenio
aut Annis ſupra fere.l. tum Iſaac illũ/tum Rogerius
Bachum floruiſſe:quoꝝ uterq; non plus gradibus.x.
ætate ſua putauit imobilẹm Arietẽ a mobili uariaſſe.
Nam uterq; ſequutus eſt Azechelem:qui maximã in
tereos diſtantiã(quæ poſſet euenire)tot partiũ exiſti
mauit/ſcilicet.x. ad quaꝝ finem peruentũ ſua tempe
ſtate prodidit Iſaac. Quare tempus aſſerere & appro
ximare rurſus inciperent retro uerſus Occidentẽ mo-
tu reuoluto. Sic igitur colligamus/aut nõ fallunt or-
gana thematica/ aut fallũt: Si non fallunt/quomodo

Iſaac & Rogerius ſtellas obſeruantes mobilis Arietis nō plus partibus·x·ab ęquinoctio ſemotas indicarūt quæ tamen ſi tabulaꝝ Ozomenſiū/ſi recentioꝝ uera ſententia plus tribus & uiginti ptibus iuſtitiæ mouebantur/ut pateat error graduū·xiii·. Si fallūtur/unde neſciri cognoſcit ſe nō falli in ſupputationibus huiꝰ Principibus in hac arte ueris tanta opinionū uarietate diſſentientibus: Inter quas utiq; /ſi quis putat ſe poſſe diiudicare bruto mágis iuditio/q̄ ut de cœleſtibus iudicet. Sed nec illud prętereūdo dixi/quod Proclus & Ptholo· negant apogeon & epigeon Solis moueri: Eſt aūt quod appellat barbare Augem/& oppoſitum Augis recentiores uolūt: quos rētaxat Leb/uerā ſententiā Ptholo· defendés: mitto ſuper ęquatione dierum quā neſciāt/quā degladientur breuitatis gratia. Itaq; patet qualiter antiqui & famoſiſſimi illius temporis Aſtrologi inter aſtra diſcurrentes quaſi Oriens ab Occidente diſtāt inter ſe & ſunt diuerſi: nec quicq̄ diffiniri poteſt ex eoꝝ dictis/niſi quod uel poſſe diffiniri ex illis aperte ſeſe mutuo degladiātes diffinierūt quoniā nō eſt noſtrū noſcere tempora aut momenta: quia pater cęleſtis poſuit in poteſtate ſua: quod eſt thema propoſitū.

¶Ea quæ ſequūtur ex Quinto fundamento.

¶Cū Aſtrologi omnes apertiſſime & maxime diſcrepent de diſtantiis Octaui orbis/& diſtantia capitis Arietis ociani/a capite Arietis nonę/ & ſic de aliis ibi fundamenta facere poſſe/ ubi tanta uarietas erret. Et

has diſtantias ſolus deus menſurare poteſt.

¶ De erraticis planetis ſeu ſtellis quonã motu moueã tur/magnã cõtrouerſia eſt inter Planetarios.

¶ Diſcrimen magnũ inter ipſos/qui putarunt ſtellas non erraticas circa polos ſigniferi uolui ad Orientem poſt Centeſimũquintum annum/ etiam aut ſuper polos Zodiaci.

¶ Et ſupputatores ſignoꝝ Planetaꝝ motus diſcrepantes intra ſe contrarios Canones ſtatuũt: quibus Eccleſiaſtici nequaq̃ ſubiici debent.

¶ Ex quibus omnibus Lector candidiſſime unũ diffinies/ꝙ nil ex illis poteſt recte diffiniri; nam alterã partem errare: ſaltem eſt neceſſe: quã nos ſicut & ueram aut dubiam penitus ignoramus: quia/ Nõ eſt noſtrũ noſſe tempora ⁊c.

¶ His iſtoꝝ dogmata qui fabricarunt adhęrere abſq; magna perplexitate nemo poterit.

¶ Aliqui cum ſuo famatiſſimo Ptholomeo de Triplici Octauæ ſpheræ motu ſunt ad inuicem: & maiores Aſtrologi deſertantes & perplexi.

¶ Situare igitur diem ſacrũ Paſchatis ſuper iſtis qui ſeſe mutuo degladiantes obuoluũtur & corruũt periculoſiſſimũ eſt.

¶ Corruet eni quicquid eis innititᷣ neceſſe eſt: eſſetq; ad baculum herũdineũm declinare totum Eccleſiæ corpus.

¶ Sed cur in principio priores Eccleſię non corruere? quia erant abyſſi directi/& nõ ſecundũ Planetarios re

gimen Eccleſię ordinarunt/ Patrū conſuetudine ſan-
ctoꝝ conſolidatū.

¶ Vnde a Columna inmobili declinare ad Baculum
herundineū periculoſum eſſet.

¶ Et ſi inter antiquos & famoſiores Aſtrologos quicq̃
minime diffiniri poteſt / quid diſcernemus inter hos
iuniores & modernos? qui in prioribus firmant fun
damentū. Inter Albatezinū/Ptholomeū/& Paulum
Floreñ. & alios/ſup motus uelocitate/ & diſcurſus Pla
netaꝝ diſceptatio & uarietas magna oritur & cōfuſio.
Junioꝝ quidem ſupputatoꝝ error ex ipſoꝝ Aſtrologo
rum errore recte conuincitur.

¶ Et iam nō ad.xxv.gradus (ut aiunt) ſed ad.xiii. &
aliter. Vnde ab omni parte fallax iudiciū ipſoꝝ.

¶ Super motu Octauæ ſpheræ/& quod Annis q̃bus
diſtaret mobilis Aries ab imobili/ & de cōcurſu ſigno
rum uarietas/& ad errorem facile præcipiciū.

¶ Recentiores Planetarii cum prioribus & in funda
mentis degladiantes & dimicantes: quis igitur rectus
iudex erit? Inter Tabuliſtas tāta diuerſitas/ut in quo
faciant Paſcha neſcias.

¶ Inter has tabulas/ nec minus inter minutias colli-
gere uix aliquid poteris quātomagis Paſcha.

¶ Cornua Arietis/& ſtellam ſitam quæras/& quæ ſit
mobilis ab imobili diſcerne ſi potes.

¶ Retrouertaris inter tergiuerſationē/an motu reuo-
luto uerſus Occidentem reuolues te ad Orientem.

¶ An thematica organa fallant in iſtis? Nec ne diſcer

me ſi falli cupis/aut fallere alios•

¶Inter ſtellas mobilis Arietis nō plus partibus•x•ab ęquinoctio ſemotās/an minus iudiciū labile•

¶ Circa ſupputationem graduū & partiū Planetarii deficiunt•

¶ Dic quæſo/quomodo noſtri cognoſcent ſe nō errare primis Principibus in arte tanta opinionū uarietate diſſentientibus?

¶ Ergo quomodo quidem recens Aſtrologus poteſt debite ęquinoctia ſua inuenire/ aut in menſe Martii/ aut alīs ſimpliciter ſolem in Arietem/& quando•

¶ Contrarietas de Opegeon & Epigeon Solis moueri & cætera•

¶Super ęquatione dierū:quā neſciunt/quātū degladiantur•Hincinde incertitudo maxima:Et quoniam non eſt ſuū zc•

¶Sextum fundamentū eſt de inutilitate Aſtrologiæ•

ASTrologiā nō eſſe utilem ad diſcernendū quid agendū/aut fugiendū ſit / tantiſper aperiemus ulterius• Nam quæ Aſtrologus prædicit/aut ad ea attinent quæ ſunt corpis:aut quæ ex terrena atq; fortuita•In his igitur quæ ſunt corporis/ ſi expectant ad ualitudinem/quæro: An Aſtrologi ne iuditio/iuditium quoq; Medici pariter conſentiāt? An ab eo potius ſit diuiſum? Si idem ſentiāt uterq;/nil tibi confert Aſtro-

logus/qui Medicus ſolus præſtare nõ poſſit/ſi diſſentiunt utriq;:quæſo potius putas eſſe accedẽdũ? Sane ſi Medicũ repudiando Aſtrologo te cõmitas/inſane peccas/labiſq; in ãgẽdis rebus ſimiliter interrogo? ne quod Aſtrologia conſuluit/prudentia etiam conſulat faciendum: An ſibi iudicia penitus aduerſentur/ſi conſonũ quod intra nos eſt tam procul quæramus? In cœlo ſcilicet etiã/conſuetũq; ſcilicet uſum Eccleſiæ uniuerſalis:qui intra nos eſt altius curſus inter ſolem & Lunã/Saturnũq; & Iouem inueſtigemus/ quis recte:quis inquã rationabiliter factũ defendat:quod in rebus agendis prudentia relinquat?:quæ eſt recta ratio rerum agendarũ. Quis enim congrue ſentit/ut in horis/& diuinis Eccleſiæ ſacramẽtis colendis/cornua Lunæ recolantur? Id inquã quod laudabilis conſuetudo/antiquiſſimaq; ſanctorum cõmunio obſeruauit ad hmõi minutias augere antecedere interpellere ſacramenta fidei/aut anticipare. Haud ipſam. xiiii. Lunã ſacra Synodus tũc requiſiuit:haud minutatim ſancti Patres poſtea explorandã duxerũt:haud in ſacris potius Conciliis litteras/q̃ conſuetudines uiolare temptauerunt. Sed de his infra maiora dicentur/ dum de uſu & conſuetudine agetur: ſed etiam in aliis agẽdis: eruntq; hæc exemplis dilucidanda. Cauſam unã uideat Aſtrologus:quæ hoc poſſit efficere/& illã remittam ad uniuerſalem. Medicus nõ modo ex his & propinquis iudicat cauſis/ ſeu rem ipſam percipit ſenſu/ & quod ex omniũ ſimul cauſarum cõplexione diſſultat

tempore hoc monſtrante naturæ præſentis euidentia tenet. Et in rebus quidem agendis conſulat Principi Mathematicus ne Bellū ineat cū inimicis: quoniam Mars parū propicius ſit. Quæro utrū quo tp̄e dederit illi conſiliū nulla cauſa iuſta bellandi ſit Principi: aut ſi cauſa bellandi / oportunitaſq; uincendi: an potius & bellandi iuſta cauſa nō deſit: & ad uictoriā omnia ſuppetant inſtrumenta? Si dederis primū/iure nō bellabit: ſed ſola duce prudētia/ſi ſileat etiā oīno Mathematicus. Si ſcdm/nec ipſe utiq; Aſtrologus/ſi non ſua interſit abſtinendū bello iudicabit: & ſi abſtineat q̄ eiiciat aliud q̄ cenſuū & euidentiā coniecturāq; relinquere. Itaq; quod Aſtrologi uetant conſtat nō eſſe fugiendū: neq; quod præcipiūt faciendū/quoniā eoꝝ nō eſt noſſe tempora &c. quod eſt thema.

¶ Ea quę ſequūtur ex Sexto fundamento.

¶ Affirmare artem Aſtrologicā eſſe utilem ad diſcernendū quid ſit agendū uel fugiendū/error.

¶ Dicere ipſam eſſe ualidā ad externa/uel ad ea quæ ſunt corporis fortuniaq; uel infortunia/error.

¶ Dicere plus illi arti q̄ prudentiæ in rebus agendis eſſe ſtandū/error.

¶ Quare in Cęlo quod tam procul eſt q̄ intra nos eſt quærere dementia eſt.

¶ Aſſerere Principem an bellandū ſit debere Mathematicū conſulere/error.

¶ Fugere quod Aſtrologus iubet aut uetat/error.

¶ Septimũ fundamentũ / & contra Aſtro-
logiam fidei noxiam / & inimicã.

AStrologia quoq; ꝙ Chriſtianæ religioni ſit nó-
xia & peſtifera apparet. Quã quidem hinc ad
malã religionẽ / hinc ad hęreſes / hinc ad nouã ſuperſti
tionẽ / hinc ad perditos mores præceps & facillimus
lapſus. Vnde enĩ ſe potius aduerſus tela religionis ad
mouebit impietas / q̃ ut diuina miracula: q̃bus omnis
potiſſimũ religio confirmatᷓ / ad cœlũ prætendat eſſe
referenda: ſi Martyꝝ mortẽ contemnentes / ſi Apoſto
los paucos inopes indoctos Euangelicæ mundũ legi
ſubiiciẽtes: ſi ipſos etiã ab inferis homines reuocatos
& maiorẽ quidem q̃ ut humana meliora q̃ue admone
efficiant: dirimeris in eis uirtutẽ / niſi qui ſolus agnoſ-
cet ſyderis curſus / & cœleſtis afflatus facere potuerit:
ꝙ ſi quis dicat: Nõne hęc erit ſecurius religionis radi
cibus admouere ſi perſuadet? Nõne illã examinare &
penitus extirpare / ꝙ ſi dicas nõ eſſe hæc artis uitium:
ſed profeſſoꝝ profeſſione in ipſa ſua carentiũ fatebor
ita eſſe. Neq; enĩ hunc ego Aſtrologiæ errorẽ dico: ſed
facilẽ eſſe in quã ab ipſa lapſum in hũc errorẽ. Nec ſi
uera eſſet Aſtrologia / propterea ab hac minime deſi-
ſtere: ut ab eo periculo homines diuerterem / quoniam
nulla ueritas mendaciis eſt confirmanda: ſed cum ſit
falſa utiliter eius falſitas detegetur: quæ ſi uera pute-
tur in mentibus impiorum grauem peſtilentiã gene
rare poteſt / quanquã ſe audeant omnes alicuius artis

profeſſores eas ſimilem interdum habere uanitates.
Parum abſit / ut culpa in artem ipſam uere non refe-
ratur. Ego uero ex ſcriptoribus Aſtrologiæ pręcipuis
neminem legi: qui religionem / & leges ipſas ſicut &
reliquas res humanas conſtellationibus ſyderum nõ
ſubiiciat Ptholomeus in Secundo libro Apotelęſma-
ton / q apud hanc gentem illud numen / apud aliam
aliud coleretur / non aliunde natum intelligit / q̃ ex ua
ria ſyderum / imaginũq; natura populis illis & genti-
bus impartitum. Nec procul ab eo loco Græcus qui-
dem interpres Ptholomeus miraculum Moſeos: qui
ſicco pede cum populo mare rubrũ tranſiuit / factum
aitq; illud acceſſum uel receſſum maris obſeruauerit
quaſi non ſimul hiſdem aquis te illeſus populus He-
bræorum tranſire: & cum Aſtrologis ſuis Pharao ſub
mergeretur: quaſi non Ioſue Iordanem ſicco pede fin
gitur ab eis. Albumazar Araps / & legem Sarraceno-
rum / & ſuam / & noſtram / & omnes pariter Leges ſic
e cœlo dirimat: nam quemq; conſtellatio fecerit / & ad
quot unaquęq; annos ſit permanſura: ex eadem con-
ſtellatione pronũciet & interpres eius Henricus Me-
chliuenſis ita declinauerit / ut nauem inuenerit in cęlo
ad quam Noe archam illam ſuã ſit fabricatus. Quod
Aliaceñ. quaſi diuinũ inuentum maxime eſt admira
tus: deniq; redigi ab eis in ordinem earum rerum:
quæ curſu naturali / & cœli nutatione contingunt.
Hinc cognoſci poteſt quotquot Annorum reuolutio-
nes ab ſedente Legis ad eius uſq; caſum ſunt futuræ

e Cœlo uoluit cognoſci: & Alyabenragel ut reliquos breuitatis gratia tranſeã fœlicitatẽ & ſterilitatẽ Anni inde pronũciat: ut ſi aſcendẽs legis loco Iouis aut Veneris applicuerit fertiliſſimus ſit futurus. Et ecõtra/ſi locis ſyderũ infœliciũ: ſed utinã noſtri homines Euangelii ſplendore nõ ita ſentirent. Inſanus ille Bonatus uſum ait dñm Ieſum xp̃m horaꝝ electione cũ Apoſtolis conſulentibus ne in Iudeã rediret: Reſpondit. xii. eſſe horas diei. Horã enim inquit ſibi elegit: quã illi eum ledere nõ poſſent/quaſi illos cũ uoluerit nõ proſtrauerit: & inter eos in luce diei medius trãſiens eos nõ latuerit. Miror eni q̃ temerarie de diuina familia Frãciſci loquatur / & diuini amoris miraculũ mortis opus fuiſſe fabuletꝰ. Sed quid quoniã remotiora quædam admiratur / quidã Doctor noſtræ ætatis & ſtupeſceret/ait in his quæ quottidie de annoꝝ euentibus publico uaticinio foris inuulgantur. Nõne & legem xp̃ianam Chriſti Mercuriiq; doctrina eſſe perfectã: & Iouis religionẽ/ & a Virgine ſuſcipere puritatẽ/in prohemiis neſcio cuius Rethoricæ ſe legiſſe p̃dictus Doctor ſcribit aduerſus Ierardũ multa: Nõne ſcriptũ eſt cũ ſemel de nouo eligendo Pontifice tractaretur/ deuote ſupplicandũ: ut ſydus Mercuriale ſuo ſancto radio temperet. Aiunt eni Mercurio ſubeſſe legem noſtram/atq; ideo homines xp̃i/Mercurii homines uocauit: quod ſi ita eſt/neſcio qui poſſit homo chriſtianus æquis auribus audire. Rogerius Bachon eouſq; eſt euectus/ut ſcribere nõ dubitauerit errare Chriſtianos

qui diem Sabbati non ferient/& operibus uacent ritu Iudeorum: cum ſit ea dies Saturni: quæ ſtella rebus agendis parũ cõmoda & fęlix exiſtimatur. In quibus uerbis nõ ſolũ noſtros accuſat: ſed Moſen: Immo aperte ex Propheta Aſtrologũ facit: docẽs quę de Sabbati feriis ille conſtituit non diuini alicuius miſterii: ſed Aſtrologici dogmatis habere ratiõnẽ. Quæ omnia ſi quis recti iudicii examine penſet/ uidebit nullo magis errore pietatẽ ueræ religionis offendi: Cũ ęque ſit impiũ totaliter nullã pietatem eſſe religionẽ/& ex coelo fatali quadã cauſa neceſſitatis deducere: Q̃d ſi quę Aſtrologo capeſcenda religio ſit/ ad quã erit propenſior q̃ ad Idolatriã? A quibus omnia hominibus & bona & mala putet prouenire: Hæreſes Manicheorum arbitri libertatem tollentes/ unde potius putamus emanaſſe q̃ ex iſta de facto Aſtrologorum falſa opinione. De ſupſtitionibus nulla eſt cõtrouerſia prodire ab Aſtronomia omnes/& eas quaſi Alũnas ab illa cõtineri cõfirmat. Varro geomãtia omnes illius ſcriptores filiã uocãt Magii: ita huius artis uſum ſibi neceſſariũ putant: ut Magię Clauem Aſtrologiæ appellent. Chiromantici in uola manus ſeptem pro numero Planetarum montes effingũt/ unde ex lineis quæ ibi conficiuntur futura præuidentur. Sed has fatuitates particulatim al's proſequemur/ cũ poſt euerſam dominã ac reginã: reliquã omnes ſupſtitiones miniſtrantẽ incurſu proterrimus. Sed parere ei omnes/ & ſine ea ſtare non poſſe: hinc ſatis manifeſtũ ꝙ nulla eſt ſuperſtitio: quę

dierum & horaꝝ electionibus nō utatur: de quā ſola eas inſtruit Aſtronomia: ut de ipſa illud Eccleſiaſtici dici poſſit. Vanitas uanitatū Aſtrologia/& omnis ſuperſtitio uanitas. De motibus plura dicere non oportet/ꝗ ſuperius enarrauimus. Et ſatis patet patrociniū maius uitio dari nō poſſe/ꝗ ſi cœlū authorem habere exiſtimetur:nilq; eſſe/ꝗ eos minus metuere gehennā: aut ſperare fęlicitatē:faciatq; ſi ꝓculdubio uera ſunt. Et ſi uera eſſet profeſſio iſta quæ nam utilius ueritas ignoretur. Et cum ſit falſa/quæ utilitas falſitatis ignoratur impugnatur. Sunt utiq; Prouinciæ/utinā tātis uiribus exequar:quā cauſa iuriandę religionis & Eccleſiæ / ueritatiſq; tuendæ deſiderio ſum complexus. Quippe & ſi in ipſa Aſtrologia ſit ueritas/ erit profecto ſolum apud ſuperos & intelligentias ad prędicta hominū intellectū incuruari non licet ultra ꝗ in hiis quæ fidei ſunt captiuare ſolū:ſatis eſſe uidetur ad dicta ſanctoꝝ/ſi quæ aduerſari uideantur reſponſuri ſumus in fine. Et quoniā non eſt noſtrū noſſe tempora uel momenta/quę pater poſuit in poteſtate ſua: quod eſt propoſitū thema.

¶Ea quæ ſequūtur ex Septimo fundamento.

¶Dicere Aſtrologiā nō eſſe religioni chriſtianæ peſtiferam error.

¶ Dicere ad uanã ſuperſtitionem & peſſimos mores lapſus Aſtrologiã nõ præſtare facillimos/error.

¶ Ordinẽ religionis Chriſtianæ Planetaꝝ ſubiicere motibus & momentis magnũ periculũ eſt.

¶ Aſtrologiam licet ueram aliquam eius partem di⸗ceremns facilem aditum ad errorem preſtare dignũ eſt aſſerere.

¶ Parum non abeſſe culpam profeſſoꝝ in ipſam non tranſſerre Aſtrologiam.

¶ Cum falſa ſit hæc Aſtrologia & pernicioſa optime eſt hominibus ipſam fallacem aperire/ ut ab hmõi er roribus diuertantur.

¶ Errorem/ & Ptholomeũ/ & quoſdam alios Aſtrolo⸗gos incidiſſe inſinuatur.

¶ Atq; omnem legem legibus Planetarum ſubiece⸗runt mentientes.

¶ Sanctorum miracula/ & Prophetarũ in ſydera re⸗ferre error.

¶ Moyſen obſeruaſſe Planetarum motum in facien⸗do miracula error.

¶ Sanctoſq; alios obſeruaſſe momẽta ſyderũ in agen dis miraculis aſſerere error.

¶ Affirmare Chriſtum mundi Saluatorem ſic egiſſe miracula/ ut conſtellationem obſeruaret ſyderum: & ſecus hmõi nõ eueniſſent etiam opera miraculoſa/ hę reſis magna & pernicioſa ualde.

¶ Noe archam conſtruxiſſe ad inſtar nauis exiſtentis in cœlo eſt error affirmare.

¶ In hæc nõ incidiſſe deliramenta Aſtrologorũ famoſiores affirmare/eſt opera eorũ / & opiniones penitus ignorare.

¶ Aſſerere Albumazarem & Pthol. & ſuos ſimplices imitatores ſeu ſequaces nõ erraſſe/ error.

¶ Albumazar famatiſſimus Aſtrologorũ leges omnes ſuã uidelicet & noſtrã e cœlo & ſyderis deriuaſſe turpiter errando affirmat.

¶ Errant futurũ Annũ aſſerentes fertilem/uel ſterilẽ ex Iouis aut Veneris diſcurſu.

¶ Aſſerere Chriſtũ Ieſum dies & horas obſeruaſſe ne a Iudeis caperetur; & conſtellationẽ/ ut quidã Bonatus aſſeruit/error magnus & intollerabilis hęreſis perniciosa plurimũ.

¶ Mercurio noſtrã ſubiicere legem / & ideo homines Mercurios noiari xpianos error magnus & hęreſis.

¶ Deprecari Mercurium ut ſydus ſuũ irradiet in electione Papę/aut alterius/error.

¶ Dicere Chriſtianos errare quia Sabbatũ more Iudeorũ nõ colunt/ eo quia Saturni dies ſunt: ut Rogerius & Bacho Planetarii imaginabantur/error.

¶ Aliquo maiori errore chriſtianæ religionis dignitatem poſſe offendi pro nũc nõ uideo: quam legem omnem & religionẽ fatali quadã ex neceſſitate eueniſſe/ ſeu deducere.

¶ Ab ipſa Aſtronomia & Manicheorum errorem/&

omnem ſuperſtitionē emanaſſe conſtat.

¶ Magia enim & Chiromantia & hmōi deliramenta ab ipſa deriuarunt.

¶ Euerſa quidem domina ipa ſcilicet Aſtrologia eius omnes filias ſubuerti cū omni ſuperſtitioſo℞ turma neceſſe eſt/ut magis infra patebit.

¶ Omnis dierū & hora℞ ſuperſtitio erronea/electionibus utitur: de qua ſola eas inſtruit Aſtronomia: qđ optime ipſe teſtati poſſum/cum inumeros quaſi audiuerim ſortilegos tali obſeruatione pręcipue utentes.

¶ Quid enim deterius & execrabilius dici poteſt q̄ ſi cœlum auctorem habere exiſtimetur: nilq̃ eſſe q̄ nos minus metuere gehennā/ aut ſperare fœlicitatē faciat quiſq̄: ſed de his ſupradiximus.

¶ Et ſi uera eſſet talis profeſſio/tamen inutilis eſt / & Vanitatū uanitas.

¶ Veritatis quidē lumen per Aſtrologos prætenſum abſq̃ mille erro℞ intermixtiōne in terris nuſq̄ appāruit/eam ſemper acceptoꝛ quā Ariſto. tradidit Aſtrologiam/& pro nauigantibus/egrotis/ſeminibuſq̃ cōmuniter oportunam.

¶ Quia ubi fundamentū non eſt nil edificari poteſt: Aſtrologia quæcūq̃ an ſit ſcientia/aut potius opinio/ merito dubitatur.

¶ Humanū quidem intellectum incuruare uelle / & captiuare cœleſtiū conſtellationibus/iam his quæ fidei ſunt merito captiuandū graue & periculoſum eſt.

¶ Octauū fundamentū aduerſus Saturnū: ſeu eius reuolutiones inſcrutantes.

SAturnias eni reuolutiones Albumazaris inuentū & hiſtoriis & rationi aduerſari. Stat enim de Saturnis reuolutionibus: ut quidā Doctor nafrat/ explicatq; ait & illas ſolū ſibi finxiſſe uidetur Albumazar: & poſt eū alii nō magnopere his utuntur. Sed uideamus quid ſit/ & quid mouerit Albumazarē/ & quantum in his ut in cæteris ſolet aberrauerit: Cū Saturnū .x. pariodos abſoluerit: qui Tricētis fere annis exiguntur/ putat magna tamen euenire in rebus humanis: motus eſt hac coniectura/ q̄ in aliis ſuis hiſtoriis aliquo modo comperit poſt hunc numerū annoꝝ in ſigniū aliquod eueniſſe. Inde ipſe dogma fundauit reuolutiones Saturni decem afferre rerum. Hac in ipſa ac primū hiſtorica cōiectura uide q̄ aberrauerit. Poſt Alexandrū inquit exactis annis .CCC. apparuit Azedaſor filius Bel: qui Perſas Centenis: & poſt alios totidem Annos apparuit Ieſus/ dux ſcilicet noſter. Hac ſcilicet ratione erūt a Ieſu ab Alexandro ducenti ſexcenti: quod extra omnem controuerſiam conſtat eſſe falſiſſimū: Cū nulla iſtoꝝ Quadringentos numeret annos a Chriſto ad Alexandrum. Et ipſe Alſonſus ne Aſtronomicis tabulis non plures numeret. Vndecim atq; Tricētis uideamus modo hii præcipui auctores Aſtrologiæ: ex quibus fundamentis mirabilia eorum dogmata fulciunt. Idem Albumazar poſt Ieſum in-

quit: exactis decem Saturnis reuolutionibus orta eſt lex: quæ eſt media inter Nazarenos & Paganos. Sic enim uocauit gentes. At ſane ſcimus nullā poſt chriſtū legem ante Mahumeten exhortaui. Sed puto intellexerunt Arabes iſti ſectam Manicheoꝝ: qui etiā Minin uocantur apud Talmutiſtas. Quę quidem hęreſes non ſolum iam decem exactis Annis: ſed prius etiā q̄ nona Saturni reuolutio perficeretur inualuit: Quæ omnia ſi ex hiſtoria fideli ille attulit/ non propterea erat dogma faciendum hoc Saturni decem periodos parere. Alioquin mille mihi ego huiuſmodi dogmata confingam. Nam & Hæbrei primū templum a Salomone edificatum ad Quadringentos/aut paulo plures Annos aiunt permanſiſſe. Tum quia ſecundo ſub Dario ædificatū eſt: Nam plus eſt decem Annis ſuperfuiſſe/hoc eſt Quadringentis & decem: a cuius deſolatione fere per Annos totidem ſuas Leges in Babilonia ſibi confixerunt: Faciamus hinc dogma. Quartamdecimā ſemper Saturni reuolutionem ſcaturire Iudeorum genti mutationem magnam afferre & probabiliorem dicens q̄ Albumazar: qui Denariū elegit: a quo illud & libenter ſciſcitabor. Vnde natura ſcilicet iſtas reſolutiones exordiatur / ac ſub qua cœli pte initiū faciet iſtius periodi rationē afferat. Quæſo cur illa potius antepoſuerit cęteris? Sed nō eſt diutius laborandū in his quæ aliis Aſtrologis (pter Albumazarē) parū ſatiſfeciſſe uidentur: imo/ut ipſe etiā Aliacen. in Tractatu de concordia Hiſtoriæ & Aſtrologię

his magnopere uſus fuerat in Elucidario confeſſus ſe nullũ eos habere fundamentũ/euerſo ſtilo magna ſui libelli parte inuenta taxatione concordes: Et merito/ quoniã ipſoꝝ nõ eſt noſſe tempora aut momẽta/quæ pater poſuit in poteſtate ſua; quod noſtrũ eſt thema: & Chriſti Ieſu Saluatoris eloquiũ.

¶Quę ſequũtur ex Octauo fundamento.

¶Saturnia reuolutio ꝙ ambigua ſit & fallax apud famoſiores Aſtrologos nulli dubiũ eſt.

¶Super Chriſti aduentu/ & quoto Anno natus ſit famoſiores Aſtronomi aberrarunt; quod eſt contra ſecundam partem libri cuiuſdam moderni Aſtrologi.

¶Variis in fundamentis uana ipſorũ dogmata fundantur.

¶Et in legum ſuarũ deſcriptione & adinuentione facientes ſuper his dogma errarunt.

¶Quiſq; poteſt ſibi huiuſmodi dogmata confingere & quare.

¶Sed quæro hic: Vnde natura/ſeu quare iſtas reſolutiones ſcilicet exordiantur/& ſub qua cęli parte initiũ faciet iſtius periodi rationem? Afferãt quęſo/ cur illa potius antepoſuerũt? hanc mihi lenticulam excutiãt opponentes.

¶Aliaceñ. ille Aſtrologus concludit in tractatu de cõcordia zc. reuolutiones Saturnas nullũ habere fundamentũ: quoniã nõ eſt ſuũ noſſe zc. Saluatore mundi hoc atteſtante Actuũ primo cap.

¶ Fundamentũ Nonũ contra eoſdem: ut non rerũ tp̃a ab Aſtrologia ſumenda ſint.

NOn eni tempora rerũ ab Aſtrologia: ſed ab hiſtoria & ſacra Theologia ſunt petẽda. Aliaceñ. in libro de cõcordia Aſtrologiæ exiſtimat numerũ annoꝝ a mundi initio ad hæc uſq; tempora Aſtrologica ratione poſſe depræhendi/ redigiq; ad ueritatẽ. Quæ quidem ſuper ea re ſacræ uel peregrinæ Hiſtoriæ uariæ pertulerũt: Nam ſi genitura inquit ipſius mundi thema habeas exploratũ/ poteris ex illo prima mundi initia ſcrutari/ & Iouis coniunctionem ſupputatione colligere: Si aliã rurſus tuis annis coniunctionẽ proximã indagaueris / quod mediũ fuit inter illã primã & poſtremã/ temporis interuallũ ex intercidentiũ cõiunctionũ ſupputatione elicietur. Hæc quidẽ in eo tempore ille ſentiebat: Sed in Elucidario plane confeſſus eſt/ nõ eſſe Aſtrologicã uiam/ qua de annoꝝ nobis dubio numero certũ aliquid inueniamus. Nam & dabo ego Alfonſo qui tot annoꝝ millia ante Chriſtũ talem fuiſſe/ qualem ex eius tabulis apparebit ſyderũ poſitionẽ. Sed per hęc tempora eueniſſe Catheclıſmũ aut rem aliã geſtam nõ dabo/ niſi fidelis hoc mihi hiſtoria demonſtrauerit. Errarũt aũt omnes Aſtronomi in hac tempoꝝ ſupputatione uehementer. Vertendum igit̃ eſt ueris hiſtoriis atq; fidelibus / inter quas ſacrã aliis anteponendã Chriſtianus nemo dubitabit/ ſicut in Aſtrologicis ſupputationibus dubitare undiq; ho-

mo poteſt:ut ex pmiſſis eſt oſtenſum: & ſequetis etiã ipſorum inter ſe aperta diſſentio / & controuerſia admirantur ipſi quidem maxime & admirantur aliquos Aegyptios/Perſas/& Indos/ & Babilonios quaſi Antiſtites cœleſtiũ miſteriorum / & eorum nomina quaſi mirifica inflantibus buccis imperitorum quotidie inſonant:ac ſi ueri illius uere o/ Aſtrologi dicere uos nõ poteſtis:qui iuniorum libros ſolos habetis: quos imitamini auertere illa diſciplina utiq; diſcrepãtes. Ptholomeus enim parens ueſter Aſtrologiam:quæ ſcilicet erat Aegyptiorum/ubiq; taxat atq; cõuellit: nũc eam patrum dicens conſonam rationi: nunc aliis opprobriis laceſcens:quos libros Apoteleſmaton legẽti facile conſtat: neq; uero ſolũmodo ab illis Ptholomeus/ ſed illi inter ſe a Chaldeis pariter diſſentiebant. Indi ſcilicet a Chaldeis: Aegyptii cum & a ſe inuicem/ & ab aliis Indi/& ab omnibus Perſæ: nec tempora minus inter ſe q̃ barbara concors Aſtrologia. Cunq; reiiciet Ptholomeus/Dorretheus amplectitur: Et alia quoq; Paulus/alia Epheſion/alia alii ſentiunt & opinant: nec ex eis quenq̃ inuenies:qui aucte experimenti auctorum fide non colligat. Arabes nõne & inter ſe/ & a Græcis digladiantur? Porro ſicut Ptholomeus illam antiquã ita Ptholomei Aſtrologiam abiicit Albumazar/ adeo ut in eius libris legi/nil dicat:quod uel rationi/uel experientiæ conſonũ inueniatur/cõtra Auemrodan nullum fuiſſe locutũ in Aſtrologia/cum ratione ait: præter Ptholo. Et q; ſi inſpexeris dicta aliorum/ inuenies ea

multum a ueritate remota. Dicta uero Ptholo. nullo modo poſſe falſa reperiri. Hæbrei quoq; Hębreorūq; primus Abraā Auenazra diſſentit a Ptholo. & Albumazarem ſæpe lacerauit: imo totum eius librum: qui legitime cenſetur de magnis coniūctionibus abiiciūt atq; repudiant. Si ueri igitur eſſent ſequaces Ptholo. nōne & Veteres/ & Arabes eorum ſectatores neceſſario mentirētur? Et ſi libri illi/quod iſti iactant in omni errant adminutione: Quare uera prodebant/nōne neceſſario & riſu ſint Ptho. & Albu. ſuo qſq; ſæculo? Et alii ſimil͏r ab illoꝝ decretis diſcrepātes omnino. Et tū ita fuiſſe ſemp cōperies / ut apud oēm ætatem uiri fuerint ſemp: qui uera p̄dixerint ab Aſtrologis/ q̄ nō ueritate dogmatū/ ſed caſu cōtingit/ ne unq̄ defuiſſe: qui fallaciā iſtā nō ludibrio/atq; contemptui/aut etiā odio habuerit: ſed quicqd de priori ſæculo fuerit/ſane hac nr̄a tēpeſtate profeſſoꝝ ueritate dogma cōfirmari nō poteſt: cū & malos plurimos auctores ſequant: & bonos quandoq; nō intelligant/ cū ita negligenter habeāt iſtud munus/ut neſciant multa/ quæ ſcire eos oporteat: plura etiā obmittant/ quæ ſint conſiderāda: & labore parcentes/& ad pecunię queſtus/q̄ ſi docere his potius Aſtrologiā / q̄ cōfutari inſtituiſſem fūdere modū ad errata iunioꝝ profitentiū hāc artē ſe nō hoc meū cōſiliū annotare fortaſſe aliq̄ fuerit operepręciū quo magis fiat manifeſtū nō poſſe eos uera prędicere (ut pace ſemper modernoꝝ loquar) etiam ſi uera iſta eſſent dogmata Aſtrologoꝝ: qm̄ nō eſt nr̄m noſſe &c.

¶ Quæ ſequũtur ex Nono fundamento.

¶ Nõ per Aſtrologiã/ſed per hiſtoriã ſanctãq; Theologiã tempora rerũ quærere error.

¶ Aliaceñ. magnus inter eos in ſuo tractatu ait: Cũ de annorum numero dubiũ occurrit/ ad Theologiã eſt accurrendũ: quia nihil certi de hiis inter Aſtrologos ſe comperiſſe perhibet.

¶ Fides nulla adhibenda eſt Aſtrologis: ſed fideli hiſtoriæ ſolũ: in qua nulla eſt dubitatio.

¶ Errarunt autem Aſtrologi in hac temporum computatione uehementer.

¶ In Aſtrologicis ſupputationibus dubitare undiq; homo facile poteſt.

¶ Iuniores Aſtrologi maiorum & antiquorum ſuorum filarterias procellantes/ & ipſorum buccinantes gloriã/ delirant potius/ & una cũ eis ſæpe ruũt.

¶ Moderni multi falſe ſibi aſſcribunt Aſtrologiæ habere artem.

¶ Barbari cum Latinis: Græci cum Aegyptiis Aſtrologiæ duces & inuentores inter ſe ſuper eadem diſcutientes uehementer diſcrepant.

¶ Ptholo. & alii cum eo Aegyptii/ & Chaldei/ & Indi inuicem ſeſe digladiantur/ nõ ſubuenit eis Mars/ Iupiter/ aut Venus: in quibus habent fiduciã.

¶ Reiiciunt eandem ipſam Ptholo. & alii/ adeo ut Albumazar in ſuo libro dicat nihil eſſe: quod uel rationi uel experientiæ conſonũ eſſe uideatur.

¶ Cęci enim ſunt/ & recte cęci cęcos etiã imitari con-

tendunt:hoſq; in foueam labi neceſſe eſt•

¶Abraham a Venazra diſſentit/a Ptholomeo/& Albumazarem ſæpe lacerat•

¶ Veteres/Arabes/ & eoꝝ ſectatores neceſſario mentiuntur•

¶Ptholo•& Albu•riſu ſuo quiſq; ſæculo fuit•

¶Nota nunq̄ defuiſſe:qui fallaciā huius artis nō ludibrio/atq; contemptui/aut etiā odio habuerit:nō ſuorum ueritate dogmatū:quæ prædicūt contingere:ſed a caſu ſolū/ſine diuino nutu•His igitur fidei ſacramēta quo ad cultū ſubiicere uelle graue eſſet•

¶ Hac noſtra tempeſtate hmōi profeſſoꝝ ueritate dogma confirmari nō poteſt/cum tales imitentur: Non tamen eſt ſuū noſſe tempora uel momenta:quę pr̄ zc• Quæ uero ex•x• fundamento ſequūtur ſuperius ſunt illata•

¶Decimū fundamentum/ꝙ Aſtrologia Theologiæ famuletur•

Aſtrologia ſicut & quæcūq; artes liberales ſacrę Theologiæ famulātur:quæ omniū aliaꝝ ſcientiaꝝ eſt Princeps & Regina/ chriſtiana ſchola ſanctorū Theologoꝝ doctrina undiq; oſtendit/ prædicatq;/ & docet•Eſt eni ſcientia de deo/ & de his quæ directe inducūt nos ad ipſum/ tanq̄ ad perfectā & conſumatam fœlicitatē• Sua quandoquidem magnitudine & excellentia humanā omnē exuperat ſapientiam:ſem

perq; infallibili ueritati nititur & fecit ipſam deus/ & ipſe quoq; illius finis: materia quoq; & ſi exuperet rationē humanā ſit ſupra illā/ nunq̄ tamen cōtra naturā rite exiſtimari poteſt. Eſt eni ſcientia qua fides ſaluberrima unde trahit originē decorat̃ gignit̃ nutritur atq; defenditur ſcd̃m Auguſtinū. Et ea quidem pte qua ſpeculatiua/exſpeculatiua/& ut practica practicas omnes tranſcēdit diſciplinas/aliaſq; uocauit ad arcē deus tanq̄ ancillas / Prouerb. ix. Quinimo ſcd̃m Hiero. & ſanā ſanctorꝝ doctrinā/ ut pulchre Reuerendiſſimus dn̄s meus Car. Hadrianus in lib. ſuo de uera Philoſophia nuprime acuratiſſime excellentiā huius Scientiæ dei docet: nullamq; ſcientiā humanā/humanituſq; inuentā ſciētiā eſſe/ uel pietatis artē/niſi in quantū deſeruit illi/trahiturq; ad xp̄ianū uſum aperte demonſtrat. Declarat quidē fundamentū hoc btūs Tho. in. i. pte. q. i. ar. v. Quē imitari pro poſſe conor ad cōcludendū cū infallibili ueritate: Nō eſt nr̄m zc.

Vndecimū/ultimūq; directe contra Aſtrologiā fundamentū: quā penitus eliminari docet.

Communi ſemp excepta Aſtrologia: de qua ſupra/uolo nō hoc noſtrū inuentum/audaciamq; reiiciendi/confutandiq; fuiſſe Aſtrologiā ipſam: ſed a prima antiquitate bonis ita indiciis ſemper uiſum nō eſſe profeſſionem; quæ tot homini incōmode undiq; ſub ꝑtextu ſcientiæ & utilitatis inueherat: Sed nec in Pariſieñ. illa nr̄a Achademia: in qua plures nr̄æ floridæ ætatis annos conſumpſimus / ſcintillā huius æta

tis uix oriri/uidiq; imediate nõ foret extincta: nõ mi-
nus Calendarius talẽ uariationẽ credo admiſiſſet: nõ
poterũt tunc noſtri tpis Magr̃i/ quicq̃ agitatũ audire
recordor: nõ ibi artem iſtã publice interpraetari/nõ ip
ſius dogmata diſputari Ariſtotelice: quę in lib. de cœ
lo/& Metheo. tradit᷑ dempta. Vnde ſi quid utilitatis
haberet/ſi quid deniq; praeſtaſſet pręſidii hominibus
ad bene uiuendũ aut ad Theologiã edocendũ facul-
tatem/artiũq; liberaliũ diſſentioné: quae excellentius
q̃ toto in orbe terrarũ diſcuti & decidi aperta omniũ
fama comprobatũ eſt: & Scholariũ/ Magiſtrorũq; ab
omni orbis pte collecta multitudo: quae aliqñ plusq̃
duo ſuper. xx. millia tranſcendit numerũ ſtudentiũ/
apertũ perhibet teſtimoniũ / id paſſim narrare haud
ſinens profecto ſi Eccleſiae ſanctae / aut fidei prodeſſe
poſſet i tãta tãq̃ famoſa Vniuerſitate minime abolita
oblitaq; fuiſſet. q̃re ipam ecclĩã gradu quocũq; plane
tariũ uenerari merito rennuit/aut gradũ cõferre ſicut
aliis prouectis inſignia magiſterii cõtuliſſe nusq̃ legi-
mus in pfata pmoueri Vniuerſitate / neminẽq; audi-
uimus. Ipſa qñqdẽ Aſtro. & uerbis cuiuſdã ubertiſſi-
mi doctoris in his utor/& Cęſarũ legibus/& prudẽtũ
uti noxia uitę/e Ciuitatibus eliminat᷑. Hinc oraculis
Prophetarũ/Põtificũ/ſanctionibus hominũ ſctiſſimo
rũ uocibus & doctrinis ut moribus & pietati peſtife-
ra cõdẽnat᷑. Hinc a Phiſicis & Mathema. qcũq; ſape
ex libris nõnũq̃ loq didicerit/q̃ſi falſa nõ utilis/nõ poſ
ſibilis/nõ amica Phiae uel cõtẽnitur fere/ uel cõfutat᷑:

aut longe pluſq̃ apertiſſimis aſpernitur id quod aliis uel neſcientibus/uel denegantibus priuſq̃ rationibus res agatur hoc fundamẽto: poſtea quæ ſuperius deduximus/quæ ſumus utiq; declaraturi: ut poſt tales accuſatores nõ ad inuidiã nobis hæc accuſatio / ſed ſolo ueritatis intuitu/ & zelo domus dei iuſſa quidẽ complentes: ut mentem explicãs meã/ad pudorem bonæ frontis poſſit eſſe defenſio. Et exordiũ a Philoſophis primũ faciemus: quoꝝ maior auctoritas: qua prudentum & cõmunior interdũ eſſe ſolet: quia Prophetarũ Pithagorã Aſtrologiæ fidem nõ præſtaſſe: tamen auctor eſt Theodoretus/cũ Laertius/Diogenes/ & Plutarchus indicauerunt. Democriti illud fertur ꝙ ante pedes nemo expectat: Cœli ſcrutãtur plagas. Acliademicus/ Phemormus/ & Panetius Eſtoycus ipſam inceſſuerũt: Ridetur eadem a Seneca: confutatur a Cicerone. Sed & diſputatur aduerſus illud Corneadeñ. & diuinis infeſſum Beonẽ Philoſophũ quis? Ignorat quid ſi ſuperat omnẽ inſaniã: cui neq; inſanus accedat Orreſtes/quantũ inſanię continet Aſtrologia: cui neq; multa delirans aſſentire potuit Epicurus Plato: & Ariſto. Philoſophiæ Princeps indignã putauerũt: de qua uerbũ aliquando fecerũt tota ſua Philoſophia plus eam ſilendo/q̃ quiſq̃ uoce ſcriptiſue condemnantes. Nam qui aliter ſentiũt/illud quæſo reſpondeant: Cur toto diſcurſu ſuaꝝ cõmentationũ: ubi uel ꝓprietates explicandæ cœleſtium / uel cauſæ inferioꝝ inde erant petendæ/ Aſtroliquiũ illi nunq̃ attulerint? An

ad Philoſophũ hæc ſpectare non putarũt partes uniuerſæ primas & nobiliſſimas corpora mota/ rurſuſq; mouentia cauſas efficaciſſimas: ſine qbus fieri quicq̃ in natura/aut cognoſci nõ poſſit: ſi ꝙ tales eſſe credantur quales eas Aſtrologi faciũt: de quibus uniuerſalia quendã cognoſcere qualia ſunt bene Philoſophorum duces: ſi qua propria magis poſſent intelligi nõ Philoſophi/ſed imperfecti Philoſophi eſt. Cur igitur Ariſtoteles libros ſuos de Cœlo tam ieiunos reliquit/ ubi tã multa/tam ſplendida dicere potuit? & ſi potuit debuit de ſtellis/de Planetis eoꝝ efficientiã/ proprietat cognitionẽ indicans nobis? Cur in Metheorologicis imbriũ/cometaꝝ/uentoꝝ cauſas perſcrutatus/aſtrologicaꝝ rerũ ſemper obliuiſcitur? Cur in libris de animaliũ generationẽ/neq; gemellus/neq; partus portentoſus / atq; monſtrificus: neq; ſexus in numerationẽ puerperii: neq; formã: neq; qualitates ad ſydera aut referre/aut referri poſſe melius in tranſcurſu: cur idem in Thimeo facit & Plato? Cur autẽ Platonem Thimeus ipſe Pithagoreus in libro de natura ſumma: ut ait Plato Philoſophus pariter & Aſtronomus: Cur & Ocellus idem Leucanus in libro de Mundo teſtimonio ipſa Platonis philoſophia eminentiſſimus hęc q̃ſi parua contempſerunt? Quæ ſi ſunt uera/maiora eſſe nõ poſſunt. An nõ contempſerunt fidem/ ſed ignorarũt profeſſionẽ ut Philoſophi/& cuiq; de medio etiã? Nota profeſſionis certe ſuæ nõ eſſe nõ putauerũt/ nõ ſuã ignorarũt profeſſionẽ: ut Philoſophi minus crede

rent Apum / & Formicarum minutiſſime quærere
proprietates Iouis / & Saturni : etiam non putarent/
præſertim ſi ueritatem ſuper his non ſolum obſerua-
tio docet : ſed & ratio monſtrat / ꝙ Scriptores Aſtro-
logi maxime contendunt. Quidnam igitur aliud di
ci poteſt ? q̃ in ea fuiſſe Platonem / Ariſtotelemq; non
eſſe communem : cœleſtia quorum dicunt Aſtrologi
nec Aſtrologiam / uel artem eſſe / uel ſcientiam huius
erat cum aliis : Alioquin mentio facienda : ſed ex lu-
dicris unam / ſiue ſemodibus potius circumlatorum:
quo genere Geomantiæ Ydromantiæ / præſtigia in-
cantationes : quarum Veteres nulli Philoſophi inter
ſcientias / artes meminerunt : Nam ſi foret ars Aſtro-
logia / dependeret merito a naturali ſcientia / ſicuti &
Medicina / quemadmodum Medicus a Philoſopho
fructuum / herbarum / & Animalium naturam mu-
tuatur : quibus utatur ad ſanitatem corporis conci-
liandam : ita diſtat Aſtrologus a Philoſopho : ſyderũ
uires & proprietates: quibus utatur & uti doceat ipſe
prædicendã: Nam qui diuinatricem Aſtrologiæ par-
tem aut finem Mathematicæ putat / non putat Aſtro
nomiæ plusq̃ cũ ea ſit ſi qua eſſe putetur: quæ cũ na-
turali Phiſica habere cõmercii : tñ admonemus rem
poſitam dotem / tamẽ extra cõmerciũ ad Philoſophũ
ptinere ſcire de ſideribus / & ſole / & luna ꝙ qd eorꝫ ſub
ſtãtiam ordinemq; conſequit̃ ad motus & moles eorꝫ

dimentiendas Aſtronomo delegato ad præuidẽda fu
tura de habitu/poſituraq̨ eoꝝ: Aſtrologo ſi quis arti-
fex-ſ-eſſe concedat Aſtrologus quare nimis oĩno dor
mitans & inexcuſabilẽ Platonis/Ariſtotelisq̨ ſilentiũ
foret: Ea nec indicantiũ quidem: quæ fuerant illis ex
actiſſime pertractanda: quod ubiq̨ apud Platonem
Micelleneam agentẽ omnigeneãq̨ doctrinam: Tum
apud Ariſtotelem in Probleumatibus maxime licet
admirari quo libro de Mathematicis / deq̨ omnibus
artibus & diſciplinis quęſtiones propoſitiones / & ea-
rum ex omni genere dogmatũ / etiam antiquatorum
afferens ſolutiones: Hiſcere tamen Aſtrologicũ uer-
bum nuſquã inuenitur. Item licet in Ethicis ad Eu-
denium/ubi de bona fortuna deſeruit/quo ſi ſatis in-
ditio nõ monemur. Audiamus q̃ſo diſcipulos utriuſq̨
Philoſophi/cã nobis ſnĩam teſtificantes: quã magiſtri
ſilẽdo nobis loquũtur. Plotinus in Plotonica familia
primã fere auctoritatẽ habet. Scribit Porphirius cũ
diligentem Aſtrologiæ operam dediſſet/ comperiſſet
tandem artis uanitatem omnem ab Aſtrologis fidem
abnegaſſe. Quare libro quoq̨ dicato: cui titulus de
Stellarum efficacia dogmata Aſtrologorum riſit / &
confutauit. Derident quoq̨ illam Porphirius Plota-
ni Diſcipulus. Origenes Adamantius in omnibus
diſciplinis eminentiſſimus / ſæpe / multiſq̨ rationi-
bus Aſtrologicam inutilitatẽ / uanitatẽq̨ ſugellauit.

Alexāder quoq;/& Auerrois/Auicēna/Andaxius/ En
doxius/ Caſſander/ Nicoroſim/ Ioannes Madianus/
Nicolaus Liouiceñ. Paulus Flaceñ. Marſilius Pollici
nus: Iſti/& alii peritiſſimi in Mathematicis/& aliis
Phiſicis diſciplinis omnes lacerāt ipſam Aſtrologiā.
Quales uero fuerint Principes & inuentores hmōi ar
tis & duces: & Ptholo. & Albu. & alii eoꝝ primi ſecta
tores/ Aſtroꝝ certe plusq̄ ueri dei cultores/ & idolatræ
annales ipſæ apte teſtant. Quales igit Magri & Præ
ceptores/inuentoreſq; huius artis/& diſcipuli/& ſecta
tores eſſe oportet. Vnde cęcos qui ſequūtur omnes in
foueā incidunt. Sed iam ad irrefragabiliā teſtimonia
Prophetaꝝ ueniendū dignū eſt: Hoc eſt ad ueteris &
nouæ legis oracula:ut liquidius uniuerſalē eccleſiam
quam quidā errantem introduxerunt:in qua maculā
nunq̄ fuiſſe ſanctoꝝ decreta demonſtrāt:ut in.c. ſede
& in.c.hæc ipſa fides. xxiiii.q.i. habetur. Extra ma-
culā eni ſemp eſſe obſeruatā religionē oſtēdimus Spi
ritusſancti in ipſa introductū & obſeruatū diuini cul
tus regimen per minutias Saturni/aut Iouis/ ſiue per
cornua Lunę extirpari nō debere/ſed firma in ſua lau
dabili conſuetudine inuiolabiliter perſiſtat & perma
neat. Ad ſequentiū quidē erroꝝ multitudinē penitus
extirpandā:ab Yſaia exordiū facientes: His igitur cū
Babilonis apud quos hęc ſecta maxime uiguit. Vnde
Aſtrologi/ etiā Chaldei dicebātur futurū excidiū mi-
naretur Regem Perſarum per.CC. etiā annos anteq̄
naſceretur unctū appellatū aduerſus illos dimicantē

Tubis & Cytharis ita Chaldeoꝝ Ciuitatē deſolandā alloquitur: Stent nunc & ſaluent te Augures cęli: qui contemplabanť ſydera/& ſupputabant menſes: ut annunciarent euentura tibi: Ecce facti ſunt tibi quaſi ſtipula: ignis combuſſit eos/neqꝫ liberabūt animā ſuam de manu flāmę. Et ante hæc paucis interiectis de hac cęleſtiū obſeruatione eos ita taxauerat: Sapientia hęc & ſcientia tua decipiet te: ueniet ſup te malum/& neſcies ortū eius/& irruet ſuper te calamitas: quā nō poteris expiare: Quæ uerba terrorem inducunt in quolibet fideliū animo/ ut caueant admodū ne ſupputationibus planetariorūqꝫ regulis ſubiiciantur. Quare totum Ierarchicum Eccleſiæ regimen illis regulari minutiis inconſonū ualde & indigniſſimū eſſe uidetur: ab oī fideli ꝓpelli debet/ dignū quoqꝫ animaduerſiōe cōfutari per hæc reſponſiones eoꝝ qui Chaldei pariter eſſe uolunt & chriſtiani/eccleſiaſtici & pagani: dānari a Prophetis & ſanctis uident Aſtronomiam: ſed quantū ſolū/aut uitia/aut uirtutes referunt ad cœlū/ aut rerū humanaꝝ fatali neceſſitate denunciāt. Quare cū eos errores boni etiā Aſtrologi confutent nō eſſe Aſtrologiā ſcientiā: ſed Aſtrologoꝝ quorundā errata illas abhominari. Dicāt igiť mihi & Petrus Aliaceñ. & Lucius Belancius: & quicunqꝫ hac te defenſione defendūt/an ad mores expectaret: quod Aſſiris bellum Rex Perſaꝝ inferret? Et iam ſi ad mores nō attinet/ cur præuideri tam a ſummis Aſtrologis id non poſſe Propheta exiſtimauerit? ꝙ ſi in eo etiā errore fuiſſent

ut quæ eſſent futura neceſſario putarẽt/nõ eis obiice-
retur uenturã calamitatẽ per eos nõ expediendã: quã
nec experiri poſſe/ipſi tamen expectarent:qui neceſſa
rio euenturã illam ut omnia exiſtimarẽt:Sed neq; ul-
lo recto iuditio bonę artes dãnantur:quia mali quidã
eis abutunť: alioquin dãnanda erat in primis ſacrarũ
lectio litterarũ: unde tot hæreſes/tot ſuas inſanias in-
docti quidã/ſuperbiq; confirmarũt. Dãnanda itẽ phi
loſophia quoniã hic Philoſophus mũdũ fore ab ęter-
no/& ex nihilo nil fieri: & indiuiduũ idem poſt cor-
ruptionẽ poſſe repari ſimpliciter negabat Auerroim
unicũ eſſe intellectum in omnibus hominibus aſſere
bat. Quod rectiſſime in ſacro Lateranẽ. conſilio nup
damnatũ extitit. Aliiq; negent prouidere deum omni
bus ullã omnino eſſe religionẽ / at euertentur hac ra-
tione omnia bona/cũ nil ſit adeo bonũ/ quo abuti ipſa
natura hominũ nõ poſſit. Quare ita ſe defendũt: Iudi
ciũ eccleſiæ quod contẽnere erubeſcunt oblique inte-
rim grauiter calũniant: ſed cogi omnino poſſent/ut
repudiare iſtam uanitatem / uel amatoribus ſuis Ec-
cleſiæ ducibus deuiare in ſiniſtrã nõ poſſint. Nã qua
cũq; illi ratione Aſtrologiã damnauerint/dicãt quęſo
etiã nulla parte eiuſdẽ excluſa(in ſenſu quẽ faciunt)
iuſta ne dãnauerint:an iniuſta? Iniuſta dicere nolũt:
Si iuſta/ cur nõ cum illis uos quoq; eam pariter dãna
tis? Sed dãnamus inquiunt & nos illos errores/prop-
ter quos illis Aſtrologia diſplicuit: At ego illud quę-
ro/cur nõ propter eoſdẽ illa diſplicet uobis? Nã inter-

dicere illos Aſtrologiam nō quadauctemus: ſed oīno omnē proſequi abhominari palam eſt: & mox oſtendemus. Vos factū contenditis/ propter quoſdā errores eſt: Sed reſpondete/ an recto iudicio propter illos errores tota obiiciatur: Si recto/ cur non idem facitis uos/ imo quam dānauerunt uos approbatis: quā inſectati ſunt defenditis: quam interdicere diſſeminatis: quā ſcire nolūt publice docetis: An quod inquit Alia cen. præſenti fidei potuit obeſſe. Ideoq; eam primi doctores naſcentis eccleſię ſunt perſecuti: Nūc quę adulta nō nocet/ imo prodeſt/ etiam & uehementer: at qui hoc poſtea cōfutabitur: Nam peſtiferā illam ut olim ita nūc etiam eſſe palam demonſtrabimus: quod ipſa etiam nūc experientia demonſtrat: Sed neq; erat illa dānanda: ſed eius abuſus. Cur igitur Philoſophiā quidem nō dānabant: ſed impietatem quorundā Philoſophoꝝ/ nō autem pariter Aſtrologos: ſed ipſam Aſtrologiā. Vtiq; quoniā in Philoſophia ſi quid erratᷓ/ profeſſoris eſt uitiū: in Aſtrologia ipſa profeſſio uitium: quoꝝ auctoritatem una cū rōne nos ſecuti etiā aduerſus impios diſputātes: nō Philoſophiā/ cum nec ipſa obuiet fidei (qa uerū nō cōtrariatur uero) ſed Philoſophoꝝ errata confutauimus. Hic aūt nō Aſtrologos: ſed Aſtrologiā: qm̄ ipſa Aſtro. (pace Aſtrologoꝝ modernorū loquar) error eſt. Redeamus ad teſtimonia pphetaꝝ: Deus p Moſē ita loqᷓ nobis: Gētes augures & diuios audiūt/ tu aūt a dn̄o deo es inſtitutus. Pro eo aūt q nos legimus augures/ ī hębreo ē Meonē: p quos

Achimas maximus doctor Hębreoꝝ eos ait intelligi: qui tpa ſupputāt & fęlices/& infęlices horas obſeruāt deriuat illa dictio/ma:ꝙ horam ſignificat/Hieronymus Augures tranſtulit: Sed & apud Yſaiam Aſtrologos Augures uidemus nuncupari: Neq̄ eni nomen Aſtrologoꝝ unq̄ in ſacris lr̄is inuenitur: Nam & ipſa habet uarias locutiones & uariis temporibus ſuperſtitio iſta appellationes ſortita eſt. Olim eni Chaldei & Genetalici/Genethliaci/Auguſtini tpibus Mathematici & Planetarii/nūc Aſtrologi paſſim uocitant: Q̄d aūt Hieronymus & eo loco/& alibi plerūq; tranſtulit diuinos in Hæbreo eſt Cheſem: quod Auenazra ipſe quanq̄ Aſtrologus ait/hocquidem cōmune omnibus diuinantibus/ ſed propriū magis nomen Aſtrologoꝝ Ieremiæ illud quis ignorat? A ſignis cœli nolite timere/quæ gentes timent. Quid igitur chriſtianus homo Aſtrologoꝝ iudiciis/uel gaudet/ uel triſtatur: a q̄bus nihil ſperandū/Yſaias: Ieremias/nihil timendū: Paulus ap̄lus & doctor gentiū/tempoꝝ uel dierum obſeruantiā dure Galat. quarto capite ſcribens repręhendit/& ꝙ nihil prodeſſet eis fides ad quā conuerſi erāt: Dies inquit obſeruatis/& menſes/& tpa/& annos: Timeo uos ne forte/ ſine cauſa laborauerim in uobis: ut Decimā diem menſis primi ad accipiendū Agnū paſchalem/& hmōi: qui dies cęlebres erant apud Iudeos ea quandoquidem obſeruare/ iudaizare eſt. Saluator mūdi id ſcire/Apoſtolis primitias gentiū gerentibus futurūq; tempus præcognoſcere petentibus/non ſolū

autem tẽpus illud:ſed momẽta & tpa ſcire ſimpliciter inhibuit:Inquiens/Nõ eſt ueſtrũ noſſe tpa uel momẽ ta/quæ pater poſuit in poteſtatẽ ſua: Actuũ primo.c. ac ſi ipſa etiã æterna ſapientia incarnata id ignoraret: Sciebat quidẽ/ſed non ad reuelandũ. Vnde etiã ſic in primo intelligimus fundamẽto. Reſpondit enim ille cui nihil erat occultũ:ſed reuelare noluit. Cũ Saluatore igitur/ hoc enim impoſſibilẽ ſcire eſt fatendum: ut expreſſe diuina nobis ueritas affirmat: Cum totũ hoc quod profitentur Aſtrologi: ſicut hic inquit Ambro. Quærere abſurdũ eſt/ cũ quæ pollicent̃ ſunt impoſſibilia. Vnde cœli dominator: Nunquid noſcis ordinẽ cœli/ & pones rationem eius in terra? Et infra: Quis enarrabit cœloꝝ rationes? Et Saluator ſupra: Nõ eſt ueſtrũ zc. quod eſt thema noſtrũ inter alia. Duplex enim error Aſtrologoꝝ: Alter ꝙ multa cœlo ſubiiciũt quæ inde nõ dependẽt: Alter ꝙ quæ etiã efficit cœlũ inde tamẽ ab eis(ut putant)prẽuideri nõ poſſent: qđ allata in mediũ apud Iob uerba nobis oſtendunt. Et cũ Doctores Eccleſiæ utrũq; pariter refellant/quomodo dici poteſt id eos tamen nõ probari quod libertatẽ tollat arbitrii/ aut facti neceſſitatẽ induceret Aug. ratio illa de Geminis/nõne eo tendit: ut omnẽ tollat ab eis præſcientiã futuroꝝ? Idem in Enchi. Hõne ipſam ſolã tempoꝝ obſeruantiã: ut hæc fauſta/ illa infauſta putemus ad magnũ dixit ptinere peccatum? Cum tñ in hac horaꝝ/dierũq; electione libertatẽ potius nr̃am exerceamus/q̃ auferamus:ſed iſta certe diſplicebat eis

undiq; Aſtrologia: licet ea maxime: quã religionẽ/ & mores maxime cœlo ſubiiciebat:atq; eam execrabantur/undiq; confutabãt/ac impiã arbitrabantur:ubiq; uanam hic blaſſemã: ubiq; ſuperſtitioſam hic abhominabilem/ubiq; ridiculã. Quare Auguſtinus in libro de doctrina chriſtiana/ ad pnitioſam dixit ſuperſtitionem pertinere eos qui Genethliaci dicũtur:non ſolũ quia actiones noſtras: ſed quia & actionũ euentus a Sole/ & Luna/ & ſtellis putent procedere. Et in libro Confet de Planetariis loquens/ hoc eſt Aſtrologis: quos xpiana inquit & uera pietas expellit & damnat:& illud Moſeos exponimus/ponit ſidera in ſigna & tempora:quæ obſeruare uanitatis eſt inqt:ſed uitæ uſibus neceſſaria:qualia Nautę/agricolæ/& id genus artifices obſeruant eodẽ loco Baſilius eam occupatiſſimã dixit uanitatem. Ambroſius inutilem & impoſſibilem. Theodoretus a Philoſophis etiã confutatam. Chriſoſtomus falſam/uanam/ridiculam/& alia cõtra ipos uide Sctõꝝ dicta pulchre in lib. de uera Philoſophia per Reuerendiſſimũ dñm Cardinalem Hadrianũ enarrata. Legamus Bardeſſanem/Enſelaum/Didimũ/Apollinarẽ/Tertullianũ/ & innumeros alios plures/etiam apoſtolicos uiros:quos breuitatis gratia relinquo. Et quid plura? uidemus Hębreos/Hæreticos gentes idem genus hominũ hac ſenſoria uirgula proſecutos: quo factũ ut minaretur Auguſti:cum redarguentia hęc Aſtrologoꝝ teſtimonia tali cęlebritate in Eccleſiis legerentur. Plena tamen eſſe conuenticula

noſtris hominibus: qui tempora rerũ agendarũ accerperant a Mathematicis. Idem cum ſuper Pſalmo. iii. &. vi. ad populũ cõcionaretur/ Mathematicũ produxit pęnitentem: qui profeſſioni ſuæ renũciauerat: nõ alr/q̃ quaſi aut Iudeus/aut Ethnicus aliquis regenerationis lauachrũ accępiſſet. Q uãpulchre idem interprætatus Ioannem/inſaniæ noſtræ nos admonet: qui ad Aſtrologos liberi intramus/ ut exeamus ſerui/ & mendaciis emptis/ illis libertatem noſtrã erogamus. Hieronimus ex opprobriis Aegypti/ hoc eſt reliquiis Idolatrię eſſe ait requirere ſtellarũ curſus. Idem & habetur in Dec. diſt. xxvii. c. Legem. §. Sed contra. Ambroſius ſuper Epiſtola Pauli ad Coloſſeñ. in capitulo Secũdo: Nõ legunt in Euangeliis & Prophetis Aſtrologiã & alia hmõi quæ deſpecta ſunt: quia nil ualent ad ſalutẽ: ſed mittunt in errorẽ: & dum his ſtudent curam animæ nõ habent. Semerianus in lib. de ſeptem artibus: quẽ Flo. q̃ſi Caſſiodori erat Rogerius/ poſtq̃ de uera dicit Aſtronomia: Tũ ea inqt ſunt fidei nr̃æ ſine dubitatione cõtraria: Hæc ille. Q d ſi quos tãtorũ hoĩum/ & tã pręexcellentũ ſnĩa nil monet: deterreat ſaltẽ Pontificalis auctas: quæ iſtã profeſſionẽ ita nr̃is hoĩbus interdicit: ut Alexã. iii. Pont. Max. Sacerdotẽ neſcio quẽ integre a miniſterio altaris uoluerit abſtrahere/ eo ꝙ per aſtrolabiũ cuiuſdã ecclię furtũ inueſtigãdo eſſet pſcrutatus: q̃q̃ ut idẽ Pont. teſtat̃/ nullã ibi aut magicã/aut aliã ſuperſtitionẽ admiſiſſet. In Martini Pont. Synodo ſcriptũ/ Nõ uere xp̃ianus: aut lunę

curſus/aut ſtellaꝝ/aut inanem ſignoꝝ fallaciã pro do
mo facienda / uel ſociandis cõiugiis obſeruare : ſed &
ſub nomine/etiã Auruſpicũ Aſtrologus decreto Gre-
gorii iunioris anathema pronũciatur. Et in Concilio
Toletañ. ſi ipſe preſbiter/aut diaconus fuerit in Mo-
naſterio relegatus/& ſcęleris pęnas zc. Quis iam igit
homo chriſtianus cũctis enim nũc mihi ſermo Aſtro
logiam tueri ſequi & extollere/a lege prohibitã/ a Pro
phetis dãnatã / a xp̃o inhibitã ſciri / a ſanctis irriſam/
a Pontificibus & ſacroſctis Synodis interdictam. Di
ximus de Philoſophis & Prophetis: reſtant leges Ci-
uiles/hoc eſt Cęſarum ac prudentũ iuſſa atq; iuditia:
quoꝝ finis potiſſimũ cõſulere utilitatibus: quibus ho
minũ uita bene beateq; tranſigatur : quem cum inter
omnia bonis maxime artibus adiuuetur / noxiis per-
turbetur/ſũmo ſtudio curarũt: ut illæ quidem habun
darent Hemillę/quantũ fieri poterat eſſent in Ciuita
tibus/ ꝙ ut conſequenter illoꝝ profeſſoribus præmia
honores decreuerũt. Harũ aũt publicas ignominias
& ſupplicia tantõ grauiora quãto noxias magis artes
illas extimarẽt. Illi igit de Aſtrologis: qui putauerint
nemo neſcit: qui legales Iuſtiniani Cæſaris codices le
gerit: in quibus ars Mathematicoꝝ: Si qui eni ſe uoca
bãt Aſtrologi/ ut abhominabilis interdicit/mandãte
Imperatore/ne quis Mathematicũ conſulat : ſed om-
nibus ſileat perpetuo curioſitas iudicãdi. Si quis aũt
Mathematicũ cõſuluerit / capitis ei quod eſt ſummũ
ſuppliciũ pœna denũciatur: Quod profecto non ſta-

tuiſſet ſapientiſſimus Imperator tot & ſapientū uſus/ & legibus & iuditio niſi nō ſolum uitæ inutilem: ſed pernitioſam omnibus. Iſtam profeſſionē experientia demonſtraſſet ipſe fœliciſſimus Iuſtinianus. Ita hoc hominū genus horrebat: ut ſi quis in eius comitatu depręhenderetur Mathematicus ſummas ad eculeū uſq; tormentū temeritatis ſuæ lueret pœnas. Tamen poſtremo de hac loquens ſuperſtitione pronūciat Imperator eiuſdē eſſe culpa affines/ & qui docent iſta/ & qui addiſcunt ante Iuſtinianū. Etiam nōne legimus ſæpe expulſos de Vrbe Romana omnes Mathematicos/ q̄ ſi omnis ratio recta/ uel prudentia regitur/ uel Philoſophia profertur/uel diuini ſplendoris radiis illuminatur/erit profecto Aſtrologia omniū recto iudicio profligata: quā & prudentiſſimi legūlatores exterminarūt/& doctiſſimi Philoſophoꝝ confutarūt/& uiri ſanctiſſimi abhominati ſunt: & Cœloꝝ Rex Chriſtus ſic inhibuit / ut nō eſſe noſtrū noſſe tempora aut momenta aſſeruerit: quæ pater cœleſtis poſuit in poteſtate ſua: quod noſtrū eſt thema. Cum igitur ad deſtructionē generis neceſſario ſpecieꝝ ſequatur deſtructio/nullam partem ſaluari poſſe Aſtrologiæ in ſenſu aperto/ quem pręmiſſæ habent auctoritates luce meridiana(pręter ſæpius demptam) clarius uidetur eſſe cōcluſum. Nil tamen determinare temere uelim: ſed emendæ & caſtigationi ſanctæ matris Eccl'iæ ipſa humilitate humilius me in cunctis ſubmitto.

¶ Quæ ſequũtur ex. XI. & maximo fundamẽto contra Aſtrologos/Aſtrologicã́q; artẽ. Q đ & ſi directe ptem diuinatricem ac iudicialẽ euertit alſ aũt non obmittit: quæ per eam maxime corrũpũtur; ut iam uix abſq; periculo addiſci poſſit: etiã illa quæ uera cõiter cenſetur. b

¶ Aſtrologia (Ariſtotelica ſemper excepta) omni lege damnatur.

¶ Hæc ſub ſcientiæ & utilitatis prætextu chriſtianæ religioni nimiũ eſt aduerſa.

¶ Abiicit ipſam/ & ſuos profeſſores mundi famatiſſima uniuerſitas Pariſina.

¶ In ipſa ut ĩ aliis ſciẽtiis graduare uidimus neminẽ.

¶ E/ciuitatibus eliminatur tanq̃ uitæ noxia curis.

¶ A Prophetis & Sanctis tanq̃ peſtifera deiicitur/ & a Poetis.

¶ A peritiſſimis etiam rationibus confunditur.

¶ A Philoſophis famoſioribus/ & Oĩbus damnaẽ.

¶ Ab Ariſto. totius Philoſophię Principe/hoc Aſtrologiæ nomen nominatũ nuſq̃ comperitur.

¶ In toto rerũ naturaliũ diſcurſu/ & cęloꝝ/ſyderũ/ac elementoꝝ proceſſu/ Aſtrologicũ / ſeu ſupputationis minutaꝝ huius aperuit nihil.

¶ Philoſophoꝝ duces: qui de Aſtroꝝ proprietatibus tot & tanta nobis mortalibus reliquerũt de iſtã Aſtrologia nil.

¶ Hoſq; Philoſophoꝝ duces in iſtis fuiſſe diminutos affirmare error.

¶Cur de partubus/ & de portentis/ & monſtruis/ geniturisq; animaliũ/& naturis tanta ſcribens Ariſto.& nullũ de iſta arte uerbũ feciſſe dinoſcitur?
¶Cur in Metheorologicis imbriũ/cometarũ/uentorum cauſas pſcrutatus aſtrologicarum rerũ ſemp obliuiſcit?
¶Nihil quod de ſyderibus ſciri potuit humanitus in tranſcurſu ſuo dimittens Ariſt. Aſtrologico tñ diſcurſu/hmõi ſupputationibus nusq̃ eſt uſus.
¶Quæ enim ars eſt iſta/ut nõ ſolum inſtar Aranearum ut ſupra cũ ſancto Ambro.diximus:ſed etiam Apum quodãmodo/& Formicarum uſu/Iouis & Saturni minutias quærunt Planetarũ.
¶Si foret ars Aſtrologia penderet a naturali ſcientia quia nõ eſt diuinitus inſpirata. Ydromantiæ & nigromantiæ/& ptinentia/ oẽs ab ipſa arte ſunt/& dãnoſæ.
¶Veteres Phi inter artes ipãm nõ enumerarũt cũ naturali Philoſo.& arte nullũ cõmerciũ habet Aſtro.
¶Hęc qdẽ ars ſi tales faciat artifices/cur ſilẽtio ipſam tradidiſſent Philoſophorum Principes Ariſt.& Plato?
¶Ariſtoteles de Mathematicis / & de omnibus artibus quęſtiones & libros cõficiens / & de omni genere dogmatum:de Aſtrologia uero nihil.
¶Faciendo ſolutiones/hiſcere autem Aſtrologicũ uerbum nõ inuenitur.
¶Diſcipuli enim utriuſq; Philoſophi omnẽ ab Aſtrologis fidem abrogarũt.
¶Confutatur etiã hæc ars a quodam in libro de ſtellarum efficacia.

¶ Veteris & noui teſtamenti ſacris oraculis apertiſſime dānatur nulla dempta parte.

¶ Attriti & conſumpti adeo leguntur Augures Aſtrologi/& qui contemplabantur ſydera.

¶ Nō igitur per iſta incōmoda Chriſtianis euentura credi/nec minus enunciari debent.

¶ Nec tempus Paſchatis ſic uel ſic euenturū.

¶ Aſtrologos futura prænūciare uolentes ab aſtris inter fideles nō cōnumerari iudiciaria/præſertim de futuris euentibus Aſtrologiā nulla rōne poſſe defendi.

¶ Priores naſcentis Eccleſię Aſtrologi merito pſecuti.

¶ Ita nūc adulta iam Eccleſia hāc artem perſequitur potius.

¶ Nam & ſi quid in Philoſophia erratur profeſſoris eſt uitiū:in Aſtrologia ipſa profeſſio eſt uitiū.

¶ Nō enim Philoſophiam ipſam; ſed Philoſophorū aliquoꝝ errata confutamus.

¶ Hic uero nō Aſtrologos:ſed Aſtrologiam ipſam oppugnamus.

¶ A dn̄o deo a quo eſt inſtituta Eccleſia/& non a Planetariis ſumit menſuram & ordinem.

¶ Hii præcipue qui tempora ſupputant/& fęlices uel infœlices dies uel horas obſeruant confutant̄.

¶ In ſacris litteris nomen Aſtrologiæ inueniēs nuſq̄: ſed Augures nūcupantur.

¶ Olim enim hæc ars/& nūc/& diuerſis temporibus uariis uocitatur nominibus: tunc Chaldei & Genelia ci: Tēporibus uero Aug. Mathematici & Planetarii:

Noſtra hac tempeſtate Aſtrologi dicti ſunt•
¶ Noſcere ordinem coeli/& ponere rationẽ eius in terra/ſolius dei eſt•
¶ Quæ enũciatur ab Auguris & Aſtrologis fieri non poſſunt:quia ea impoſſibilia ſunt ſcd̃m Ambro•
Enarrare pfecte cęloꝝ rõnes nulla pura creatura põt•
¶ Irrident ipſam Aſtrologiã ſancti/tanq̃ ubiq; abhominabilem/& uanã/& impiam•
¶ Superſtitioſam etiã illã exiſtimabat Auguſtinus: quæ actionũ euentus a ſole & luna putabãt pcedere•
¶ Et idem Auguſtinus illud eſſe Aſtrologi aſſerit:qđ uera pietas expellit•
¶ Plures ſancti glorioſi ipſam Aſtrologiã inutilẽ/impoſſibilem/uanam/fallacemq; inter hanc aut illã nullatenus diſtinguentes/ſicut nec Prophetæ•
¶ Auguſtinus ad populũ prædicans Mathematicũ tanq̃ Ethnicũ damnat•
¶ Ad Aſtrologos quidã liberi intrãt/ut exeant ſerui•
¶ Dicere q; requirere ſtellarũ curſus nõ ſit Idolatria/ diuo Hieronymo aperte contradicit•
¶ Aſtrologiã prodeſſe ad ſalutem/& nõ mittere in errorem aſſerere/ & Eccleſiæ decreto/ & diuo Hieronymo contradicere uidetur•
¶ Nõ eſſe affirmans/& contra Pontificalem auctoritatem/& multa decreta huic incũbere arti/errat•
¶ Secundũq; Cęſarũ/ & ſapientiſſimoꝝ Imperatorũ leges & ſtatuta tm̃ erant abhoĩabiles Mathematici & Aſtrologi; ut illi qui eos conſulebant pœna capitali

truncarentur.

¶ Legimus ſæpe tales Mathematicos/ſeu Aſtrologos ab Vrbe expulſos.

¶ Eſt igitur ut ex p̄miſſis apparet Aſtrologia ab om̃nibus profligēda/& debeat penitus e/Ciuitatibus eliminari. Et patet Saluatoris Ieſu xp̄i dictū apertū eſſe Nō eſſe noſtrū noſſe tempora uel momenta:quæ Pater poſuit in poteſtate ſua:quod eſt thema.

¶ Nil tñ temerarie/ſed omni cū humilitate omnia & ſingula ſacroſctē matris Eccl'iæ correctioni ſubmitto.

¶ Duodecimū fundamentū de Eccleſiæ nomine & uniuerſalitate.

FVndamentū ab Eccleſiæ nomine(de cuius cultu agitur principaliter)acceptum/Aſtrologoꝝ fulcimentis obmiſſis:quibus hūc uoluimus honorē afferre:quia inter ſydera diſcurrūt/& altiſſimas ſublimiū orbiū magnitudines menſurare/& multitudinē motuū cœleſtiū dinumerare contendunt. Altiori quoq; ſtilo cum eis uti uoluimus. Iſtud inq̄ ſumendū duxi fundamentū:quia quidam ſcripſere de Eccleſia. Hoc nomine Eccl'ia ſimpliciter & indeterminate ſæpe utūtur in cōmuni/& nulla exceptā. Ipſam eni Eccl'iam in ea ſignificatione ſancti accipiūt/ſcdm quā Eccl'ia catholicoꝝ collectio/ſiue fideliū uniuerſitas deſcribit. Fideliū imp̄ſentiaꝝ dico/ſiue ſint prædeſtinati/ſiue nō/ſiue in caritate exiſtant/ſiue non; dum tamen ca-

tholicæ fidei ſubſtantiã teneant integram/& Paſtoris ſui cenſurã ab Eccleſia nõ ſint præciſi/& in fide catho lica uiuere & mori intendant: ut cuius ambitu conti net oẽs alios ſicut ptes ſub amplitudine Eccleſiæ uni uerſalis: ſicut etiam in ambitu totius rei publicæ una multitudo pars alterius eſt: ut.i. Polit.deducitur. De quo Prouer.xiiii.in multitudine populi dignitas Re gis. Et Baruth.iii. ꝙmagna eſt domus dñi/ & ingens locus poſſeſſionis eius. De cuius multitudine populi dixit deus Abrahæ Gene. xiii. Faciã ſemen tuũ ſicut puluerem terræ.Et.c.xv. Suſpice cęlũ/& numera ſtel las cęli ſi potes. Et dixit ei: Sic erit ſemen tuũ. Glo.i. populus xpianus.Latius enĩ patet ꝙ aliqs ſit xpianus qã ſcit ſe habere fidẽ/ꝙ ſciat ſe eſſe prędeſtinatũ: ut in c.Eſt unitas:de con.di.iiii.cũ glo.Cõmunio enim ſa cramentoꝝ amplectitur:cum granis etiã paleas/ideſt bonos & malos.Et Auguſt.ait:Nil eſt homini certius fide ſua: qua creditur quod longinquum eſt a ſenſu. Et Mar.iii. Chriſtus Eccleſiã comparat Agro/ in quo ſimul cũ bono ſemine inuẽta ſunt orta zizania.Q uip pe.& ſi ſoli prędeſtinati exiſtentes in caritate ad Eccle ſiã pertinere uiderent̃/cũ ſit ignotũ iſtud/an odio uel amore qs dignus ſit/nemo ſcit:Nõ dubiũ ꝙ inter fide les multa ſciſmata & ſciſſurę orirent̃.Quod Aug.ſup Pſal.cix.aſſerit ſup illo: Cũ his qui oderũt pacem erã pacificus:& ait:Catholica uox dixit:Nõ eſt dimitten da ueritas/nõ eſt præſcindẽda Eccleſia dei: Iudicabit deus de bonis & malis; poſtea ſic mali a bonis ſepari

nõ poſſunt ferendi ſunt ad tempus/ area nobiſcũ eſſe poſſunt/nõ tamen in horreo eſſe poſſunt. Et forte qui hodie mali apparent/cras boni erũt: & ecõtra/qui hodie de bonitate ſuperbiũt/cras mali inuenientur: Hęc ille. Et ex hoc quidem principatus Eccleſiæ magis firmatur: quã ſi crederent principatus officiũ tantũ his pertinere: qui de Eccleſiæ ſunt/ nulla haberetur apud fideles certitudo prçlationis/ ꝙ in ipſa maximã generaret confuſionẽ / niſi ſuper hoc reuelatio fieret ſingularis. Ipſa enim Eccleſia ſuper mõtem poſita refulget uniuerſis: Mathei. v. Et confirmatur per illud Hieronymi/quod habet. xxiiii. q. i. c. Omnibus: Et hũc modum pro nũc ſumo: quia & magis conformẽ Euangelio uideo: in quo Chriſtus ſanctã uniuerſalem Eccleſiam multis legimus cõparaſſe rebus: quæ mixturam maloꝝ cum bonis ſimul patiũtur: ut patet Math. li. xiii. & . iii. & . xvii. capitulis: & Auguſt. de fide ad Petrũ. c. iiii. & Grego. xxiiii. q. iiii. Hæc aũt uita hac inſuper rõne ſignificata per Archam Noe: in qua inmitia cũ mitibus: & mũda cũ imundis aĩalia ſimul locata fuiſſe legũtur: ut eſt glo. ſuper Gene. c. viii. & ſuper illo uerbo: Emiſit Columbã poſt Coruũ/ita ſubiũgit: Archa cõtinet Coruũ & Colũbam: ita Eccleſia bonos & malos. Et ideo recte Eccleſia in decreto ſic definit: Eſt enim fideliũ cõgregatio ſeu collectio: de con. d. i. c. Eccleſia. Merito igitur uniuerſitas fideliũ ſine alia limitatione aut determinatione/nomen & rationẽ obtinuit uniuerſalis Eccleſiæ: qđ & ſub Eccleſiæ ſanctæ

Romañ· benigne correctiōe ſcripſerim: quoniã Aſtrologoꝝ nō eſt noſſe tempora uel momenta ꝛc· quod eſt thema noſtrũ· Ex quibus apparet ꝙ appellatione Eccleſię ipſa uniuerſalis Eccleſia intelligitur· Nec uerba aliud ſonant: nec aliũ ſenſum faciunt·

¶ Ea quæ ſequũtur ex Duodecimo fundamento· Et primũ & potiſſimũ/ ꝙ Eccleſiæ nomine nō intelligit̃ niſi ipſa Eccleſia uniuerſalis: ſicut noīe fidei ipſa fides catholica· Et ſic quoq; intelligendo dicta quorundam libroꝝ/ nomine Eccleſiæ ſimpliciter & abſq; determinatione ſic utentiũ impugnare decreuimus/ ob eiuſdem nominis & rei ſignificatę per ipſam/ excellentiã & gloriã: & quoniã Analogũ per ſe ſumptũ ſtat pro famoſiori ſignificato·

¶ Vt igitur unio ſanctoꝝ/ & omniũ fidelium ſacra in Chriſto Ieſu congregatio conſolidata in Spirituſancto permaneant quorundã ſcriptoꝝ minutis uti: neq; ad Lunæ aut Saturnia recurrere momenta/ & imutationes (laudabili uſu obmiſſo) nō uidet̃ oportunũ·

¶ Inter alia aũt omne chriſtianoꝝ contuberniũ/ cętus cęnobia/ & conuentus religioſoꝝ utriuſq; ſexus in tali nouitate/ & in mutatione cōfunderetur anteq̃ erudiri poſſent de nouo/ propria obſeruatione obmiſſa/ & per totũ mundũ: in quibus quot capita tot ſenſus ſcandala inde oriri poſſent multa·

¶ Et per tempus a diuino cultu & celebratione horaꝝ

abſtineri oporteret.

¶ Ac nolentes/& tepeſcentes/ ſeu pigri de nouo erudi ti/ beneficiati/ profeſſi/ & ordinati complures a diui- nis abſtinerent: & ſepties quoq; in die lętaliter deum offenderent hac occaſione fortaſſis.

¶ Fidelium inſuper numerũ: qui quaſi ſtellæ cœli eſt multiplicatus ad motũ unius ſyderis ſcilicet Lunę to tum imutari eſſet ualde indecens.

¶ A grege xpianorũ & plebiũ collectiones certis horis & per certa feſta/& ad certa officia/& aſſuetas celebri tates ſtupentes de nouitate confunderentur: & facile poſſent in fide trepidare: & quia de primo fidei ſacra- mento ſcd͂m aliquos agitur.

¶ Eccleſiã uniuerſalẽ præſcindi/aut ſic dilacerari/ſeu diſſipari debere ob Lunæ motus ſi quis affirmaret/ca tholicę uoci directe aduerſaretur.

¶ Sicut ab omni parte fortaliciũ agitatur ſubſiſtere minime ualeret: ſic Eccleſiam quæ terribilis eſt ut ca- ſtrorũ acies ordinata/ per totũ concitari ſi contingeret proculdubio eius edificiũ uix ſtare poſſet.

¶ Decimũtertiũ fundamentũ/ꝙ Eccleſia errare nõ poteſt.

Quod ſemper eſt aliqua Eccleſia: quæ per re- ctam fidem reguletur/& confirmetur intelli gendo ſemp a tempore Chriſti uſq; ad con- ſumationẽ ſęculi: ſed ex eã nõ conuincitur hoc conue-

nire alicui particulari/ intelligendo per particularem eccleſiá quamcūq; ab Eccleſia uniuerſali diſtinctam. Igitur ex ſuffícièti diuiſione ex ea couincitur hoc con uenire eccleſiæ uniuerſali/ & toti congregationi fideliū. Cóſequentia patet: ſed Minor rōnis probaẗ: Illud quod in ſacra ſcriptura promittiẗ toti Eccleſiæ & nō parti nō debet attribui alicui parti: ſed ſemper rectam fidem habere/ aut nunq̄ contra ueram fidem errare in ſacra ſcriptura a xp̄o promittiẗ toti & ſoli fideliū con gregationi/ ut patebit ex probatione Maioris: Igitur. Maior aūt principalis rationis probaẗ: Primo ex illo uerbo xp̄i Lucę. xxii. Petre pro te rogaui ut non deficiat fides tua. Neq; dubitandum eſt ipſum in hoc nō fuiſſe exauditū: quia ſcd̄m Apoſtolū ad Hęb. exaudi tus eſt pro ſua reuerētia. Conſtat ergo q̄ xp̄s promiſit Petro/ q̄ non deficeret fides ſua/ nō intelligens de eius perſonali: ſed de generali Eccleſiæ dei cōmittendæ regimini Petri. Et cum nō loquatur de aliqua Eccleſia particulari/ ſequitur q̄ intendit de Eccleſia totali. Secundo patet idem ex illo uerbo Chriſti / Mathei ultimo: Ego uobiſcum ſum uſq; ad conſumationem ſęculi: Vbi xp̄s promiſit ſuis diſcipulis non ſolum pro ſe: ſed pro ſuis ſucceſſoribus in Eccleſia dei/ ſeipſum non quidem corporaliter/ aut ſolū ſacramentaliter: ſed per fidem ſpiritualiter ſemper adeſſe/ uel affuturum/ quacunq; aduerſitate adueniente: ſeu quantumcunq; fuerit Petri Nauicula agitata / nunquā naufragium pateretur: aut eſſet ſubmerſa: & in paſſione Ieſu Chriſti

Apoſtolis corporaliter recedentibus a xp̄o/ ita & men te receſſerunt ab illius diuinitatis fide:& tota fides in beata uirgine glorioſa permanſit ſola• Nō igitur pro pſonali fide Petri rogauit xp̄s/ igitur quæ defecit tūc: ſed pro generali• Vnde Grego• dicit p hoc ꝙ xp̄s uſq; ad conſumationē ſęculi cū diſcipulis ſe eſſe promittit oſtendit ſeipſum nunq̄ a credentibus receſſurū• Tertio idem ſequi apparet ex illo uerbo Chriſti Mathei xxiiii• ubi loquens de perſecutione Antichriſti dicit/ ꝙ inducentur in errorē•Poſtremo aūt ſi hæc eſſet falſa/ꝙ Eccleſia(ut præfertur)errare nō poteſt/ tūc obiectum fidei/& huius principalis articuli(de quo infra magis dicetur)eſſet falſum/quod eſt impoſſibile/lege ſtante ſcilicet iſtius/Credo in Eccleſiā ſanctā catholicam zc•& quia fidei falſum ſubeſſe nō poteſt•Cū igitur hæc ueritas apud fideles nō uideatur habere difficultatem/tranſeo ad aliud fundamentū•Et quoniam noſſe tempora zc•

¶Decimūquartū fundamentū eſt de cultu latrio•

QVod ad latriū cultū principaliter ſit ordinata uniuerſalis Eccleſia militans / ut per eā in triumphanti conregnemus / expræſſe glo•i• ad Thi•iii•ſuper illud quod eſt Eccleſia dei uiui: Dicit Eccleſiam eſſe conuocationē multoꝝ ad unius dei cultū/pro quo tradidit ſemetipſum/ad Ephe•y• Vnus

igitur dei cultus finis eius eſt: quia ad ipſum fit conuocatio multoꝝ/quę eſt uniuerſalis eccleſia xp̄ianoꝝ. Latria enim eſt honor ſoli deo debitus / ratione ſūmi dominii/& bonitatis/& poteſtatis:& ſic ſoli deo debetur:qui eſt creator/ & recreator/ & ſūme potens. Et de iſto cultu ideo primū fecit deus præceptum / ſcilicet: Vnū cole deum/uidelicet: & hic honor(prēſuppoſitā fide/quæ in corde principaliter conſiſtit)exhibet̄ deo in Eccleſia uniuerſali tripliciter ſcd̄m Doctores. Primo cū genuflexione/unde Reges ꝓcidentes adorauerunt Chriſtū:& hoc ratione omnipotentiæ; & nos facimus intrantes Eccleſias particulares ſumentes aquā benedictā:quia in ipſis lauachrū accipimus regenerationis genuflectimur & inclinamur corporaliter. Secūdo/oblatione & ſacrificio per euchariſtię ſacramēti celebrationem: & hoc ratione gubernationis. Tertio hymnis & orationibus & aliis canonicis horis: & hoc pro beneficioꝝ largitione:qđ & Angeli in ſuo cantico Paſtoribus annunciauerunt dicentes: Laudamus te: Benedicimus te:Adoramus te: Glorificamus te. Cultus igr̄ latrius in iſtis cōſiſtit/ in laude/& bn̄dictione/ & gratiaꝝ actione pro beneficiis receptis. Nam inter alia beneficia: quæ recepimus a xp̄o benedicto ſunt quattuor ſingularia: quæ continuo habemus ab eo: propter quę nō ſolum per ſingulos dies/ſed & per ſingulas horas & momenta/ & per ſingula loca/ & ubiq; tenemur & obligamur ipſum laudare/ & benedicere/ & gratias agere; ut facit & ſeruat uniuerſalis Eccleſia

omni tempore: quia quando nos incipimus ibi horas: finiunt in alia parte mūdi. Et quando Sol hic oritur/in alia parte mundi eſt in occaſu: ſic cōſequenter/taliter ꝙ nō eſt aliquod momentū: in quo Eccleſia nō exhibeat cultū latriū altiſſimo ordine conſueto & debito: propter quod cantat Eccleſia Canticū Ambroſii & Auguſtini/dicens: Per ſingulos dies benedicimus te: & laudamus nomen tuū in ſeculū/& in ſeculū ſeculi. Et in hac cultus exhibitione includitur Pater & Spiritusſanctus: qui indiuiſiue concurrunt cum Filio ad noſtra beneficia: quia opera Trinitatis ad extra ſunt indiuiſa: quare in fine omniū Pſalmoꝝ & Hymnoꝝ ſemper exhibetur gloria toti Trinitati. Non inꝗ hæc Eccleſiæ uniuerſalis luminaria beati Gelaſius Papa/Auguſtinus/& Ambroſius/Gregoriuſq; ueræ fidei columnæ profecto erraſſent/cū præcipue a ſolo Spiritu ſancto eſſent ad hoc inſtituti & directi/nō enim lunare/aut Saturninū eſt Eccleſię regimen: ſed imaculatū & diuinū ſemper permanſit/cornubus Lunę nequaꝗ interrūpendū. Optime Ambro. ordinauit Hymnos feriales/& diuiſit officiū matutinale in duas ptes ſcilicet Pſalmodiā/& Laudes. Primus qui fecit Reſponſoria cantanda poſt Pſal. fuit diuus Aug. in quolibet ſcilicet nocturno: & poſt ipſum Gelaſius Papa ordinauit Canticū Angeloꝝ. ſ. Te deū laudamus/cantaret poſt tres nocturnos ante laudes: qd btūs Ambro. iam ordinauerat ut decantaret in Eccl'ia Mediolañ: ſed poſtea Gelaſius ut cantaret per uniuerſū mundū ordi-

nauit: Qui etiã multa alia officia eccl'aſtica inſtituit/ & dicta/ & ꝙ ante Canonẽ miſſæ cantaret alia particula. ſ. Sanctus Sanctus zc. Poſtea uenit Grego. qui condidit aliquas Pręfationes feſtiuitatibus Paſchatis & ſolẽnibus appropriatas. Et etiã confecit multa alia officia/tam propria/q̃ cõmunia: quæ hodie cantat uniuerſalis eccleſia: magno etiã tũc in eccl'ia ſancti Petri in Vrbe ad hoc interueniente miraculo/ Cantat utiq; & ſuis horis & temporibus infutuꝝ ab Spirituſancto recte iſti glorioſi Sancti: qui in celebritatibus obſeruandũ quod non ſtatuerunt/ornatiſſime fecerunt: de errore hmõi tunc / uel impoſterum euenturum mentionẽ nusq̃ fecerũt: quod nequaq̃ obmiſiſſent/ſi tantę grauitatis eſſet. Et ſequentia Concilia eccl'aſtica Spũ ſctõ dictãte celebrata nil quoq; determinarũt: nã alii infiniti ſancti Patres quodãmodo pręceſſerũt/ & hũc defectũ iam notabiliter apparentẽ ſubticuere oẽs/ q̃ſi nullius momẽti ſit. Quod ſi ſecus eſſet minime ſilentio id prætериſſent/præterit proculdubio neminẽ.

¶ Quæ ſequũt ex. xiii. & . xiiii. fundament ſ.

¶ Sequuntur iſtæ propoſitiones impoſſibiles ſtante lege/& ſcandaloſæ ex illo aſſumpto.

¶ Eccl'ia catholica errat. ¶ Eccl'ia eſt in errore.

¶ Eccleſia eſt in notabili erore.

¶ Eccl'iam errare circa ſacramentũ primũ fidei: quod feſtũ Paſcæ/dicit.

¶ Hunc Vetulæ cognoſcũt errorem.

¶ Inuocate Pricipes xpianitatị/ut hũc errorẽ euertãt.

¶ Implorare uehementer totius mūdi Principem ſcilicet Papam: ut hunc auferat ab Eccleſia errorem.

¶ Vt reſpiciat ſuper errantem Eccleſiā.

¶ Inuocare Ducem/aut Principes/ & Imperialem maieſtatem: ut huic errori/ ſiue Eccleſiæ manifeſte errāti prouideatur.

¶ Sacrumq; cętū Cardinaliū ad hoc inuocare: ut errāti Eccleſiæ/& exñti in errore notorio prouideatur.

¶ Et ipſum ſacroſanctū Conciliū Lateraneñ. ut toti Eccleſiæ erranti circa primū fidei ſacramentū obſeruare uehementer ut prouideatur.

¶ Qđ uolucres cœli Ciconia & hmōi cognoſcūt tempus ſuū/& Chriſtiani nō cognoſcūt.

¶ Quid in die iudicii ſimus dicturi non habemus de iſto errore.

¶ Sumus Paganis & Iudeis ludibrio.

¶ Quid xp̄iani reſpondeāt iam Paganis nō habent.

¶ Qđ ſi circa primū ſacramentū fidei aberramus: qđ facimus in aliis? recte arguere poſſunt infideles.

¶ Quoniā dato illo incōuenienti plura de neceſſitate ſequūtur ex quorundā ſcriptis.

¶ Et rurſus cum nō ſit maior ratio de uno q̄ de alio/ ſi errat in iſto primo ſacramento fidei pari ratione & in aliis poſſet proculdubio argui: Sicuti data una propoſitione falſa in Biblia/ aut Euāgelio/ ſic de aliis poſſet dici q̄ eſt impoſſibile.

¶ Ergo credentes fideles in Eccleſiā ſanctā catholicā ſunt in errore aperto/ſicut ipſa: qđ abſit: quia crederēt

eccleſiæ notorie erranti/quod eſt abſurdũ.

¶ Ergo omnes qui deceſſerunt poſtq̃ incępit is error damnati ſunt credentes in eccleſiã errantem.

¶ Ergo nulli martires/nulli cõfeſſores extũc extiterũt

¶ Ergo Eccleſia tunc fortius errat celebrando feſtiuitates ipſorum.

¶ Aut dicet ꝙ meruerũt per fidem falſam: quod abſit cũ ignorantia ſit craſſa / nõ excuſantur: quia notoriũ eſt Vetulis.

¶ Cum igitur omnia iſta ſint auditu ſolum horrenda nimis/& impoſſibilia: ergo illud ad quod iſta ſequũtur minime eſſe faciendũ/audiendũ/legendũue. Nec præterit proculdubio neminẽ / haud imerito præfati Scriptores hmõi ſcripta probleumatice: ac propoſitũ ſuũ narratiue/ & per modũ probleumatis in quadam pręfatione ſe proſequi & ſcripſiſſe digne fatentur.

¶ Ergo nõ ſemper aliqui fuerunt electi.

¶ Ergo nõ ſemp gratia fidei aliqui fuerũt pluſtrati.

¶ Obfuſcatam tanto tempore obmiſiſſent Sancti dei omnes: qui pręceſſerũt poſtq̃ hic incępit error.

¶ Nũqd Spirituſſanctus tenebrã pro lumine/apertũ errorẽ loco fidei ſuis fidelibus contuliſſet?

¶ Lux uera Chriſtus: qui illuminat omnẽ hominem xp̃ianũ obfuſcari ſic permiſiſſet? abſit/abſit.

¶ Nunqd ad Saturnias reuolutiones/ & ad duo lunæ cornua totã reuolui eccleſiã & diſſolui oportebit?

¶ Nunquid totũ eccleſiæ curſum impedient cornua Lunæ? Apoca.viii. Percuſſa eſt tertia part Lunæ.

¶Dicetur ne de homine miſtico: qui ecclia miſtice di
citur/quod ſcriptum eſt de amente: Stultus ut Luna
mutabitur? abſit. Sed recte de Ecclia ipſa illud Iſaiæ
dici poteſt: Erubeſcat Luna/& nō confundatur.
¶ Ac cū Ciuitas a Pſal. & a Sanctis recte appelletur
ipſa Eccleſia/illud Apoca. xxi. c. de ea prædicari utiq;
debet. ſ. Ciuitas nō eget Sole neq; Luna / ut luceat in
ea: ſed claritas dei illuminabit illam: & lucerna eius
Agnus: Agnus inquā Paſchalis Chriſtus/nos/& totū
mundum illuminans: nec Paſcha ſuū a Lunæ motu
alterari permittet. Quæ omnia zc. cum correctione
ſanctæ matris eccleſiæ dicta ſunt.
¶ Quippe in primo credibili iſto ſi ſacrū Concilium
determinaſſet eccleſiā defeciſſe: ipſamq; imposterum
poſſe errare/& deficere iterum: quia de facto ſic fuiſſe
quidam in ſcriptis ſuis denūciant/uocitantes Pagani
poſſent dogmatizare: ſed quicqd ſtatuerit S. d. n. Pa-
pa ſacro Concilio approbañ. in omnibus illi firmiter
obtemperandū eſſe/ ingenue profitemur nō niſi ſan-
ctum illud atq; catholicū eſſe cenſendum: cuius corre
ctioni cuncta ſubmittimus.
¶ Quomodo enim im primo fidei ſacramento/quidā
aiunt: in primoq; fidei credibili & fundamento aber-
rantes Chriſtiani omnes/nō poterunt & in aliis aber-
rare? Pagani uocitarent.
¶ Et ſapientes pleriq; in dubium reuocarent/& men-
tes omniū rudium & ſimpliciū Chriſtianoꝝ utriuſq;
ſexus corda confunderi poſſent.

❡ Hac inſup̄ mutatione ſupræmi in eccleſia/ mediiq; & infimi in nouis horis dicendis addiſcendi difficultate tepeſcerent / & etiam nimiū peccandi lętalē inde ſumerent occaſionē.

❡ Et nūc ubi ſepties in die uenialiter cadit iuſtus/ſepties caderet mortaliter maior eccleſiæ cętus/ officium diuinū cum poſſet nō perſoluendo.

❡ Ad cōmunis Breuiarii motum / abbreuiaretur nimiū iam in multis tepida & infrigidata diuinoꝝ deuotio officioꝝ.

❡ Senes/rudes/debileſq; infirmi preſbiteri ſeculares/ Monachi/Fratres/& Moniales/Sacerdoteſq; rurales: quos longa hæc conſuetudo uix in horis dicendis reddit idoneos/ſeu expertos efficit: quomodo noua nō obmittent officia/prius q̄ ſcient & perſoluent? nō apparet ratio: & hæc cauſa/hæc occaſio foret ſola Paſchatis mutatio.

❡ Hoc ſacri Paſchatis motu cuncta feſta/& dominicas anni totius oporteret (ut quidam ſcribunt & uolunt) & omniū Breuiarioꝝ rubricas īmutari: nedum dierum totius anni numerū/ſcandala/ſeu incōuenientia attingerent: ſed ad tot/quot ſydeꝝ minutię & ſunt ſaturnia puncta debite calculādo poſſet utiq; puenire perſonaꝝ q̄libet cū ſua ſeptena pc̄tōꝝ capta mortaliū ad hęc deuenies quęſo lector/ ſi numerū Anni p̄dictū aſs nō amplector/ut infra latius patebit.

❡ Nā & ſi peccans uno peccato mortali infinita pc̄tā cōmitteret: ut quidā diſputantes tenent motū uolun-

tatis fieri in tpe: in quo ſunt infinita inſtantia(quos in hoc minime ſequor)non tot/quin plura naſcerent inde peccata/q̃ ſint arenæ maris/ ac orbiũ cœleſtium/ omniũq; ſtellarum motus/ quaſi ad quæ momenta/ſi fas ſit dicere.

¶Nedum ab anno unico:ſed a mundi creatione poteris numerare horas/quartoſq;/dieſq;.

¶Hæc quidẽ omnia & ſingula in magnã inſuper perniciem/ & damnationẽ animaꝝ peruenire palam eſt: & eſt xp̄ifidelibus latiſſimũ ad infernũ præſtare iter: quę omnia execrabilia fore/& auditu quidẽ horrenda ſentit quicũq;:quare zc.Et qm̃ non eſt noſtrum noſſe tempora uel momenta:quæ pater zc.

¶Momentis igitur hmõi:quoꝝ curſum nemo nouit/ totam Eccleſiam ſubmenſurare minime licebit: cuius caſtigationi & emendæ cuncta ſubmitto:& nil temere dictum ſit/ſeu ſcriptũ uolumus ingenue: cui tantũmodo laborantes incũbimus ſeruituti: a xp̄o Ieſu eiuſdem eccleſiæ ſponſo ſolũ ſperantes mercedem:& quoniã zelus domus ſuæ comedit me/ipſe nouit.

¶Quæ ſequũtur ex dicto.xiiii.fundamẽto.

¶Vnus cultus ſoli deo exhibendus: qui in diuinorũ officioꝝ perſolutione conſiſtit diſſolueretur.

¶Diuina quidẽ beneficia:quæ quottidie nobis abundanter elargiuntur/nõ recolerentur; & eſſemus multum deo ingrati.

¶Ceſſaret laus & benedictio dei per momenta & tpa per quę nõ ceſſat nobis deus elargire beneficia.

¶ A tota Trinitate nobis exhibita beneficia: quæ ma gna ſunt/nõ recolerentur.

¶ Et ſicut in naturalibus introductio alicuius formæ fieri nõ poteſt abſq; alterius corruptione: ſic Eccleſia a difformatione ſic reformari nõ poſſet.

¶ Auertiſſent & incautaſſent Eccleſiã diuus Auguſti nus/Ambroſius/& alii ſancti Patres: qui dictãte Spi ritu ſancto diuina feſta/& officia inſtituerunt: ſi talis eſſet error affuturus.

¶ Tãta diuini cultus adorationis offenſa ad indigna tionem deum prouocaret.

¶ Deſtructis omnibus ptibus alicuius totius/ ipſum totum deſtrui eſt neceſſe: Sic partibus totius eccleſiæ ſic agitatis/ipſum corpus minime ſtare poſſe uideret.

¶ Deuotiſſima pietatis miſteria in diuinis iam cõten tã officiis offenderentur.

¶ Quia durũ eſt nimiũ aſſueta relinquere/omniũ fra gilia corda fideliũ inclinare magno abſq; diſcrimine uidetur eſſe impoſſibile.

¶ Ac de oportuno remedio quis niſi ſolus deus poſſit prouidere nõ uideo. Et ſi fuit in errore eccleſia (ut di cunt quidam) ipſam nõ erraſſe deus nõ poteſt facere: ut infra patebit.

¶ Quãgrauiter ipſe Pater / & Filius / & Spirituſſan ctus offendatur/uide ibi.

¶ Tota ipſa Trinitas: quam in principio / & in fine omniũ horarũ ſemper inuocamus/laudamus/& bene dicimus/ſuæ ſuccurriſſet Eccleſiæ recte creditur.

¶ Quintumdecimũ fundamentum
eſt de Fide catholica.

A Dultis nõ ſufficit pro ſalute habere fidẽ implicitam de Articulis fidei: ſed eſt de neceſſitate ſalutis prõnũc/ pręſertim eccleſia iam adulta/ & poſt tã longã & latam ſacri Euãgelii promulgationẽ/ q; multoꝝ articuloꝝ/ & potiſſimoꝝ/ & præcipue de reſurrectione xpi primo fidei ſacramento expręſſam & explicitam fidem habeant. Vniuerſalis quidẽ ecclia nulli claudens gremiũ; omnes/ tã ſapientes/ q̃ inſipiẽtes ad eam uenientes amplexando/ tanq̃ paruulis in xp̃o lac dedit/ & nõ eſcam/ multifarie multiſq; modis facilem tanq̃ ad cognoſcendũ fidei miſteria pręberit aditum: quia uolũtas nunq̃ fertur in incognitũ: per imagines quandoq; in eccleſiis orantes ut ipſa admirentur & legant rudes/ & per cultũ feſtiuitatũ a corporali labore abſtinentes ſimplices & rudes cauſam perquirentes: Quare tales ſic recoluntur dies feſtiui &c. a parẽtibus & maioribus erudiuntur: ut uerbi gratia/ quando celebratus eſt dies Paſchatis/ dicitur eis/ quia Chriſtus reſurrexit: & ſic de aliis. Itaq; cęci accedentes ad fidei lumen/ ad illud ſimplicibus & rudis ſic uiam aperit manifeſtã: quæ ſi alterarent/ præcipue illa: p quę fidei articulos potiores expræſſe recolũt: & pręcipue Paſchatis ſacrm primũ fidei (ut qdã dicũt) ſimplices ſacramentis/ ac articulis neceſſariis de neceſſitate ſalutis: quos tenentur ſcire/ nõ adhęrentes; hęſitarent potius

& forte deficerent. Et quatenus niſi ab iſto cultu feſtiuitatũ/& ut prædicitur inſtruerentur infiniti/nullam acquirerent notitiam de fide neceſſariã. Noceret etiam plurimũ Montanis : ad quos nuſq̃ prædicatio fidei/aut rara peruenit. Et expertus loquor: quia inter Montanos etiã ſæpius practicaui / & prædicaui multotiens:& ſic eſſe in multis comperi ſine fide/ſecundũ Apoſt. ad Hęb. xi. Impoſſibile eſt placere deo. Immo pro quocũq; ſtatu fuit / & eſt ſemper neceſſe in ſpeciali deum creatorem & remuneratorẽ bonorum credentiũ in ipſum : quod patet ratione/& auctoritate. Nullus poteſt meritorie dirigere actus ſuos in finem ignotũ: Quoniã non eſt noſtrũ noſſe tempora uel momenta : quæ Pater cœleſtis poſuit in poteſtate ſua : quod noſtrum propoſitum thema.

¶ Ea quæ ſequũtur ex Quintodecimo fundamento.

¶ Rudes & ſimplices: qui ſic recolentes feſta/& diuina officia/ſe & fidei miſteria recognoſcũt/& erudiuntur in eis/forte uacillarent in ea.

¶ Et illud quod eſt de neceſſitate ſalutis/de neceſſitate impediretur.

¶ Retrocederet cum Paſchate ipſorũ mens a primo fundamento fidei.

¶ Amiſſo quidẽ libro ſalutaris eruditionis/ rudes penitus ignari efficerentur.

¶Finis hominis apud ipos eſſet obfuſcatus: & qui eſt beatitudo: quam nõ niſi per fidem reſurrectionis dñi noſtri Ieſu xpi acquirimus.

¶Et cũ Saluator dicat: Qui offenderit unũ de puſillis iſtis: qui in me credũt &c. Nõ enim unus/ſed infiniti quaſi ſcandalizarentur.

¶Fortitudo fragiliũ in fide reſurrectioñ. attenuaret.

¶Aut deberent ieiunare/nec ne/ titubarent: quia alis fuerunt decepti.

¶Cũ expreſſa fides de reſurrectione requirat pro ſalute/ad dãnationis ſtatũ forte nõnulli deuenirent.

¶Feſtũ ipſum reſurrectionis ſi nõ recte eccleſiã celebraſſe perciperent/nõ recte credidiſſe arbitrarent.

¶Poſſent quoq; de articulo Trinitatis (feſto ipſius amoto/ut quidam ſcripſerũt) uacillare.

¶Decimũſextum fundamentũ.

ET ſupra firmã petram: quæ Chriſtus eſt/ firmatam Eccleſiã uniuerſalẽ regi & gubernari a Spirituſancto: ut inter cõplexa credibilia quidã fidei eſſe primũ creditum multipliciter oſtendere. Primo ſic: Propter unũquodq; tale ita & illud magis: ſed propter Eccleſiã credimus articulis fidei cõtentis in ſacra ſcriptura / & ipſæ etiã diuinæ ſcripturæ diuinitus inſpiratę: ergo magis credimus Eccleſiæ. Maior eſt maxima Ariſto. Minor patet multipliciter. Primo credimus deũ trinũ/unũ filiũ incarnatũ &c. quia ſcriptura

hoc dixit: quã credimus diuinitus inſpiratã/ & credi-
mus hoc eſſe reuelatũ a deo errãre uel mentiri nõ po-
tenti/ per eccleſiã ergo eſt primũ creditũ. Et ideo eſt:
quia eccleſia (quæ Spiritu ſancto regitur) hoc appro-
bat. Nam licet multi ſcripſerint geſta Saluatoris: ut
Nicodemus/ & Nazarei/ illa tñ ſola ſcriptura canõica
reputatur: & ei ſoli fides adhibetur: quam eccleſia ap-
probauit. Vnde Auguſtinus cõtra fundamentũ Ma
nichei ſic ait: Nõ crederem Euangelio/ niſi crederẽ Ec
cleſiæ approbanti. Et iterũ: Euangeliũ Nazareorum non
admitto: quia Eccleſia non admittit. Et in libro de do-
ctrina xpiana idem Auguſtinus dicit: Non crederem
Euangelio: niſi Eccleſia me admoneret. Hic igitur ar
ticulus eſt cauſa/ quã credimus aliis: Et propter unũ-
quodq; tale & illud magis. Et hanc primo ſuſceperũt
ſcripturã ſanctã/ & Euangelium. Et eſt ille diſcipulus
Ioannes: quem ualde diligebat Ieſus: qui in Cena dñi
ſuper pectus eius recubuit. Hic eſt qui teſtimonium
perhibet de his: & ſcimus quia uerũ eſt teſtimonium
eius: in prima canonica ſua primo capite dicit/ q; fuit
ab initio: qđ audiuimus/ oculis noſtris & aſpeximus/
& manus noſtræ contractauerunt zc. teſtamur & an-
nunciamus uobis. Et Actuũ primo cap. Petrus mor-
tuo Iuda pro electione Mathei ait: Oportet ex his ui-
ris: qui nobiſcum ſunt congregati in omni tpe quo in
troiuit & exiuit inter nos dñs Ieſus teſtem reſurrectio
nis eius nobiſcum fieri unũ ex iſtis. Vnde Euangelia
quæ tũc per Eccleſiã approbata ſunt/ nõ poſſunt nũc

m

reprobari: quia nõ ſubeſt talis cauſa/imo tenens con-
trariũ Hęreticus eſt. Ex quibus ſequitur/ꝙ ex errore
aliquoꝝ maioꝝ: qui erudiunt minores & ſimplices in
fide nullũ periculũ in minoribus eminet: quia nõ in-
nituntur fidei perſonali huius uel illius: qui poteſt de
ficere: ſed eoꝝ fidei/quatenus ſunt Rectores uniuerſa
lis Eccleſiæ: quã impoſſibile eſt in his quæ fidei ſunt
deficere.

¶ Quæ ſequũtur ex. xvi. fundamento.

¶ Ergo in prima cauſa fidei & ſuſceptionis Euãgelii
cadit error & hactenus fuit?

¶ Et homo miſticus ideſt eccleſia errãs in uno factus
eſſet omniũ reus? quod abſit.

¶ Sed ſi in primo credibili/quid fiet in aliis? dicerent
contra nos pagani.

¶ Ergo ſi propter errantem eccleſiã credimus aliis ar-
ticulis fidei: igitᵉ illis minus credendũ eſſet? qđ abſit.

¶ Ergo eccleſia ſancta catholica/& ſanctoꝝ cõmunio
foret fidei obiectũ? quod eſſet falſum: quia in errore
notorio eſt (ut quidã ſcripſerunt) auertat deus.

¶ Mediũ potiſſimũ: per quod reducimur ad fidẽ/fie-
ret erroneũ/& defectibile.

¶ Euangelio non crederem dixit Auguſtinus: niſi Ec
cleſia me admoneret/ſeu compelleret: Ergo Auguſti-
nus deceptus eſt? abſit.

¶ Ergo cum Auguſtinus nõ niſi approbante eccleſia
Euangelio aſſenſit eſſe credendum. Ipſa igitur/ſic er-
rante / quomodo poterit Euangelium xp̄i in ueritate

perſiſtere? dicerent Pagani: quod abſit.
¶ Aut qualiter per errorē notoriū in fidei ſacram en/
to/primo peruenerunt Sancti dei omnes: qui fuerūt/
ſtante iſto errore notorio ad regna cœloꝝ?
¶ Alios fuiſſe in errore notorio Eccleſia circa primū
ſacramentū fidei rudes omnes prædicare poſſent: ſed
deriſiue loquerentur Pagani & infideles.
¶ Crediderūt igitur omnes Chriſtiani nō in ſanctam
& Catholicam: ſed in errantem errore notorio Eccle/
ſiam? quod abſit.
¶ Nunquid cæca Eccleſia erit: & omnes nos in foueā
ducet? quia quidam ſcripſerunt eam eſſe in errore no
torio: abſit/abſit.
¶ Eſt enim/& fuit/& erit ſemper imaculata/ ueris So
lis iuſticię illuſtrata fulgoribus/& irradiata miſteriis/
& cornibus Lunæ penitus imutabilis / Saturnus ad/
uerſus ipſam minime præualebit.
¶ Sed quæſo/quomodo poſſet reparari/ſi ipſam uni/
uerſalem eccleſiam errasſe ſic aperte cōuinceretur? qd
nullatenus admittimus/ niſi iſtud confirmādo: q Ec/
cleſia in errore notorio ſaltem fuit.

¶ Decimūſeptimū fundamentū.

PRimo credito pdicto/ ſicut nec aliis fidei credit
lege diuina ſtāte/impoſſibile eſt ſubeſſe falſum.
Patet: quia Actus uirtutis non pōt eſſe malus: ſed eſti
mare falſum eſt malum intellectus: Ergo actus fidei
qui eſt uirtus intellectualis non poteſt eſſe falſus:

quia ſic eſſet falſus. Tum etiã/quia quando duo habi⸗
tus ſunt ſimpliciter circa idem / ſcdm affirmationem
& negationẽ/ſi uni nõ poteſt ſubeſſe falſum: ergo nec
alteri: ſed fides & uiſio ſunt cõſimiliter circa idẽ/ſcdm
affirmationem & negationem: Nam q credimus in
hac eccleſia uniuerſali militãti/ beati uident in trium
phanti: Ergo cum uiſioni non poſſet ſubeſſe/ falſum
neq fidei. Tum etiam/quia fides aut eſt circa neceſſa
ria/ ut deũ eſſe trinũ & unũ: aut circa cõtingentia. Si
primũ nõ poteſt ipſi ſubeſſe falſum / niſi ſemper ſub⸗
eſſet: quia talia ſunt intrãſmutabilia. Si uero ſit circa
contingentia adhuc nõ poteſt ipſi ſubeſſe falſum: qa
talia licet de potentia abſoluta poſſint nõ euenire: ta⸗
men ad ipſam diuinam prouidentiam relata/& prout
ſubordinantur illi/ nullo modo poſſunt non euenire/
ſed eueniẽt de neceſſitate ſuppoſitionis. Et quia con⸗
cluſio eſt cõis beati Tho. & alioꝝ doctoꝝ: ideo ipſam
latius probare nõ eſt opus.

¶ Quæ ſequũtur ex. xvii. fundamento.

¶ Qđ eccliæ uniuerſali impoſſibile eſt ſubeſſe falſũ.

¶ Ergo nullus error: qa omnis error eſt aſſenſus falſi.

¶ Malũ intellectũ Eccleſia haberet eſtimãdo falſũ.

¶ Quia cum nõ poſſit uni articulo ſubeſſe error: ergo
nec alteri. Notum eſt de ſe: quia nõ eſt maior ratio de
uno/q̃ de alio. Ergo huic articulo/Eccleſiæ uniuerſali
& catholicæ nõ poteſt ſubeſſe falſum/ſeu error.

¶ Quare iſtæ propoſitiones prædictoꝝ Aſtrologorũ
ſunt impoſſibiles/ſcilicet: Eccleſia catholica errat: Ec⸗

cleſia eſt in notorio errore/ut ſupradictũ eſt.

¶ Etiã poſſet diuinæ uiſioni ſubeſſe error: quia præſatus articulus etiam eidem ſubordinat̃ ſicut alii: quod eſt abſurdum.

¶ Ergo mediũ per quod aſſentimus Concluſionibus fidei/ſeu fidei articulis poſſet deficere? abſit.

¶ Præterea aduertat̃ ꝙ ſi Orientales totius Aſię Eccleſiæ: qa in Dñica Paſcha ſanctũ nobiſcũ agere penitus rennuerũt: nõ ſunt ideo ab eccleſiæ uniuerſalis unione exciſi/prout expræſſe habetur in dictis libris: & in hiſtoria Tripartita.

¶ Præceptũ Victoris Papæ/& Conſtantini Imperatoris nõ curantes/aut potius contẽnentes in ſua perſiſterunt opinione: etiã contra Conciliũ Nicenũ.

¶ Et ſi pacis/& concordiæ cauſa duntaxat Aſianas & Orientales eccleſias longã poſt controuerſiã ipſis pertinaciter etiam atq; etiam reſiſtentibus/ eas nõ minus propterea catholicas eſſe declarauit: ſeu a gremio non expulit ſuo/imo admiſit: cur nos nõ debeamus in hac laudabili conſuetudine ratione unitatis & pacis permanere & perſeuerare?

¶ Decimũoctauũ fundamentũ.

HOc quoq; nobis prębent fundamentũ pręd icti Aſtrologi in Epl'a ſuper præfatione ad Pont. Max. poſtq̃ pauloante aſſeruere primum xp̃ianæ religionis miſteriũ eſſe Paſcha. In opere enĩ inniti debe-

mus ait: ut Paſcha ſanctũ iuxta Patrũ decreta obſer-
uetur: ut a perfidorum Iudeorꝫ caluniis inmunes eſſe
poſſimus. Seruile illud Iudeorꝫ pecus obſeruationem
noſtram taxare/carpere/& criminari/ quaſi nõ ſolum
ineptam/& a ſanctionibus Patrũ alienã: uerumetiam
tanq̃ probroſam/ac imundis deputatã. Et ꝗ non ſolũ
Moſaycã ſpernamus conſtitutionẽ: ſed & Nicenæ ſy
nodi decreta/ac ipſius eccleſię laudabilia pręcepta ne
gligimus: quibus mandatum omnibus extat Paſcha
ſanctũ die Dñica a.xiiii. Luna uſq; ad.xxi. Lunã pri-
mi menſis obſeruandum eſſe: quod ſecundo nõnunq̃
menſe; &.xxv. Luna ſępenumero celebramus: & illud
Numerorꝫ cõtra nos ſolent allegare: Locutus eſt dñs
ad Moſen dicens: Loquere filiis Iſrael: Homo qui fue
rit imundus ſuper anima/ ſiue in uia procul ingentẽ
uiam faciet Phaſe domino ſecũdo menſe. Rurſus: Si
quis autem & mundus eſt/ & in itinere non fuerit: &
tamen non fecerit Phaſe in primo menſe: extermina-
bitur anima illa de populis ſuis: quia ſacrificiũ domi
no nõ obtulit tempore ſuo. Et rurſus in ſecunda pręfa
tione/ſeu Epiſtola ad Lateranẽ. Concilium ait: Et ꝗ
ad dies.xlv. poſt ęquinoctiũ Sole exiſtente in medio
Thauri Paſcha nõnunq̃ obſeruemus: in quo irrident
nos Iudei/ redarguũt nos uolatilia cœli/ repræhendit
nos deus per Hieremiam Prophetam cap.lxxxii. di-
cens: Cognouit tempus ſuũ Turtur/ & Hyrundo/ &
Ciconia cuſtudierunt tempus aduentus ſui: Populus
autem meus nõ cognouit iudiciũ domini ſui. Et rur-

ſus ipſi Aſtrologi interponũt dictum unius Iudei im
properantis illi/& dicentis;Cęcitas totaliter oppręſſit
Chriſtianos;quia neſciũt decernere inter Lunam ple
nam & nouam; inter Lunam rotũdam & cornutam.
Et iterum in Epiſtola ad Epheſeos dixit de Iudeis/ ꝙ
obſeruationem noſtram obſtinata ceruice nobis ex-
probrantes/& capita ſua mouentes/in nos ſubſannãt
pro ridiculo dicentes;Pro nunc nuncupemus primã;
quæ quinta in cœlo cõſpicitur/ præſumentes nos in
cæteris legis noſtræ monimẽtis errare;quando in hoc
præcipuo eccleſię ſacramento obſtinatiſſime nos falli
contendunt. Et infra paululum ſubiungitur/ ꝙ Chri
ſtus ſaluator obſeruauit hanc conſtellationem;& niti
tur iſtud ibidem probare/ſcilicet/ pro ſua paſſione/ &
morte ceſſit in Galileã/& ait:Et aufugit necẽ/uſquoq;
Luna feciſſet curſum ſuũ zc. Rurſus in ſecũda epiſto
la ad Ro. deus ipſe exterminiũ minatur animæ;quæ
Paſcha nõ fecerit tempore diffinito. Continuo nanq;
in tenebris ambulat; qui dominicæ reſurrectionis lu-
cem ignorat. Et adducit Auguſtinũ de doctrina chri-
ſtiana libro ſecundo;Quãuis de Aegypto diues exeat
tamen niſi Paſcha fecerit ſaluũ ſe eſſe nõ poſſe intel-
ligat. Quod ipſi in Compendio atq; etiam approbãt
luce clarius / & continuando dicunt Pontifici Maxi-
mo: Conãdum eſt Beatiſſime Pater Paſcha ſanctum
iuxta Sanctorum Patrum decreta celebrare: ne deus
iratus dicat nobis illud: quod Ozæ Secundo capitu-
lo legitur;Ceſſare faciam omne gaudium ueſtrum/ne

omeniam ueſtram & omnia feſta temporália:de quo Amos Propheta.c.v.dicit:Odi & progeſſi feſtiuitates ueſtras in luctū. Quod hac tempeſtate noſtra expertiſſimū aiunt:quomodo iam Anno proxime præterito/ ipſo die Paſcæ in conflictu prope Rauennā habito / multa xpianoꝝ milia gladio interempti fuerūt. Hæc ibidem de uerbo ad uerbū / quod xpo Ieſu duce pro pace Eccleſiæ ſuæ impugnare intendimus: qui dixit Apoſtolis ſuis:Nō eſt ueſtrū noſſe &c.

Ea quæ ſequunt̄ ex.xviii.fundamento.

Primū conſtat ꝙ eccleſiā erraſſe prętendunt: quoniā omnes auctoritates prædictas dei & Prophetarū cōtra eā directe adducūt: ergo qa agit contra ipſas errat:quod eſt impoſſibile lege ſtante/ut probatū eſt.

Et rurſus cū cerimonialia ſint iſta; ut in quęſtione quadā declarāt in dictis libris; cerimonialia igitur & legalia ſeruare debet eccleſia uniuerſalis? abſit.

Et multa alia ex expſſis in iſto fundamento deduci poſſent incōueniētia/prout dicta ſonāt auditu horrēda:quæ breuitatis cauſa relinquo.

Et ultra/legalia cum ſint/cur ad obſeruantiā xpianoꝝ adducūtur? cū mortifera ſint & lętalia. Sed nūc legalia non ſunt/ſcdm auctores:& in dicta quęſtione legalia ab eiſdē affirmantur/ ꝙ eſt contradictio manifeſta in dictis. Et breuiter nil faciūt ad propoſitū.

Et quo ad illud de decreto Victoris dicitur primo: quia illi fuit derogatū per cōſuetudinē rationabilem & uetuſtiſſimā/ ut infra patet. Secundo quia non eſt

præceptũ/niſi de die Dñica:ut patet recte intuenti illud: & nõ tranſit uis præcepti ad·xiiii·Lunã· Tertio dico/ꝙ nõ dicitur conſuetudine aliqua/non obſtante Dñ q̃rto ꝙ decretis Gratiani nõ adhibetur tanta fides in decernendo/quãta Decretalibus:in quibus de Paſchate nil eſt deciſum· Igr̃ ſtandũ eſt conſuetudini huiuſmodi potius zc·Quare ſic dicit quinto/ꝙ in euentum ꝙ eſſet pręceptũ illud de·xiiii·Luna/ꝙ Papa poteſt diſpenſare· Dicit ſexto/ꝙ hic error potius eſt tollerandus/q̃ tollendus/propter deteriora: quæ ſequerẽtur ex hoc: ut patet ex præmiſſis: cum Eccleſia longe maiora permittat: ut Lupanaria/& hmõi/ad euitandum maiora mala·Omnia tamen ſub correctione ſanctæ matris Eccleſiæ ſcripta ſint/& dicta·

¶Paſchate eni noſtro/Ieſu ſemp benedicto expirante pro nobis in cruce/cũcta hęc cerimonialia expirarũt·

¶ Et illud Ozæ:Ceſſare faciã zc· procedit de neomenia/ſeu nouilunio:quod nos nõ recolimus: quoniã cerimoniale eſt zc·& uere ceſſaret omne gaudiũ in eccleſia/ hac facta alteratione· Et neomenia recolere nõ eſt chriſtianoꝝ:quia expræſſe ab Apoſtolo prohibetur·

¶Et ſequeret contra nos illud quod adiungit de Propheta Amos:propter diſſipationem feſtiuitatũ:audiret enim deus/& conuerteret feſtiuitates noſtras in luctum· Illud de bello quod adducit in contrariũ/Rauennæ uidelicet/ ex alia cauſa prouenisse credit: quã ſolus ipſe nouit:qui nil ignorat·

n

¶ Decimũ rationũ fundamentũ.

EX ſecunda Epiſtola ad Leonē Pont. Max. ex illorũ libris excerptum/ q error in ieiunioꝝ obſeruantia/ & feſtiuitatũ ſolemnizationę ſit ualde diffuſus dicens: nam ſi in Paſcæ obſeruatione error comittitur: in Quadrageſima quoq;/ in feſto Aſſumptionis/ & feſto Penthecoſtes/ & cęteris feſtiuitatibus mobilibus Lunæ motũ conſequentibus/ errorem contingere neceſſe eſt: imo ad omnes fere Dominicas: quæ in horis legendis/ diuiniſq; officiis Paſcha & Penthecoſten conſequũtur/ error iſte diffunditur. Horret profecto animus/ & rigent capilli/ quotiens hæc a perfidis Iudeis nobis obiiciuntur. Quandoquidem nihil habeamus quod poſſimus eis reſpondere/ niſi q errorem fateamur. Adeo enĩ hic error paulatim adoleuit/ & creuit: ut iam maximus euaſerit/ ad tantamq; difformitatem peruenit: ut intollerabilis factus ſit: ut a deuota anima ferre amplius non poſſit: cum iam non ſolum doctis innoteſcat: ſed prohdolor mulierculas non lateat: & infra: imo aiũt cõtra decreta Patrũ/ Paſcha ſanctum ad. xxxv. dies prorogetur: & uſq; in ſecundum menſem differatur: & Luna. xxv. uel. xxvi. celebretur quemadmodũ ſæpenumero accidere uidemus. Et in fine Epiſtolæ ad Imperatorem dicunt: ut Paſcha ſanctum zc. ut ſecundũ legem uiuentes/ & mandata dei obſeruantes/ a Iudeoꝝ calũniis/ & conuiciis inmunes

eſſe poſſimus: nõ facile fieri poteſt. Ait inſuper: Qui præ aliarũ ſectarum gentes animaduerſum nõnunq̃ nobis obiiciatur: Hæc illi de uerbo ad uerbum: quod in cõpẽdio luce clarius etiam atq; etiã manifeſtant: Sed quoniã nõ eſt noſtrũ noſſe tempora uel momenta: quæ Pater poſuit &c.

¶ Ea quæ ſequũtur ex. xix. fundamento.

¶ Q̃d error iſte ad omnes anni Dñicas/& feſta mobilia dicũt ipſi falſum/præſupponendo/ꝙ Eccleſia uniuerſalis erret.

¶ Horreret magis aures tũc/& capilli plus erigerent

¶ Hoc dictũ maxime offendere pias aures palã eſt.

¶ Et ultra: qui ieiunarunt/ſe ieiunaſſe eos penitebit: quia tempore indebito carnes comederũt.

¶ Et tot quot utriuſq; ſexus homines fuerũt/ & quotiens totiens deum potentes ieiunare/& abſtinere/ lætaliter offendetur / & quaſi non tot: quin plures calculet quiſuis. Nec excuſantur/quia error eſt notorius quem etiã uetula ſimplex (ut ſcribitur in præmiſſis) nõ ignorat: igitur ignorantia eos minime excuſat.

¶ Et cum error iſte tantum diffundatur/neceſſe eſt totius Anni feſta quaſi cum Dñicis alterari / imo rubricas totius Calendarii/ ut ipſimet fatentur: Et ſic totũ corpus mixtũ ipſius Eccleſiæ coniunctim & diuiſim agitari: quod etiam libro. xiiii. cap. ii. ipſorũ ſcribitur: utiq; inſinuat in horis legendis &c.

¶Ex præmiſſis/& hiis etiam: quæ dicunt in Epiſtola ad Lateranẽ Conciliũ: cũ Eccleſia uniuerſalis errare poſſit/ut ſupra inſinuatũ eſt: ſequitur iſtarũ propoſitionũ/& falſitas/ & diſſonãtia grauis inter catholicos fideles: quæ ſunt expreſſe de prædictis libris.

¶Hic error paulatim adoleuit in Eccleſia.

¶Creuitq; hic error.

¶Iam maximus euaſerat.

¶Et intollerabilis factus eſt.

¶A deuotã ãnima ferri amplius nõ poſſit.

¶Et ꝙ mulierculas non lateat hic error: quia eccleſiã nõ errat: ergo nõ magis/nec maxime errat.

¶Horret profecto animus/& rigent capilli catholicorꝫ ex pietate fidei audire/ ꝙ a perfidis Iudeis poſſit nobis rationabiliter obiici: & nil habemus: quod poſſimus reſpondere/& mouent capita aduerſus nos.

¶Fiet ne adeo fides noſtra catholica rationibus & auctoritatibus deſtituta/ cum ſicut caſtrorꝫ acies fortiſſime ordinata ſit? abſit.

¶Viceſimũ ſecundũ fundamentũ de remediorꝫ impoſſibilitate/ſeu difficultate.

EST qđ de remedio opinantes contrariũ in dictis libris/& pro correctione Calendarii exhibuerũt: & mediũ nobis melius exhibuerũt dicendi. Quando quidẽ tale mediũ manifeſtam tandem inducat confuſionem feſtiuitatũ/& concurſum ſimul/& adinuicem

ut in Natali/Paſcha fieret:niſi ut alii etiã ſcripſerunt:
Natale feſtũ poſt ſolſticiũ hyemale ſcilicet•xiiii• De-
cembris/uel eo circa celebraretur feſtũ:quod ex men-
ſe Octobris(ut alii ſcripſerunt/& arbitrantur) uel aliis
decem dies auferentur ab anno•Et hii(ſalua ipſorum
reuerentia/ & cũ pace & benigna ſupportatione dixe-
rim)præter id recte affirmant/ꝙ eſſet feſtiuitatũ con
curſus contra prædictos libros/incidunt in ſyllam cu
pientes euitare carybdim : hoc eſt cũ maiori cõmodi-
tate nõ minora ſequi uiderentur incõuenientia: recte
uerſus ipſos hoc breue opuſculum militare uidebitur:
& qui infra•xl•Annos paſſim quater emendare hunc
errorem nituntur:quater nõ ſemel eccleſiam totam al
terari cupiũt:ad quod quoq; hmõi ſequi incõuenien-
tia uidentur• In libro enim Octauo cap•ii• facillimũ
aiunt ſe uelle oſtendere remediũ emendandi Paſcha
prio p anterioriationẽ ęqnoctii uernalis/ & cicli decẽ-
nouenalis in Calendario deſcriptoꝝ/uidelicet/ꝙ ęqui
noctiũ ſtatuatur die•x•Martii:in quo ipſum ut pluri
mũ fieri uidemus : Nam ut poſtea demonſtrabimus/
nox illa quæ ſequitur diem•x•Martii/hac tempeſtate
eſt horaꝝ•xii•ſicq; dies•xi•Martii idoneus eſt pro Paſ
chate celebrando/ſi ętas Lunæ conceſſerit/& dies do-
minica extiterit:Hęc illi•Et in cap•i•eiuſdẽ libri aiũt:
Victor Ro• Pont• his uerbis explicauit celebritatem
ſancti Paſcæ die Dñico agi debere:& infra•A•xiiii•ue
ro Luna uſq; ad•xxi•eiuſdem/eadem celebretur feſti-
uitas• Et in cap•ii• Anteuorandi ſunt etiã omnes nu-

meri cicli decemnouenalis uniformiter ad diem quin
tum/ut fiant conformes motu cœleſti/ſicut in prima
ipſarum inſtitutione ętati Lunæ reſponderunt: quia
inſtituti fuerũt Calendario hii numeri in Nicena ſy
nodo: quæ facta fuit Anno dñi.CCCxxii. a quo tem-
pore uſq; nunc lunationes omnes anticiparunt ſedes
ſuas ad dies fere quattuor. Poſt Calendariũ Roma-
num expediret(ait) nouũ ciclum conformem motui
cœleſti contribuere: & ipſum à Ianuario inchoare/&
infra: ne Alexandrinã imitemur Eccleſiam: quæ iam
a fide Chriſti apoſtatauit/cum ſuis erroribus: Hæc in
capitulo ſecũdo/ Octaui libri/ primæ partis. Et liber
Decimus menſem Paſchalem ab ęquinoctio uernali
dependentem per Aſtrologicam ſupputatione inda-
gat per totum: & infra/ſicq; ait per totũ: Introitus So-
lis in Arietem Octauæ ſpheræ a tempore Iulii Cæſa-
ris uſq; in hunc diem nõ anticipauit ſedem in Calen-
dario: ſed poſtergauit ad dies.xvii.uel.xviii.& infra.
Et quod ait/q̃ iuxta obſeruationẽ Albategni/q̃ tem-
pore Natiuitatis xpi Sol ingrediebatur ęquinoctium
uernale/Anno biſextili/Die.xxiiii.Martii/& in anno
cõmuni die.xxv.eiuſdem. Et quia annus incarnatio-
nis fuit annus cõmunis/ſequitur incarnationem cicli
ipſo die fuiſſe factam ęquinoctii uernalis. Et in libro
ſexto poſt tabulam terminoꝝ Paſchaliũ/ Lunationes
aiunt nõ poſſunt habere ſedem firmã in Calendario
Romano: ideo ſingulis Annis uariatur initium pri-
mi menſis. Et in primo capitulo/libro ſeptimo: Tunc

temporis(aiunt)fuerunt Canones conformes motui cœleſti/& lunario congruebant: tamen fieri non potuit/quin longo temporum interuallo tandem a uero Planetarum motu deuiarent/eo q̃ Solis & Lunæ curſus perpetuam in Calẽdario ſedem habere nequeũt: & infra. Aequinoctia/& ſolſticia a tempore Nicenæ ſynodi: in qua Paſchalis norma fuit inſtituta/uſq̧ ad Annũ præſentem/certo dierum numero fuit anticipata/ & infra. Accidit ex hoc aiunt / ut Paſcha ſecundo menſe celebretur in mundis deputato contra præceptum dei: Hæc ibidem. Ex iſto fundamento ſequitur iſtud aperte/q̃ nulla cõtentis in eo eſt fides adhibenda/ſaltem pro maiori parte/prout ex prioribus Fundamentis liquide cõſtat. Et qm̃ nõ eſt noſtrũ noſſe zc.

℃ Ea quæ ſequũtur ex.xxii. fundamento: quod eſt in.xiiii.libro quorundã/capite.ii. breuitatis & ueritatis gr̃a nos remittimus.

℃ Q̃d feſtum ſanctiſſimæ Trinitatis ſit ſuperfluũ in eccleſia/& q̃ ſint ſuperfluæ feſtiuitates in ipſa nõ recte ſonare uidetur: cum credibile de ſancta Trinitate perſonarum/ q̃ ſic eam recolentes/etiam rudes & ſimplices præcipue intelligãt auferri ſiniſtrũ eſſet/ cũ de ipſa Trinitate ſit fides neceſſaria/ut iam dictũ eſt.

℃ Et q̃ in hoc debemus imitari xp̃m recte cõcludere uident/q̃ Paſcha cũ Aſianis in quinta feria faciamus & nõ in Dñica cũ Occidentalibus xp̃ianis. Et q̃ ſynodus Nicena tũc agit contra/ xp̃m nõ imitando/& nos etiã in dñica Paſcha celebrandũ:q̃d eſt abſurdũ.

¶ Modus autē diuerſus/ & uaria forma reformandi eſſet totū eccleſiaſticū ordinem/ tam coniunctim q̄ diuiſim difformare: ut ex præmiſſis ſequelis & ſequentibus concluditur euidenter. Et quoniā Aſtrologi ſunt inimici ueritatis: ut dicit beatus Auguſtiuus libro.ii. q.noui & ueteris teſtamenti.q.xvi.

¶ Viceſimūtertiū fundamentū.

SVmitur fundamētum iſtud ex omniū ſtatutorū Patrū/& Pontificū/ac ſacroꝝ Concilioꝝ ſynodis & cętu: quæ poſt Nicenū ſucceſſerunt Conciliū: qui cum de feſtis & diuinis quidē officiis/ de omnibuſq; diuinū cultū/& eccleſiæ ritum concernentibus/multa & antiqui & moderni inſtituerint glorioſa condimenta de Paſchate ultra eum quē obſeruamus uſum comperies proculdubio nil. Et pręcipue eſt admirandum/ꝙ in Florentiñ. Concilio tēpore Eugenii ultimo (ni fallar) celebrato/nō ſunt multi anni: ubi ex oī parte mūdi conuenerāt cōſumatiſſimi in omni ſcientia uiri & Prælati/ & de multis feſtiſ agentes/ ſacraq; tranſacta Concilia recolentes/ de Paſchatis uero mutatione nihil. Vndę palam eſt ex ſe ꝙ ſi talis error ita apertus (ut in præmiſſis habetur) alicuius foret momenti: ꝑut aſſerūt eſſe: & in præuaricationē diuinę legis/& diuini præcepti/ totam ipſam uniuerſalē priuari diuinā uoluntatē in iſto aſſerunt/multis in locis pręd. dicti inconſonū eſt/ & ab omni ratione & fidei intel-

lectu ualde extraneũ/ꝗ per hmõi ab Spirituſancto re
cta Concilia Eccleſiæ per tot ſanctos Patres & marty-
res diuinitus inſpiratos / uiroſq; in omni ſapientia &
ſcientia expertiſſimos & præditos nõ fuiſſet pernicio
ſum/ q̃tomagis in hac aſſerta præuaricatione legis di
uinę/quia credebant eccleſiam ſanctã zc:mortui ſint:
ita fuerint obcęcati: ut hũc ſimplicibus/& uetulis ita
apertũ per eos aſſertũ errorem/ſi tanti momenti eſſet
nõ uidiſſent: erranté eccleſiã ſponſam ſuã tãdiu per-
miſiſſet Chriſtus: (qa talis error accreuit paulatim /
& ſemper magis) abſit/abſit. Vnde ipſoꝝ exprẹſſam
cõmunioné Sanctoꝝ Patrum paſſim & ad amuſſim
colligere dignũ duxi/ ut robur huius fundamẽti luce
clarius manifeſtũ fiet:ac quod eſt omniũ argumentũ
ratione utentiũ quorumcunq;/ magiſq; conſolidetur.
Et ſacrum: quem nunc de Paſchate obſeruat Eccle-
ſia ſancta uſum firmius perſiſtat:quod & per ea/ quæ
ex hiis inferre proponimus/apertius apparebit.
¶ Poſt Victoré igr ꝑdictũ:qui fuit Anno dñi.Cxciiii.
de termino Paſchali iu Alexandria Palaſtrine Conci
liũ celebrantem:ibiq; ſtatuerit ꝙ ſemp die Dñica Paſ-
cha celebrari debet/ obſeruatã luna.xiiii. Aprilis uſq;
ad.xxi. Quod factũ eſt ne iudaizare uideatur Eccl̃ia:
& rennuenté eccleſiã Orientalem/nec iſtud uolẽtem
obſeruare ſtatutũ/ut dictũ eſt/ ab unitate uniuerſalis
eccleſię nõ exemit:qui ſanctus & martyrio coronatus
fuit. Poſt iſtum eni ſucceſſit Zephirus martyr glorio
ſus:qui multa etiam ſtatuit ſalubria pro eccleſia:& de

Paſchate nil: fuit anno xpi·CCiiii· Cui ſucceſſit Calix
tus·i·ſctũs martyr: qui ſtatuit Ieiunia q̃ttuor tpm/& de Paſchate nihil· Huic ſucceſſit Vrbanus·i·martyr: qui inter alia bona multa: quæ fecit Eccleſię/oĩa ſacra mẽt] miſteria fecit argẽtea/ uel aurea/uel ſtãnea: & de Paſchate nil· Succeſſit Pontianus: qui (ut dr) ſtatuit: ut Pſalmi die noctuq; per oẽs ecclĩas cãtarent: & multa alia bona pro uniuerſali Eccleſia hic martyr glorioſus fecit/de Paſchate uero nihil: qui fuit Anno chriſti CCxxiiii· Cui ſucceſſit Anteros gręcus martyr glorioſus: hic quoq; multa etiam pro eccleſia fecit: & de Paſchate nihil· Cui ſucceſſit conſequenter Cornelius Lucius primus/Stephanus primus/Sixtus·ii·Dioniſius primus/ Felix primus/ Euticianus/ Gaius/ Marcellinus: Hii omnes glorioſi Martyres: Quibus ſucceſſit (ſecundũ aliquos) Marcus cõfeſſor/ qui de eccleſia multa bona ſcripſit/ & de Paſchate nil: uſq; ad Annũ dñi·CClxxxiiii·hii ſaltẽ pręueniſſent tũc errorẽ paulatim accreſcentẽ· Poſt quos ſucceſſit Marcellus primus martyr: qui inter alia bona inſtituit Conciliũ generale nõ poſſe celebrari abſq; auctate Papæ·Dcccc·lxviii·quod in libro noſtro de Concilio nup imprẽſſo ſatis elucubratũ eſt/ ac apertum· Poſt quem ſucceſſit Euſebius Græcus· Poſt quem Melchiſedech martyr Affricanus: cuius tpe ſcdm Gregorium laudabile fuit Epatũ appetere· Deinde Silueſter Ro·cõfeſſor: cuius iuſſu/& Imperatoris inſtinctu celebrata fuit Nicena ſynodus: in qua Arrianũ dogma hereticum: ipſumq;

Arrianũ præſentẽ Hereſiarchã condẽnauerunt: & in ciuitate Bitiniç. Hinc Marcus Ro. Poſtea Iulius Ro. poſteà Libentius cõdẽnatus hereticus tpe Sciſmatis. Cui ſucceſſit Felix. ii. Ro. ſctũs uir. Poſtea Damaſus noſter Hyſpanus: hic multa circa feſta Calendarii/ & diuina officia & cãtantẽ chorũ: etiã ordinauit in eccl'ia Gloria pri; etiã Conciliũ uniuerſale Conſtantinopo. uidelicet cõtra Macedoniũ celebrare fecit: ſed de Paſchate nihil. Et iſti fuerunt ad Annũ dñi. CCClxiii. in quo iuxta ſupputationẽ pdictoꝝ libroꝝ iam error ille inceperat aliquãtiſpar pullulare/ & ſic cõſequenter ac creſcẽdo: ſed de Paſchate nuſq̃. Quibus ſucceſſit Citcius Ro. Anaſtaſius. i. Ro. Innocen. i. Albanẽ. Zozimus: qui inter alia ſtatuit/ ut cereus paſchalis bñdicatur/ & de Paſchate nil. Deinde Bonifa. Celeſti. Sixtus iii. Ro. Leo. i. ſciẽtificus & eloquẽtiſſimus in doctria multũ catholicus: qui ſynodũ Calcedonẽ. iuſſit celebrari mediãte Martino Impatore: & tpe huius Pont. miſteriũ ſctiſſimç Trinitat in Gallis euidẽti miraculo fuit demõſtratũ: nã cũ Eps qdã uidit ſup altare tres guttas clariſſimas equalis magnitudinis cadere: quæ ſimul deflũetes/ & in unũ cõiunctç gemmã pulcherrimã fecerũt: quã cum Eps in medio crucis apposuiſſet oẽs aliæ ceciderũt. Demũ Hilarius/ Simplicius/ Felix iii. Cui ſucceſſit Gelaſius: q multa bona in eccl'ia fecit circa diuĩa officia/ & feſta: & de Paſchate nil. Hic Impatorẽ quẽdã excõicauit: & ipm excõicari poſſe oñdit xcvi. di. Duo. Poſt quẽ Anaſtaſius. ii. Ro. Cui ſucceſ-

ſit Siniacus/ Sardus uir bonus/Ormiſda/Campanus Ioãnes primus/Martinus iuſtus martyr:Cui ſucceſſit Felix·iiii·Bonifacius·ii·Ioannes·ii·ante quem Imperator humiliauit ſe proſtratus in terra: Cui ſucceſſit Agapitus primus/ Siluanus martyr/ Virgilius/Pelagius: qui iuſſit Concilium Cõſtantinopoli celebrari: Cui Ioannes·iii· Benedictus primus/Pelagius·ii·Cui Gregorius primus / uir maximæ ſanctitatis Romañ· hic miraculo cooperante/totũ diuiuũ officiũ adornauit:hic nec de Paſchate/nec de aſſerto errore prædictorum uitando/aut al's nihil:Cui ſucceſſit Sauianus primus Tuſcus/nõ bonus:Cui Bonifacius·iiii·uir ſanctiſſimus/Romañ·Bonifacius·v·Honorius primus/Seuerinus/Ioannes·iiii·Theodorus primus: qui ſtatuit Cereũ benedici in Sabbato ſancto:ſed de Paſchate nihil·Iſti fuerunt/uſq; ad Annũ xp̃i·CCCCCCxxxiiii· poſt quẽ Martinus primus:qui cõuocauit Synodũ in Vrbe/Eugenius primus/ Vitellanus/A deo datus·iiii· Cui Bonifacius/Agillo/Leo·ii·qui pacem poſt Agnus inſtituit / Benedictus·ii· Ioannes·v· Zeno/ Sergius/ Leo/Ioãnes·vi·martyr/Ioãnes·vii· Sicimus/Conſtantinus primus/Gregor·ii·Gregor·iii· Zacharias græcus/Stephanus·ii·Paulus primus: qui fecit conſtitutionẽ de diuino officio obſeruãdo in Quadrageſima: & de Paſchate nihil:& fuit uir ſanctus & mitiſſimus· Et iſti uſq; ad Annũ xp̃i·CCCCCCCliiii· in quo error iam præmiſſus fuiſſet notabilis:& de Paſchate nihil:nec minus de eo quicquam dixere·Huic ſucceſſit

Conſtantinus: huic ſucceſſit Stephanus: qui omnia & ſingula errata per Conſtantinũ in ſacroſancta Sy-nodo tpe Caroli Imperatoris reuocauit/ paucis demp-tis: Cui ſucceſſit Adrianus primus magnificus & præclariſſimus: cuius magnificentiã præcipue in piis ędificiis oſtendit: duaſq; Synodos celebrauit/ & de Paſchatis mutatione nihil. Regnauit Annis. xxiii. Cui Leo.iii.cõfeſſor/Romanus: qui poſt multas afflictio-nes & graues/ a Rege Franciæ extollitur & ſublima-tur cũ maxima gloria poſt magnã perſonæ afflictio-nem. Huic ſucceſſit Stephanus.iiii. Paſcalis primus/ Eugenius.ii. Valentinus/Gregorius.iiii. Sergius.ii. Leo.iiii. qui ſerpentina prudentia uiguit/atq; colum-bina fuit in illo ſimplicitas. Poſt quẽ fuit Benedi.iii. Fuitq; Nicolaus primus / Adrianus.ii. Ioannes.viii. Martinus.ii. Adrianus.iii. Stephanus.vii. Formoſus Bonifa.vi. Stephanus.vi. Romanus primus. Theo-dorus.ii. Ioãnes.ix. Benedictus.iiii. Leo.vii. Chriſto-forus primus/Sergius.iii. Anaſtaſius.ii. Laudomeñ. Ioãnes.x. Leo.vi. Stephanus.vii. Ioannes.xi. Leo.vii Arſanus.viii. Martinus.iii. Agapitus.ii. Ioannes.xii. Benedictus.v. Leo.viii. Benedictus.vii. Ioãnes.xiiii. Ioãnes.xv. Ioannes.xvi. Gregorius.v. Ioannes.xvii. Silueſter.ii. Ioãnes.xviii. Ioãnes.xix. Sergius.iiii. Be-nedictus.viii. Ioannes.xxi. Benedictus.ix. Silueſter iii. Gregorius.vi. Clemens.ii. Damaſus.ii. Leo.ix. Victor.ii. Stephanus.ix. Benedictus.x. Nicolaus.ii. qui Conciliũ cõtra Berengariũ celebrauit. Alexander.ii.

anctus uir ſynodũ celebrauit• Victor qui Concilium celebrauit apud Clarũmõtem: qui inſtituit horas btẽ Virginis debere quottidie dici / & officium in diebus Sabbatinis celebrari: & hii de Paſchate nil: & fuerunt uſq; ad Annũ dñi Milleſimũoctuageſimũquartum aſſerto errore iam magis ac magis aperto• Quibus ſuc ceſſit Paſcalis ſecundus• Gelaſius ſecũdus/ qui Salue regina/ inſtituit• Calixtus ſecundus• Honorius ſecun/dus• Innocentius ſecundus/ uir ualde deuotus/ & ſan/ctus• Celeſtinus ſecũdus• Calixtus tertius• Lucianus ſecundus• Eugenius tertius• Anaſtaſius tertius• Adria nus quartus• Alexander tertius: qui duo Concilia ce/lebrauit/ Turronis uidelicet/ & in Vrbe: de Paſchatis uero mutatione nihil• Lucius• iii• Vrbanus• iii• Grego rius• viii• Clemens• iii• Celeſtinus• iii• qui in feſto ſan/cto Paſchatis uoluit coronari/ & de Paſchate nihil: Et fecit fieri Palaciũ apud ſanctũ Petrum• Innocentius iii• uir magnæ ſanctitatis/ & eccleſiæ multũ utilis/ de Paſchate nihil• Honorius• iii• qui ſacrum ordinẽ no/ſtrum Prædicatoꝝ/ & Minorum cõfirmauit• Grego/rius• ix• qui Decretales compilauit/ in quibuſquidem omnibus multa de feſtis Anni / ſed de Paſchatis mu/tatione nihil / iam errore aſſerto magis magiſq; apto• Celeſtinus quintus• Innocentius quartus• Alexander quartus• Vrbanus quartus• Clemens quartus• Grego rios decimus• Innocentius quintus• Adrianus qntus• Ioannes• xxi• Nicolaus tertius• Martinus q̃rtus• Ho/norius quartus• Nicolaus quartus• Celeſtinus qntus•

Bonifacius octauus. Benedictus undecimus/ſacri or/
dinis noſtri Prædicato℞ uir ſanctus/ & multis mira/
culis corruſcans. Clemens uaſco/qui præſedit in Con
cilio Viennē. Ioannes uiceſimuſſecundus: qui Cle/
mentinas hincinde/ & per ſtudia uniuerſalia publi/
cari fecit: in quibus omnibus de Paſchatis mutatione
& iuxta aſſertum errorem tunc tam longe apparentē
nil penitus. Hi fuerunt uſq; ad Annos. M. ccciiii. Po
ſtea Benedictus duodecimus. Clemens ſextus. Inno/
centius tertius. Vrbanus quintus. Gregorius undeci
mus. Item Vrbanus ſextus. Clemens ſeptimus. Boni
facius nonus. Benedictus. xiii. Innocentius ſeptimus
Gregorius duodecimus. Alexander quintus. Iſti fue/
runt temporibus Sciſmatis/Ioannes. xxiii. Martinus
quintus. Eugenius quartus. Felix quintus. Nicolaus
Calixtus tertius. Paulus ſecūdus. Sixtus quartus. In
nocentius octauus. Alexander ſextus. Pius tertius. Iu
lius ſecundus penultimus & prędeceſſor Sanctiſſimi
domini noſtri domini Leonis Papę Decimi: cui Iulio
cum aľs oblata fuerat hæc materia / ut Paſcha muta/
retur/abhorruit: nec quicquā determinare curauit; ut
a uiris fidedignis ſuſcepimus. Hii quidem omnes/cū
plurimis ſacris Conciliis præceſſerūt/inter quos mul
ti Martyres/& ſanctiſſimi uiri fuerūt/& iſtud ſacrum
Paſcha aſſerto errore paulatim magis elucēte per mu
tationem ſedium in Calendario ipſum mutari: Ideo
nequaq̄ uoluerūt; ſed uſum hūc nihilomius quotidie
obſeruarūt; quē ut a. ſſ. emanatū & p. M. ānos & citra

ab eodem retentũ & confirmatũ rite uniuerſalis eccleſia/mater omniũ fideliũ & magiſtra:quæ errare minime poteſt/recte inq̃ ſanxit & obſeruauit: nec per ſupputationẽ momentoꝝ/ ac minutiaꝝ cœleſtiũ orbium uoluit hoc fidei primũ(ut aſſerunt quidã)ſacramentũ mutare: habemus cõputũ:nec ope Aſtrologoꝝ indigemus:nec ipſi in Cõciliis uniuerſalis Eccliç uocari cõſueuerũt:quoniã nõ eſt noſtrũ zc. Quæ omnia ſub correctione ſacroſanctæ matris eccleſiæ(pro cuius pace laboramus)dicta ſint:quę omni temeritate reiecta omni cũ humilitate ſcripta eſſe ingenue profitemur: & uolumus.

ℭ Viceſimũquintũ fundamentũ ex uetuſtiſſima cõſuetudine Eccleſiæ uľis zc.

EX uetuſtiſſima a Mille Annis/& ultra ſemp ſeruata & practicata conſuetudine/ illam ſemper & continuo ſancta Sede Apoſtolica approbante ſeu permitttente & practicante: Nec habetur aliqua memoria in contrarium / a tota uniuerſali Eccleſia inuiolabiliter obſeruata : hanc conſuetudinem laudabilem/ hũc a Spirituſancto introductũ uſum de primo ſacramento Paſchatis nõ deberi uiolari aut alterari ex hoc apertũ eſſe dinoſcit᷑. Pro iſto fundamento firmando ſunt aperti textus in cap.Cõſuetudinis.xi.diſt.&.xii diſt.c.Sit ſancta Ro.Eccleſia.x.q.i.c.Deleuimus.Et quia datur diuerſitas conſuetudinis cõmuni iuri non contraria/nõ eſt reprobanda.c.Nouit.&.c. Frequẽti.

xii·diſt· & conſuetudines Ro· Eccleſiæ maxime ſunt ſeruandæ·xi·diſt·qui in fi·&·xii·diſt·c·i·in fi·Et contemptores conſuetudinis eccleſiaꝝ/maxime ſunt coercendi·xi·diſt·in his rebus:& conſuetudo confert ordinariã iuriſdictionẽ·ix·q·iii·cap·Conqueſtus·Et conſuetudo uincit legem·l·ii·C·quæ ſit longa cõſuetudo· Et conſuetudinis trangreſſor punitur:ita tenet Spec· in ti·de Aduoca·§·mundi/de exordiis: uerſu/Vel tale quid·Oſtien· in optima legũ interpres·Spec·in ti·de locato:uerſu/Nũc aliqua·Et dixit Spec·in ti·ſententiis·§·ii· uerſu / Sed nunq̃ Iudex quod conſuetũ fieri omnino fuerit/omnino obſeruare debet·Et idẽ Spec· in ti· de fide inſtrumentoꝝ editione·§·i· ꝙ ſtandũ eſt cõſuetudini ſuper Indictione/an ſit ponẽda ĩn inſtrumentis/uel nẽ· Et licet Decimæ ſint de iure diuino/nihilominus ſuper ſolutione earũ ſtandũ eſt conſuetudini:Ita tenet Spec·in ti·de Decimis·§·ultimo: Quæritur· Et ualet conſuetudo de nõ reſidendo in eccleſia uel monaſterio:glo·in·c·cũ oẽs:de conſtitu·in Sexto· & glo·in·c·Dudũ:de elect·Et ualet cõſuetudo/ꝙ Abbas non benedicatur quandoq;/& quandoq; ſic:tenet Car·in Cle·ii·§·Statuimus:de ſta·mo·Et quando conſuetudo eſt tanti temporis/ꝙ nõ habetur memoria in contrariũ habet uim priuilegii Principis· l·ii·§· Ductus aquæ: de aqua quottidiana· Et eſt una glo·in·c· ſuper quibuſdã·§· Præterea:de uerb·ſig·iii·q·vi·cap· Hoc quippe·ix·q·iii·c·Conqueſtus·lxv·diſt·Mos antiquus habet uim conſtitutionis & legis·l·i·§· deniq;

in ſecūda·ff·de aqua·pluuia·arcen·& eſt ſeruanda ad unguem· Tenet Bald·in·c·i·qui feudū dare poſſunt: Cōſuetudo obſeruata in maioribus eccleſiis/dieſq; ob ſeruari debet in aliis minoribus eiuſdem dioc· Car· in Cle·ii·§·Vt aūt de religio·do·in·x·q·Et conſuetu dō uincit legem ſcriptam/ tam Ciuilem/ q̄ Canonicā Tex·in·c·i·cum glo·de cog·ſpi·etiam ſi lex Canonicā loquatur de ſacramentis: ut ibi per doct·per quas etiā in·l· de quibus·ff· de legi·& in·c·i· de ſpon·in·l·ii·C· Quæ ſub longa conſuetu· in antiq· & lib·vi· Et qtūs etiam ſi mala eſſet conſuetudo: cuius memoria/ ut hic nusq̄ habetur in contrariū· Sed quod eccl'ia preſcipt per Centum annos/ q̄tomagis per·CC·CCC·CCCC· &·M·/& decreta·de præſcrip·Et doct·ſuper hiis Sole clarius annūciant & declarant · Hoc inſup decolora ret/ ſaltem ad tempus totum ſtatū uniuerſalis eccl'iæ: cōtra quē/nec Papa/nec Conciliū quicq̄ ſtatuere uel lent: pro quo ſunt multa iura: quæ cauſa breuitatis ob mitto· Et quoniam nō eſt noſtrum noſſe tempora uel momenta: quæ pater cœleſtis poſuit in poteſtate ſua quod eſt noſtrū thema · Quæ omnia & ſingula dicta & ſcripta abſq; temeraria aſſertione uolumus / & ſub correctione ſanctæ matris Eccleſiæ· Ex iſto fundamē to/& illud ex decreto Victoris argumentum: & ferme omnia alia argumenta aduerſariorum ſoluta eſſe uiden tur ſufficienter · Et quoniā in decreto uis præcepti nō uidetur tranſire ad illud de·xiiii·Luna/& a'ls/ut ſupra: & ſic nō militant·

q

❡Viceſimūſextum fundamentū·

Est igit̃ fundamentū iſtud oīum doctorū Theologorum cōmuni opinione firmū/& aperte concluſum: ꝙ ſtante lege(nec etiam abſolute loquendo) Præteritum ſub ratione præteritionis maxime non fuiſſe per diuinam omnipotentiā fieri eſt impoſſibile: Sed abſit ut iſtud in deo inducat imperfectionem: ſed ex parte imperfectionis creaturæ prouenit: quare res ipſa in ſe factibilis non eſt: Nam ſicut omne quod eſt/quando eſt/neceſſe eſt eſſe: Sic omne fuiſſe/ quando fuit/neceſſe eſt fuiſſe/cum manifeſte implicet contradictionem: Ergo per ipſum deum fieri poſſe eſt impoſſibile· Et ad hoc ſunt plures auctoritates Sanctorum: quas breuitatis cauſa relinquo: cum ſit concluſio Beati Tho·& alioꝝ ſanctoꝝ doctoꝝ· Et quoniā nō eſt noſtrum noſſe tempora ₹c·

❡Ad argumenta/ſiue obiecta·

❡Ad primū/quod fundat̃ in ſupputationibus Aſtrologicis: & de nouis ciclis ₹c·ex prioribus fundamentis contra Aſtrologos ſatis/ſuperq; ſatis conſtat fuiſſe euacuatum: Quibus/& pręcipue in hac materia/diuinū cultum/aut potius fidem ipſam concernentē/nulla illis debet fides adhiberi·

❡Ad ſecundum illud/& alia: quæ fundari uidentur ſuper auctoritatibus ſacrę ſcripturæ/& uetęris teſtamenti: quas expræſſerunt in dictis libris/in eoꝝ præfationibus & eplis·Ipſimet apte in qbuſdā tñſionibus

in lib·xiii·abſoluūt in illa pte:in̄ qua petitur/ An Papa/aut Conciliū eccleſiæ Paſcha ſic imutari poſſit: aſſerens ibi & recte illa omnia cerimonialia eſſe & legalia: ut infra in Aculeo patebit·Et has Lunationes/ & nouilunia beatus Paulus in Epl̄a ad Ro· & ad Heb· & ad Galath·per totū damnat·

¶ Ad aliud quod obiicit/ꝙ tūc frigus erat/& calefaciebat ſe Petrus zc·etiam nunc & in Vrbe:quæ eſt in climate calido a·L·annis & citra cōmuniter uiget frigus/& calefaciemus nos·Et multæ ſunt regiones:quę cogerent comedere carnes: qa nō poſſent habere piſces propter frigus:ut in Hibernia/Anglia zc·

¶ Ad aliud quod obiicitur/ꝙ poſſit quandoq; contingere/ꝙ eſſent tūc Eclypſes Solis & Lunæ zc·Dico ꝙ illud fuit miraculoſe/& pręter ſolitū curſum/& uſum Eclypſis/ ſi bene ſeries Euangelii reſpiciatur cum ſuis expoſitionibus·Nec curamus de his quæ foris ſunt ſicut de Iudeis:ut infra in Aculeo dicetur magis·

¶ Ad illud quod obiicitur/ ꝙ poſſet Paſcha in menſe imundis deputato contingere/negat præſuppoſitum cum huius obſeruantia cerimonialis ſit/ & legalis: & omnia munda ſint nobis·

¶ Dico ſecūdo/ꝙ ſi permitteret deus tantū differri huiuſmodi tempus/ꝙ tunc ęſtum retinuiſſet/aut in Autūno frigus/ne corporibus noceret humanis/ ſuoſq; fideles non grauaret Populos: quemadmodū tpe belli Ioſue pro populo Iſrael Solis curſum conſuetū miraculoſe deū retinuiſſe ſacra inſinuat ſcriptura · Eadem

enim potentia ille qui fecit Solem in poteſtatem dicti poſſet eius compeſcere ęſtus.

℄ Dico tertio/ ꝙ hmői ſupputationibus/ minutiis/ & Aſtrologoꝝ momentisq́ per quas fabricant/ & annũciare contendũt hmői futura tempora/ nõ eſt adhibenda fides: ut patet ex prædictis.

℄ Dico ulterius cũ Medicoꝝ famatiſſimis ſententiis quibus præcipue de corporꝝ humanoꝝ diſpoſitionibus cõuenit diſputare/ & diſcernere/ ꝙ nõ eſt aliquod tempus magis diſpoſitũ pro ieiunãtibus / q̃ ſit iſtud/ ſolitumq́ ab Eccleſia obſeruari. Auicenna ſecũda pte cap. vi. dicit: Nulla aũt res eſt/ quæ ita tueatur ab ęgritudinibus ueris/ quemadmodũ Fleubotomia/ & inanitio & diminutio comedendi. Idem tertia pte. c. i. In Veris quidẽ principio ſuccurrendũ eſt ad minuendũ & ad bibendũ tatarticũ ſcdm ꝙ neceſſe eſt: ſcdm conſuetudinẽ in ipſo quoq́ proprie uomitus prouocãdus eſt: & omnis res multũ calefaciens & humectãs eſt diminuenda ex carnibus & potibus zc. Ratio aũt quæ poteſt haberi: quia tpe Hyemis propter guloſitatem exercitii paruitatẽ reſolutionis prohibitionem/ multiplicant̃ humores crudi: Ver aũt humores crudos ratione caliditatis ſuæ eliquat/ & facit currere p corpus: quia natura multũ occupat̃ circa digeſtionẽ taliũ humoꝝ: Si aũt occuparetur etiã circa cibaria/ remanerẽt hmői humores/ & eſſent cauſa ęgritudinũ zc. Et Alia bas pri. p. c. vi. Oportet aũt multiplicare cibos in temporibus frigidis/ quãdo calor congregat̃ intra corpus

caueanturq; in tpibus caloris. Hypoc. vi. auſt. xlviii.
quibuſcūq; fleubotomiis/ aut fermatia: conuenit hos
uere fleubotomare/ aut fermatum dare. Et Galienus
ſecundo reg. acut. In quoꝝ corporibus multæ generā
tur ſuperfluitates/ oportet accelerare purgationes Ve
ris principio/ priuſq̄ liqueſcant humores congelati in
Hyeme. Idem in eodem: Ver explicat ſanguinem/ &
ampliorem q̄ fecerit facit. Patet ergo/ tanq̄ p ebulitio-
nē/ ut non ſit facile uenis illum continere: quia &c. Ex
quibus apparet igitur/ ꝙ magis creſcente ęſtu/ adhuc
minus Ieiuniū corporibus noceret humanis. Sed de
his alis in Tractatu: quem fecimus de non diuidenda
Quadrageſima/ dicimus latius. Sicq; opponentes ex
hoc nihil habent: imo magis uſui (quam nunc eccl'ia
de Quadrageſima obſeruat) apertius fauere uident.
¶ Ad aliud: qđ de perſonat/ & Maſcharis obiicit. ſi ꝙ
inciperet ante Natale/ uel poſt Paſcha/ ſicut Neapoli
fit: nec eſt uis de iſto. Dico etiā ꝙ illa conſequentia nō
ualet: Lunam. xiiii. uniuerſalis Eccleſia nō ſequitur:
quia arguitur a dicto ſecundū quid/ ad dictū ſimpli-
citer/ ut patet infra: Ergo errat/ ſeu eſt in errore. Quæ
omnia & ſingula ſub correctione ſanctæ matris eccle
ſiæ/ & Sanctiſſimi dñi noſtri Papæ caſtigatione beni
gna dicta & ſcripta eſſe uolumus.

¶ Difficultates quædam: quibus per oppo
nentes/ & aduerſarios quæſo reſponderi.

¶ Prima: Si Lateraneñ. Sacerrima Synodus (cuius

correctioni totum ſubmittimus opus)iuxta quorundam ſcripta/iamq́ per orbem impreſſa/ & undiq́ promulgata/Paſcha ſanctũ anticipari/totumq́ Annũ in ſuis feſtiuitatibus diſcernat cõmutari/ credens informem eſſe:ſcripta quæ tenent/& aperte ſonant/uniuerſalem eccleſiam circa ſacramentũ fidei primũ/ſcilicet Paſcha/eſſe actu/ & fuiſſe in errore notorio: tũc nedũ per Papæ ſcripta: ſed per ſacri Concilii decreta impii concludere poſſent: dupliciq́ uia ſuam pertinaciam dogmatizare/ꝙ hoc in opere recte euertimur:cum ſeruile ipſum Iudeoꝝ pecus ſtimulamus: & uniuerſalẽ eccleſiam nunq̃ erraſſe/ nec poſſe errare aperte in præmiſſis demonſtramus. Et cum præteritum non fuiſſe deus nõ poteſt facere:Quonam pacto dicta Synodus poterit iſtud facere? quod deus ipſe (ut ultimũ fundamẽtum demonſtrat)modo nõ poteſt facere/ſcilicet præteritum nõ fuiſſe.

¶Secũda: Si hoc reformaret iuxta ꝑfata ſcripta/ uniuerſalem Eccleſiã defectibilem/ fallibilemq́;(quia de facto ſic erraſſe diſcernũt)nõne contra cõmunem ſanctoꝝ opinionem directe concluderetur?

¶ Tertia: Si non dãnet/ſed tolleret dicta ſcripta iam undiq́; paſſim diſperſa/& perfidoꝝ Iudeoꝝ/ & Paganoꝝ oculis clariſſima luce aperta:niſi per alia contraria ſcripta prouideatur: ut per hæc/& ſimilia/ſiue longe maiora/ aut alś impræſſa/ & diſperſa per Orbem: Quonam pacto impiorum ora non uocitabunt magis?

¶Quarta qualiter niſi ꝑ librũ contrariũ etiã præfata ſcripta rõnabiliter oppugnãtem/ ſpiritualia quidẽ arma iam inde a Paganis præcipue ſumpta poterũt ex malignis cordibus impioꝝ extorquenť.

¶Quinta/ſi Synodus ſacra damnet iuxta dicta ſcripta/tunc duplici argumento maligna Iudeoꝝ perfidia exclamabit & uocabit uehemẽtius/ prædictis ſcriptis & Concilii uniuerſalis eccleſiæ apertis fulta ſentẽtiis/ ſcilicet Eccleſiã erraſſe & fuiſſe in errore notorio aſſerentibus:quod eſſet execrabile dictu.His igiť aduerſus infideliũ impietatẽ occurrimus ſcriptis: ut ſi contingat talis error(Eccleſia ipſum permittẽte) quia de puſillis & ꝑuis nõ curat/ nõ propterea ſequitur/ecclia permittit/ ſeu permiſit hũc errorem manifeſtũ: Ergo eccleſia uniuerſalis errat/aut errauit:nã contrariũ manifeſte eſt in facto:Nam eccleſia ipſa uniuerſalis permittit peccare mortaliter/ ſeu lupanaria eſſe publica; & tamen iſta eſt falſa:Ergo eccleſia eſt in peccato mortali/aut peccat mortaliter.Similiter poſſet dici de iſta Deus ꝑmittit peccare:ergo deus peccat/aut eſt in peccato. Ãñs eſt uerũ/& Conſequẽs eſt impoſſibile. Igiť eccleſiã permittere hũc paruũ errorem: & qui non eſt peccatũ/ad maiora euitandũ licebit his ex præmiſſis ac ſequenti Aculeo in infideles erectis armis / & aliis fortioribus contra pecus ſeruile Iudeoꝝ aſſumptis iaculis eorundem pertinaciã & cęcitamem detegimus manifeſte:Et uale Lector candidiſſime.

¶ Paruus Tractatus/ aut potius Aculeus contra perfidiam & ſeruile pecus Iudeoꝝ.

CVm hiis nõ eſt contendendũ / ſiue diſputandũ in aliqua ſcientia: qui negãt principia prima illius ſecundũ cõmunem ſcolam Peripatheticoꝝ prędicantem/cũ Ariſtotele/ contra negantes principia non eſt amplius diſputandũ: quoniã in qualibet ſcientia præſupponũtur tanq̃ uera: & præcipue quando ſunt ſuperioris ſcientię/ſicut in propoſito: qa de ſacra ſcriptura/& lege diuina/ ſeu Theologia: quæ eſt Princeps & omniũ aliarum ſcientiarum Regina (ut ſupra) Negant Iudei primã ueritatem ſcilicet Chriſtum Ieſum eſſe uerum deũ & hominem filium dei unigenitũ: & eſſe uerũ Meſſiam: & in lege ueteri promiſſum: & ſecundã in Trinitate perſonã: & hmõi: quæ ſunt primę ueritatis / & prima diuinæ legis principia: imo quod fortius eſt/negant omnẽ ueritatem: Pſal. dicente: Nõ eſt in ore eoꝝ ueritas. Patet ſic: Omne uerũ dependet a prima ueritate: ſed prima Veritas eſt ipſe Chriſtus (eodem teſte) Ego ſum (inquit) uia/ ueritas/ & uita: Ego ſum Alpha/& o/principiũ & finis: quia unus eſt deus: & in diuinis unicũ eſt principiũ: Et ipſe eſt uerbum/per quod facta ſunt omnia: & in quo omnia cõſeruantur: & ſine ipſo factum eſt nihil/Io. i. Et qui eſt cũ ipſo colligit: & qui nõ/diſpergit/& cõtra ipſum eſt. Hoc atteſtat tota Trinitas perſonaꝝ/cum ſcriptũ ſit: Tres ſunt/qui teſtimoniũ dant in cœlo/Pater/Filius/

& Spiritusſanctus: & hii tres unum ſunt. Et iſtud eſt primū & pcipuū in diuina lege principiū. Vnde Auguſtinus in Quintodecimo de Trinitate ſup Io. q̄ cū Chriſtus ſit prima ueritas in qua nō ū eſt uerbū patris: ideo eſt metrū & menſura & cauſa omnis ueritatis: & per cōſequens ipſe eſt prima iuſtitia/& prima ſanctitas/& primus fons & origo omnis ueritatis. Non eſt igit̄ in ore eoꝝ ueritas / cor eoꝝ uanū eſt. Et cū ſine fide xp̄i impoſſibile ſit placere deo; nec ipſi in obſeruātia etiam pręceptoꝝ legis placent: nec minus aliquod opus bene agerę poſſunt: & ſic omnis actio eoꝝ mala. Et ſicut nobis fidelibus omnia cooperātur in bonum per fidem Chriſti: ſic ipſis per infidelitatē & pertinaciam oīa cooperantur in malū: & nolentes intelligere ut bene agāt/in pctīs ſuis moriunt̄: ſicut dixit eis xp̄s Ieſus: Vos ex patre diabolo eſtis zc. Quomodo igitur de uero die Paſchatis noſtri poterūt ipſi iudicare: qui Solē iuſtitiæ/uerū Paſcha nr̄m/ p craſſā ſupinā ignorātia/ipmq̄; obcęcatū pecus hoc uidere rennuūt? Sed iaculemur rurſus etiā ſeruile hoc pecus Iudeoꝝ: cū ex ſententia Auguſtini patet ipſos iudicialia legis nō obſeruare: quia negant omnē iuſtitiam.

¶ Secūdo ipſi negāt totam diuinā legem. Patet; quia lex dn̄i imaculata conuertens animas / nullam penitus includens falſitatē. Et teſtimoniū dn̄i fidele (teſte Dauid propheta) q̄ teſtimoniū & lex fuit: q̄ Chriſtus eſt uerus Meſſias/& uerus deus/& homo: & in ueteri lege promiſſus: quod aperte per ipſam diuinā legem/

& per teſtimoniũ dñi / q̃d iurauit ad Abraã/& ſemini eius in ſęcula. Iurauit/inq̃/& nõ pęnitebit eum ſe daturũ nobis/per noſtræ naturę aſſumptioné/uidelicet. Ipſum negant/& nouũ teſtamentũ igitur.

¶ Sed iaculemur quæſo adhuc pecus iſtud fetidum: quod iacet inter imunda ſacrificia mortuoꝝ/& infidelitatis. Furor illius ſecundũ ſimilitudinem ſerpentis: & ſicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas. Eſt enim ſerpens Vipera/& ipſum pecus ſimile illi: quæ a natura eſt homicida/fratricida/& matricida: Nam primos fratres ex inuidia occidit/& dilacerat/& mordet: primũq; prius uolentem exire uterũ & uuluam mordendo occidit: & ſic conſequenter alios poſt. Sicq; euiſcerat matrem in hmõi exitu interimit ipſa Vipera/ſecũdum Conſtantinũ de naturis animaliũ in lib. ſic ipſi Iudei inuidia/& uenerio cupiditatis/ & ambitionis affecti Chriſtũ primo per baptiſma exeuntem ab utero & uulua ueteris legis/in qua tanq̃ ſemen in utero continebatur: quia ſemen eſt uerbum dei/primũ occiderunt: poſtea alios fratres ſuos Apoſtolos interimerũt. Et rurſus/quod deterius eſt/ad ipam matrem mortuã ideſt legalia & cerimonialia / letaliaq; & mortalia/ ac fetida/ deoq; abhominabilia / pecus iſtud Iudeoꝝ per obſeruantiam huiuſmodi reuertitur. Viri inquã ſanguinũ/gens contaminata/& infecta nimis/ fratricida quoq;/ & homicida. Pecus enim in cadauere mortuo cerimonialium/legaliumq; obtruſum: & obturans ad inſtar Aſpidis ſurdæ aures ſuas/ne audiat uerba Ieſu

Chriſti & Aploꝝ incantantiũ ſapienter inſipiens cor eoꝝ/credentes ſe eſſe ſapientes/ſtulti facti ſunt. In eis iam recte completũ illud dictũ Pſal. Non ſolũ os habent & nõ loquentur:ſed aures habent & nõ audient: & oculos habent & nõ uidebũt. Et ſicut uenenũ Aſpidum eſt inſanabile/ſic & cęcitas & pertinacia ipſoꝝ incurabilis eſt;quoniã nõ uult intelligere/ut bene agat. Et rurſus:Cũ ſurdo/muto/& cęco quis diſputabit/aut contendere poteſt? Quid inquã ad nos de eo/& de his quę foris ſunt? Ipſe eni nec Paſcha ſuũ inuenit/ut prędicti Aſtrologoꝝ libri demonſtrant: nec Sabbati(ut patebit infra)recognouit diem: Quomodo ueri Paſchatis noſtri recognoſcere poterit tempus? Nunquid Neomeniã/ & nouã lunam / ſeu lunationes in noſtro primo ſacramento fidei cũ ipſis recolemus? Abſit / & auertat deus: cũ nedum prohibita/ſed mortifera ſint/ & lętalia(ut infra & ſupra inſinuat)Nos/ inqt Apoſtolus/ prædicamus Chriſtũ crucifixũ/ Iudeis quidẽ ſcandalũ/Gentibus aũt ſtultitiam. Et rurſus ait idem Apl̃s: Verbum Crucis pereũtibus ſtultitia eſt;his aũt qui ſalui fiũt.i.nobis uirtus dei eſt. Et xp̃s Apoſtolis: dicentibus ei ꝙ ſcandalizati eſſent de eo: Sinite eos/ ait quia cęci ſunt/& duces eoꝝ. Nõ igitur nos ſumus ipſis ludibrio:ſed pecus ipſum eſt nobis/ & toti mundo opprobriũ/& ignominia: eſt etiam extra ſtatum ſalutis. Quid igitur ad nos de his quæ foris ſunt?

¶ Tertio/ipſi nõ ſolũ legis effectũ finem & perfectionem; qui xp̃s eſt/ negantes/ ipſum negant; ſed etiam

ipſius legis noui & ueteris teſtamēti: ſcilicet/etiā effi-
cientem cauſam/& conditorem. Patet: quia Chriſtus
eſt deus: Ergo unus deus: quia ipſe dixit per Prophe-
tā: Audi Iſrael/dn̄s deus tuus unus eſt/& nō ſunt plu
res dii eſſentialiter ſed unus deus: & hic dedit legem:
quā poſtea adimplere uoluit/dicens: Nō ueni ſoluere
legem: ſed adimplere. Et ſunt iterū per blaſphemiam
crucifigentes eū: Erunt filii hominū iterū Chriſtum
crucifigentes/dicit beatus Paulus: ipſiuſqꝫ glorioſæ re
ſurrectionis cultū ex ipſoꝝ ritu/& diei ſumere ordinē
nequā eſt/& adducere ad hæc cerimonialia nō uidet
eſſe fidei conſonū. ſ. Lunæ curſus & neomenia zc.
¶ Quarto/ꝙ ſequitur ex præmiſſis/ꝙ Iudei negātes
Ieſum Chriſtum/negant ueriſſimū & fideliſſimum
legis interprętem & magiſtrū: Nam ipſe uenit in hūc
mundū/ut declararet ueritatem contentā in ueteri te
ſtamento: quā ipſi dicunt obſeruare mentientes: Qua
re dixit xp̄s illis: Vos uocatis me Magiſter/& bene di
citis/ſum etenim. Et probatur per illud quod dixit Pi
lato Io. xix. Ad hoc natus ſum/& ad hoc ueni in mun
dum/ut teſtimoniū perhibeā ueritati: qui eſt ex ueri-
tate audit uocem meā. Et rurſus: Qui ex deo eſt uer-
ba dei audit/propterea nos nō auditis: quia ex deo nō
eſtis/dicebat Iudeis xp̄s/redarguens nequitiā/& cęci-
tatem cordis eoꝝ. Et rurſus eiſdē: Vos ex patre diabo-
lo eſtis/itaqꝫ his iaculis/& ſimilibus aculeis/hoc ſer-
uile pecus Iudeoꝝ iaculabat xp̄s: qđ & cum flagellis
eiecit de templo dei/faciens ibi qđ nō licebat.

¶ Quinto iaculari poteſt cęcum pecus iſtud Iudeoꝝ inter ímũda mortuoꝝ ſacrificia & cerimonialia obuo lutum/& adhuc confixum/ & in luto perfidiæ & infi delitatis a demone alligatum perſiſtens/ꝙ diuinæ le gis moralia minime obſeruent: quandoquidé ipſum uerum deũ proprie nõ uideantur colere: nec eum dili gunt: quod eſt magnũ & execrabile facinus/cũ ſit mà ximũ in lege diuina præceptũ: Vnũ cole deum zc. A quo principaliter pendet omnis lex: ímo ipſum deum ex toto corde/ & ex tota nequiſſima mente coꝝ perti nacitef ipſos negare probamus: Qđ patet Primo ſic: Sicut impoſſibile eſt diligere Sortem & nõ quodlibet qđ eſt Sortes diligere: ſic impoſſibile eſt diligere & co lere deũ/ & nõ quãlibet rem/ quæ eſt deus diligere & colere. Secũdo: aliquã rem quę eſt Plato Sortes nõ di ligit: & aliquam rem quæ eſt Plato Sortes diligit/iſta implicant contradictioné: ergo & iſta: Iudeus diligit & colit deũ/ & tamen aliquã rem quæ eſt deus nõ co lit nec diligit: Patet/quia filium dei: qui eſt aliqua res quæ eſt deus: ſimiliter Spiritũſanctum nõ diligit Iu deus/ſed blaſſemat/& odio habet. Tertio odit Trini tatem/quæ eſt res quæ eſt unus deus. Et ſi dicat/ſtat bene aliqué diligere alterũ / & neſcire ſe diligere illũ: ergo eſt ſic in propoſito: Hæc obiectio nulla eſt peni tus: Nã ſi Iudeo dicatur: Tu colis deum/& diligis eũ/ ipſe concederet utiꝙ. Et ſi conſequentef ei aſſeras/illũ quem dixit ſe colere aut diligere eſſe trinũ in perſonis pertinaciter negabit. Et ſi ſubiungas: Chriſtus eſt ue

rus deus / & uerus Meſſias in lege promiſſus: & hic fuit lator/& conditor legis:nedum odit/ſed audire recuſat. Quarto probatur ſic aſſumptum: Iudeus odit hanc rem / quæ eſt Trinitas demonſtrata illa per intellectum:& hæc res eſt uerus deus: ergo odit uerum deum. Et ſimiliter de cultu arguitur/ eſt bona conſequentia:quia arguitur expoſitiue/ & in tertia figura. Quinto patet ſic: quia quilibet odiens illud quod eſt uerus deus/non diligit/nec colit ipſum: ſed perfidus Iudeus odit filiū:qui eſt eſſentia diuina/quæ eſt deus ergo nō colit/nec diligit deum. Sexto ſic negatiue ſit illud non dilectum/ & non cultum a/bene ſequitur/a eſt non dilectum:& a/eſt deus:quia non poteſt eſſe niſi pater/uel filius/uel Spirituſſanctus:ſeu eſſentia diuina: quæ eſt trinitas perſonarū: & ſic ſequitur/a/eſt non dilectum/nec cultum a perfido Iudeo: ergo &/a/ eſt cultum & dilectū a perfido Iudeo / iſtud implicat manifeſtam contradictionem. Eſt ergo intentū & manifeſtum/ꝙ Iudeus non colit/ nec diligit deum:quod eſt primū in lege præceptum/& ideo eſt in legis continua pręuaricatione deficiens in iſto/iuxta illud:qui deficit in uno/ factus eſt & omnium reus/ adorans & colens deum/qui nuſquā eſt:quia nec trinū/ nec unū colunt/nec incarnatum; ergo omnia cooperantur eis in malum.

¶Sed ad hoc pecus Iudeorum modernorum reſpondet/ ꝙ Patres ueteris teſtamenti exhibuerūt deo uerā latriam/ſecundū ꝙ deus pręcepit in lege:& tamen nō

credebāt Trinitatem in deo/neq; offerebant tale ſacri ficiū/ſicut nos offerimus. Nec credebant ea/quæ nos credimus. Nec exhibebant talem latriā/ut patet per totum diſcurſum legis. Et ſic dicunt ꝙ ipſi nō errant poſtq̄ ſequūt fidē & ritū illoꝝ in latria exhibenda.

¶ Sed iſti miſeri nō euadent rationē/neq; futurā iram dei/imo mentiūtur:nam patres ueteris teſtamenti ha buerūt ueram fidem de ipſo futuro Meſſia: in qua ſo lum ſaluati ſunt/& ſub tali fide/& in ſignū pręcii fu- turi per Chriſtū in cruce offerendi & ſoluendi offere- bant ſacrificia/exercebant cętera legalia:Et ſicut tunc illi offerebant in ſignū etiā figurā:quod Chriſtus ob- tulit realiter in cruce. Et illud idem ſacrificiū qđ nos realiter nūc offerimus in memoriā paſſionis/& ſic ha- bebāt eandē fidem/ quā nos habemus ſecundum ſub ſtantiā de xp̄o redemptore & glorificatore: licet nō eo dem modo/neq; ita diſtincte. Et ideo per illam fidem accęperūt repromiſſiones/ & p̄miū fidei/& latriæ/ ad Hæbreos.xi. Et ſic habuerūt fidem de articulo Tri- nitatis/licet nō ita diſtincte:quia in lege Prophetis ex plicatur Trinitas perſonarū. Et inſinuant hoc q̄dam ſup Pſal.xliiii.In pleriſq; locis manifeſtāt: Itaq; ſicut nunc eſt articulus fidei & neceſſarius ad ſalutē Chri- ſtū iam ueniſſe uerū deū/ & hominē/ & uerū Meſſiā in lege promiſſum / ſic tunc / & olim ipſum uēterum fore erat neceſſariū/& nuſq̄ aliquis abſq; fide Chriſti potuit ſaluari. Et ſic dicendum/ꝙ Patres ueteris teſta menti exhibebāt deo ueram latriā in ſigno & figura:

nō tamen in re. Et Abraā tres uidit/ & unū adorauit: Nam ſacrificiū Iſaac/ & omnia illa alia ſacrificia figurabant hoc ſacrificiū noſtrū. Ideo quando illæ figuræ fuerunt completæ/ & uerificatæ per Chriſtū in cruce. Ceſſarūt omnia illa ſacramenta: ut inſinuauit Daniel ix. cap. dicens/ ꝓ poſt Sexagintaduas ebdomadas occidetur Chriſtus/ & tūc ceſſabit omnis hoſtia & ſacrificiū zc. Et patet ꝓ Iudei falſum deū adorant/ & credunt: & falſam ipſi exhibent latriā. Et ſic eſt dicendū de Sarracenis/ & cęteris infidelibus. Ex quibus omnibus ſequit' / ꝓ ſola xpiana religio uero deo exhibet latriam/ & per conſequens uero & debito modo ſanctificat oīa Sabbata/ ſeu feſtiuitates reſpectu dei. Et male & inique Sabbata ſeruant Iudei / & Paſcha nequā & mortiferū. Nam licet Sabbatū fuerit pręceptū in memoriam illoꝝ duoꝝ exterioꝝ/ ſcilicet/ creationis/ & exitus Aegypti. Tamen quia illa fuerūt etiam facta in ſignū noſtræ creationis/ & liberationis: ideo illis uerificatis/ debuit etiā talis memoria ceſſare. Item Sabbatū fuit uerificatū/ inquantū fuit præceptum celebrari in Septima die: quia ut ſic figurabat requiem futurā in Septima die mundi: in qua Chriſtus uenit: Nam xps per Septem dietas peregrinatus eſt ab Adam/ uſq; ad eius aduentū in Patriarchis & Prophetis: Sed in Septima die/ & ętate mundi apparuit incarnatus/ & quieuit a peregrinatione/ & operibus legis/ facta redemptione/ & quieuit/ & quieſcit in nobis / & nos in eo per gratiā. In toto iſto Septimo die mūdi/ uſq; ad Secūdū

aduentum. Et ſic eſt dicendũ de cæteris Sabbatis an-
nalibus: quæ fuerunt præcepta celebrari in fine alicũ
ius ſeptenarii. Ex quo igiť patet/ꝙ omnia illa debent
ceſſare. Itẽ deus uerificauit Sabbatũ inquantũ deus
præcepit/ꝙ nullus accenderet lumẽ in domibus ſuis?
quia in tali die Chriſtus lumen mũdi iacuit mortuus
ſepultus & extinctus/& clauſus in ſepulchro/prout il
lud figurabat. Ergo poſt ſepulturam Chriſti amplius
nõ eſt celebrandũ. Probatur ſecũdo iſta cõcluſio: Nã
Sabbatum fuit mortuũ / & nõ reſurrexit cum xp̃o/er-
go ceſſauit poſt reſurrectionẽ xp̃i. Conſequẽtia patet.
Antecedẽs probať: nã Chriſtus fuit crucifixus in die
Paſcæ/quod tũc accidit in die Veneris: Ergo fuit Paſ-
cha crucifixũ cum xp̃o: & per conſequens fuit etiã ſe-
pultũ cum xp̃o in eodem die/ quia omnia cerimonia-
lia quæ ad Chriſtũ ordinabantur/fuerũt cum eo cru-
cifixa/inquantum Chriſtus erat finis & ueritas legis:
quia omnia legalia tendebant in ipſum / tanq̃ in finẽ
& terminũ: ergo cũ eo omnia legalia crucifixa ſunt/&
ſepulta: & per conſequens fuit Sabbatũ cum eo ſepul
tum: quia per totam diem fuit cum eo clauſum/& ſi-
gillatũ in ſepulchro: Sed qñ xp̃s reſurrexit/neqꝫ ſurre
xit cum eo Paſcha / neqꝫ Sabbatũ: quia in ſepulchro
manſerunt: ſed ſola dies Dñica ſurrexit cum Chriſto.
Et ſic patet ꝙ Sabbatũ cum Paſcha fuit incineratum
in ſepulchro/& Neomenia: & hmõi cũ omnibus & cę
teris legalibus/ per conſequens neqꝫ Sabbatum / neqꝫ
Paſcha debent amplius celebrari: quia res mortua / &

incineratā nō debet celebrari. Hanc conclusiōnē probat Apoſtolus ad Coloſſeñ. ſecundo: & ad Romanos nono. Eſaias primo oſtendēns poſt aduentum Meſſię Sabbatum/& cętera legalia abolenda/& nō acceptabilia deo: Dicit dñs/Non offeratis ultra ſacrificium fruſtra/incenſum abhominatiōis mihi eſt: Neomeniā/& Sabbatū/& feſtiuitates alias non feram. Iniqui ſunt Cętus ueſtri: Calendas/& ſolemnitates ueſtras odiuit anima mea. Ex quo patet/ꝙ poſt aduentum Chriſti Sabbatum/ & cętera legalia/non ſolum ſunt caſſa: ſed etiam deo abhominabilia. Itē Eſaias. lxvi. Dicit dñs ꝙ non ſolum mutabit templū & ſacrificia ueteris legis: ſed & etiam ſacerdotium ad conuerſos de populo gentili: & mutabit omnes feſtiuitates/& Sabbata. Unde ait: Mittam ex eis qui ſaluati fuerint: & annūciabunt gentibus gloriam meam: & aſſumam ex eis Sacerdotes/& Leuitas dicit dñs: Quia ſicut cœli noui/& terra noua: quæ ego facio ſtare coram me: ſic ſtabit nomen ueſtrū/& ſemen ueſtrū/ & erit Menſis ex menſe/ & ſabbatū ex ſabbato ⁊c. Ex dictis patet/ qualiter xp̄s debebat creare nouā eccl̄iam & noua ſacrificia / & nouū Paſcha/& nō Neomeniā/& nouos ſacerdotes: & ꝑ cōſequens totā legē / quia tranſlato ſacerdotio neceſſe eſt ut legis trāſlatio fiat. Ex q̄bus aſſerūt Talmutiſtę ꝙ quādo ueniet Meſſias in lege promiſſus/ debet mutare omnes feſtiuitates/& cætera legalia. Et per conſequens patet ꝙ non ſunt ęterna ſimpliciter: prout cęci arguūt contra nos. Et ſic contradicit ſibi ipſi infandū

peçus hoc ſeruile Iudeoꝝ. Item Hiere. xxxi. Ecce dies ueniet/ dicit dñs: & feriam domui Iſrael/ & domui Iuda fœdus nouũ: nõ ſecundũ pactum/ quod pepigi cum patribus eorum/ cum educerem eos de terra Aegypti/ & patria. Poſt dies illos(dicit dñs) dabo legem meam uiſceribus eoꝝ/ & in cordibus eoꝝ ſcribam eam &c. Ex quibus patet/ ꝙ rex Meſſias aliam legem/ & aliud pactum erat daturus in aduentu ſuo: & nõ erat daturus legem ſcriptã in cartis/ ſed in cordibus/ & uiſceribus hominũ/ per ſeipſum prædicando in perſona. Et per cõſequens illud Sabbatũ/ & cætera legalia erant abolenda. Hoc idem probat Danielis. ix. ubi computatis lxxii. Ebdomadis/ dicit: ꝙ in ultima Ebdomada occidetur xp̃s: & ceſſabit hoſtia/ & ſacrificiũ: & in templo erit abhominatio/ & deſolatio: & per conſequens ceſſabit Sabbatũ: in quo talia ſacrificia offerebantur; Ozeæ xx. cap. Vbi cũ dñs cõminatur reprobationẽ populi Iudaici/ & huius pecudis ſeruilis: & prædicit electionem/ & ſubſtitutionẽ populi gentilis. Inter cætera dicit: Ceſſare faciã omne gaudiũ eius/ & ſolemnitatem eius/ & Neomenias eius/ & Sabbatũ eius/ & omnia feſta & tp̃a eius. Idem. iii. c. ſubdit: Multos dies ſedebũt filii Iſrael ſine Rege/ ſine Principe/ & ſine ſacerdotio/ & ſine altari/ & ſine effot & theraſin: & poſt hæc reuertentur filii Iſrael/ & quærent dñm deum ſuũ/ & dabit regem ſuũ/ & pauebũt ad dñm/ & ad bonũ eius in nouiſſimo dierũ ſuoꝝ/ poſt mortem Antixp̃i. Poſſent adduci ad hoc quaſi infinitæ Auctoritates Prophetarũ;

idem aperte concludentiũ: quas breuitatis cauſa obmitto. Et quomodo in xp̃o (ad quem omnia tendebãt & dirigebantᷓ) ipſo moriẽte pro nobis in cruce/affixa & in ſepulchro/mortua & incinerata fuerũt: nec amplius reſurgent/nec reſurrexerũt cum ipſo. Patet unũ aliud præcipue inter alia: ex omnibus præmiſſis Neomeniã prohibitã eſſe: quæ per nouiluniũ/ſiue lunationes/ſeu reuolutiones Lunæ celebrabatur: quare .xiiii. Lunã ſic celebrare conſeruare (ut quidã arbitrantur) nõ uidetur ſatis tutũ pro nũc. Secũdo ſequitᷓ/& apertum eſt/& Paſcha/& Sabbata Iudeoꝝ etiã mortua & incinerata/ipſiq; in obſeruatione ipſoꝝ ceci aperte errantes/Paſcha noſtrũ quomodo uidere poterũtᷓ Quonam pacto Pecus iſtud tenebroſum/& obſcuratũ/nr̃i ſacri Paſchatis lumen & feſtũ iudicare poterit/uel intueriᷓ ſapiens quiſq; præmeditetur. Ex quibus omnibus iaculari etiã & uehementius poteſt ſeruile pecus iſtud Iudeoꝝ: quia nõ ſeruant legem mandatoꝝ dei: qui nõ ſeruãdũ Sabbatũ poſt xp̃i aduentũ præcepit: cetera incinerata ſunt. Littera quã habẽt mortua eſt: dicente Ap̃lo: Lr̃a occidit/ſpiritus aũt uiuificat. ii. ad Cor. iii. Lr̃a enĩ occidit eos/Spirituſſanctus uiuificat nos. Modo certũ eſt ꝙ nullũ occidens mortuũ & incineratum eſt lex: ergo talis ritus ſeu ſecta nõ eſt lex. Et ſic patet/ꝙ pecus hoc modernoꝝ Iudeoꝝ poſtq̃ xp̃m crucifixit/factũ eſt de uinea Sodomoꝝ & Gomorreorum: ut in cantico ſuo prædixerat Moyſes/de Vinea Sodomoꝝ: Vinea eorum & de ſuburbanis Gomorræ.

Et ideo fructus eorũ/ſicut uua fellis/& botrus quo paſ
citur pecus iſtud/botrus amariſſimus/fel draconũ ui-
num eoꝝ/& uenenũ aſpidum/& inſanabile:Nõne ait
deus per Prophe.Hæc cõdita ſunt apd̃ me? & ſignata
in theſauris meis.i. in xp̃ifidelibus.Mea eſt ultio/ &
ego retribuã eis in tpe.Immo/qd̃ peius eſt/ipſi rogant
cõtra ſeipſos nam/ quando legũt Pſal.cviii.|& omnes
Pſal.in quibus cõtinentur / & prædicunt punitiones
crucifixoꝝ xp̃i:tũc cõtra ſeipſos orant miſeri & cęci/&
ſniam dãnationis eoꝝ legũt:& ſic oratio eoꝝ uertit in
peccatũ/& in dãnationem ſibiipſis. Sed petes/Q uare
ergo deus pecus iſtud Iudeoꝝ pmittit uiuere? Rñde-
tur/ ꝙ deus uoluit eis prorogare uitam propter Tria:
Primo/ ne inimici fideles ſuperbirent/& gloriarentur
de uiribus ſuis/& attribuerẽt uictoriã diis ſuis. Secũ
do/ut Iudei ſaperẽt & intelligerẽt ſcripturas/& conſi-
derarnet punitiones factas/& per illas cauerẽt futurã
pctã/&prẹuiderẽt nouiſſima miſteria de xp̃o & eccl̃ia
& reciperent xp̃m in aduentu ſuo/ ne ſibi eſſent rebel
es iterũ ſicut prius.Tertio ne Gentiles p utarent deũ
noſtrũ fore impotentẽ/& uictũ:& non potuiſſe iuua-
re cultores ſuos:ſed ut Iudei cognoſcerent illã punitio
nẽ ſibi fuiſſe inflictã propter ſcẹlera & pctã: & ꝑpter
idolatriã/ deo permittente eos rebellare Regi Babilo-
niæ/& per ipſum affligi. Erũt uſqꝫ ad diem iudicii/&
in fine cõuertentur. Gens igitur abſqꝫ conſilio/& ſine
prouidẽtia/utinã ſaperẽt & intelligerẽt.Pecus inq̃ ſer
uile/& deterius:ac Boue & Aſino durius:Nã teſte prõ

pheta: Cognouit Bos pſſeſſorē ſuū/& Aſinus pręſepē dñi ſui. Igiť pecus iſtud ſeruile Iudeoꝝ/ſi contra ima culatū Agnū xp̄m benedictum/ uerumq; Paſcha noſtrū adhuc erigi contingat/Aculeo iſto Lector candidiſſime/ per Cyprianū magno cū fidei feruore acuratiſſime excuſſo/& tibi porrecto uehemēter ſtimulabis Cōpunges quidē ipſum ut(Spiritu ſancto cooperāte) de tenebris ad lumen Chriſtianæ fidei / & ueritatis pueniat. Quæ omnia/ & ſingula dicta & ſcripta ſint ſub S. dñi noſtri Papæ/& ſanctæ matris Eccleſiæ correctione/& caſtigatione benigna.

¶Finis Aculei.

¶Sequitur Apologia.

¶Ad totius Eccleſiæ uniuerſalis gloriā/ & honorem/ ac pacem/ Magiſtri Cypriani Beneti Doctoris Pariſieñ. ad Aſtrologos/noſtræ ętatis famoſiores/Apologia breuis.

CVm inueniendæ ueritatis/ac ſanctæ fidei chriſtianæ firmandę/augendæq; gratia/litterarum monumentis / continuiſq; diſputationibus/ doctiſſimi uiri ita uiciſſim certare conſueuerint: ut non liuore/ non emulatione / nec aliquo detrahendi / maledicendiue genere impulſi; Verum ſumma caritate / & incredibili / ac quaſi diuino quodam(erga ueritatem ipſam / publicamq; cōmoditatem) ardore inflāmati:

hæc omnia: quæ p̄clara & uera cenſent̄/ poſteris reli-
querint. Conſentaneū mihi (ut minima ſūmis confer
re liceat) eodem inſtituto digniſſimi Aſtrologi/noſtrę
tempeſtatis facile Principes cōtendere uiſum eſt: Cū
nuper quaſdā lucubrationes quorundā Aſtrologorū
uiderim: quæ nō parua ſcribendi/diſſerendiq; occaſio
cūctis Chriſtifidelibus propoſita fuerit/Sacroſanctæ
matris eccleſię (cuius res agitur) paci & utilitati tan-
tūmodo ſtudendo cōtra ſcribere pro uiribus/ fauente
altiſſimo conſtitui. Ita tñ/& ſub iſto prætextu/qtūs ſa
crū ſi Conciliū Lateraneñ. (cuius correctioni cuncta
ſubmittimus) Paſcha alterari/ ſeu imutari decernat:
ex nūc prout ex tūc/& extūc prout exnūc/illius decre
to firmiſſime adhęreo. Cui ſi quid obuiū diſputando
aut al's (quia nuſq̄ eſt inuenire perfectū) ſcriptū eſſe
contigerit (quod ex ſiniſtra intentione neutiq̄ prouc-
nit) illud iam ex nūc nullius eſſe momenti uolumus.
Quoꝝ principale uidetur ꝓpoſitū de Paſchatis feſto
imutando: in quo oīs uerſatur mens Autoꝝ: quas ut
ſincerā/& in Eccl'ię reformationē propenſam/tangere
nulla ex pte exiſtimaui. Quę aūt ſctiſſimæ fidei xp̄ia
næ parū conducere uident̄/acerrime impugnare co-
nabor. In quo ſanctoꝝ doctoꝝ Auguſtini/& Hiero-
nymi: qui duo uera Eccleſiæ luminaria exiſtūt/ueſti-
gia ſequar. Illi enim pro catholicæ ueritatis elucida-
tione: quæ in ſacris eloquiis cōtinebantur (ut eorum
Epiſtolæ declarant) ad eundē finem tendentes/conti
nue decertabāt. Ad quod ipſos Aſtrologos affectuoſe

hortor & obſecro in xp̄o Ieſu: qui Mat. cap. v. eum qui iraſcit̃ fratri ſuo: eiq; maledicit: Triplici reatu iudicii concilii gehennæ ignis damnandũ iuſto ueritatis diuinæ iudicio pronũciauit. Ad quod/& diui Thomæ Aquinatis/& ſancti Bonauenturę/cęterorũq; tum ſanctoꝝ tum doctoꝝ exemplis hortamur: Quoꝝ doctrina/ ſancta mater Eccleſia (ut Sol/ & Luna) refulget. Eoꝝ nãq; diſputationes/argumenta/quęſtiones/uolumina/non probroſis ignominioſiſue dictis: ſed honeſtis benigniſq; cõpoſita cõperiuntur. Cuius inſtituti/ ac diſciplinæ Magiſter Chriſtus eſt/dicens: Diſcite a me/quia mitis ſum/& humilis corde. Quiq; etiam iubet nos minime eſſe iniuriaꝝ ultores: ſed inimicos diligere/& pro perſequentibus orare: maxillãq; alteram ei præbere: qui in una percuſſerit. Si ſecus/in iudicio dicet iniuriãti: Ex ore tuo te iudico ſerue nequã. Qui ſua ex uinea iniuriã inferẽtes / tanq̃ palmites inutiles eiicere conſueuit. Vitis eni uera Chriſtus eſt: & Pater eius cœleſtis agricola in Euang. dicit̃: in qua uinea religioſi uerſantur: Quos ſi iræ/aut inuidiæ flãma aduerat: quomodo cũ uite poterunt permanere? Nõ erunt igr̃ in caritate xp̄i/aſſerentis: Qui nõ eſt mecũ/aduerſus me eſt: & in ipſa uinea/qui ſecũ nõ colligit diſpergit. Quandoquidẽ in ſuperbiã dura & erecta ceruice xp̄i Ieſu ſuaue iugũ Pater cœleſtis agricola ad hãc colendã uineam / Eccleſiã ſcilicet uniuerſalẽ impoſuiſſe dinoſcit̃: cuius filius ęternaliter genitus ab eo omnẽ poteſtatẽ accępit: in quo ſibi bene cõplacuit: qui mani

bus tradi nocẽtium/ & crucis (in qua pro nobis quaſi ager aratus) noſq; oẽs lauaret a crimine/ nõ dubitauit ſubire tormentũ. Ita ęternæ nobis uitæ potum propinauit: Ac totam uniuerſalem Eccleſiã ſponſam ſuã/ uelut ex Adam Euam ſuo ex latere effecit: totũq; genus inſtaurauit humanũ: in qua uinea eum ducem ſequamur. Sub cuius legis iugo nos ſua clementia ſubęgit: & nõ ut ſeruos ſub lege: ſed ut liberos ſub gratia alligauit: mittens ad hanc uineã/ ut per ſuã doctrinã in uitam ęternã dominicæ Reſurrectionis fructũ/ iam tam longo ęuo/ tamq; antiqua Sanctorũ cõmunione comprobatũ/ pacem ueritatẽq; incolentes/ abunde referamus. Mixtus eteni homo hic manũ ſuã aratro im poſuit/ ęterno Patre iubente/ Filio ducẽte/ Spiritu ſancto dirigente. Nunc ſi quorundã ſcientia retrahẽdus eſſet/ dei regno dignus nõ haberetur. Hmõi enim inconuenienti dato/ infinita quaſi ſequerentur diſcrimina. Nam ab aſſueta cõprobataq; tot ſęculis uia uelle decedere/ labi facile poſſet. Aut Loth coniugis exemplo/ Chriſti coniunx & ſponſa ſimilis euaderet: quod miſerabile factu eſſet. In ipſa itaq; dñi uinea inſudemus/ ut fructũ uberrimũ afferamus. Quem nõ cum Luna/ nec cum Ioue colligere ualemus: ſed cũ eo/ qui eam plantauit. Is enim optima & colendi & colligẽdi præcepta tradidit. Ad cuius culturã (non Albumazarem/ nec Ptolomeũ) ſed uerus paterfamilias deus Prophetas/ Apoſtolos/ Doctoreſq; ſanctos inſtituit. Sanctum eni Auguſtinũ in eo libro/ quẽ de queſtionibus

Noui & Veteris teſtamenti ſcripſit/dixiſſe reperitur
Scrutatoribus ſyderũ deum ęternitatẽ ipſam nõ pol-
liceri:ſed recte agentibus. Et rurſus.q.xvi.ait:Aſtro-
logi.n.inimici ſũt ueritatis:Nec aliis inſtrumẽtis q̃ il
lis:quæ ęternus Agricola/& ſummus Opifex olim lo-
quens Patribus & Prophetis/ multifariã multiſq; mo
dis fabricauit. Nouiſſime aũt loquens nobis in Filio
ſuo:quem conſtituit hęredem per ſacram Euangelicã
lectionem. Vnde & ſacra ſanctorum Patrum Theo-
logalia documenta naſcuntur: quæ ad præfatam ui-
neam/ſanctamq; uiuerſalem Eccleſiã colendam diui-
na & infallibilis diſpoſuit ſapientia. Quis itaq; tam
audax / tamq; demens ſit; ut aliis inſtrumentis eam
colere præſumat? Quæ omnia ipſos dominos Aſtro-
logos minime ignorare arbitror. Tamen ſcripta quo-
rundam aliter ſentire uidentur: quibus acerbe lace-
rant eos: qui contradicere uoluerunt: Capiſtrataſq;
beſtias/ & in Theologia Symias appellant: ac ſuſpe-
ctos errore ſcripſerunt; & incuſarunt. Quo nihil a
domini præceptis alienius eſſe poſſet. Quamobrem
Aſtrologos ipſos in Chriſto Ieſu etiam atq; etiam hor
tor/& obſecro:ut ſi contra hæc:quæ in eoꝝ lucubratio
nes ſcripſi/dicere placuerit:ſacræ Theo. rõnibus/non
probroſis uerbis agãt: Id enĩ ab omni diſputãdi gene
re procul eſſe debet: Et præcipue ab eo/qđ ad ſanctiſ-
ſimæ fidei noſtræ ueritatẽ pertinet. Et odio potius/ q̃
laude dignũ exiſtimatur. Quid ſi cũctis opinioni ip-
ſis aduerſantibus reſpondere maledictis ſatagarẽt:nõ

ne imenſam maledicendi prouinciã ſubirent: & para/
rentq̃ uiã ad hoſtimentũ reddendũ: Nã id natura hõ
minibus inſitũ eſt/cęteriſq̃ animãtibus: ut ſe uitã/cor
puſq̃ tueantur pro honore & gloria digladiari nõ du
bitent. Ego aũt pro xp̃o Ieſu/ ſuæq̃ ſanctę Eccleſiæ cõ
modis maledicta/& mortis ſupplíciũ ſufferre paratus
ſum. Cuius inmutabilis ſententiæ/libri quos de Ro.
Eccleſiæ autoritate: de ſanctiſſima Trinitate: de ſacra
mento: de ſacro Concilio/& ſuprẽma Pont. Max. po/
teſtate conſcripſimus/nõ paruo ſunt argumẽto. Hũc
piæ mentis intuitum in fidei petra ſummus Opifex
Chriſtus ſua pietate ita infigere dignatus eſt: ut eõdẽ
duce ab ea nulla ui/ nullaq̃ calamitate dimoueri / di/
uelliq̃ poterit unq̃. Equidẽ pro ipſa Eccleſia palã ſem
per locutus ſum: nec ab aliquo ulla in parte contradi
ctum. Et quantũ inſuper ſim fuerimq̃ contra Iudeos
iudaizanteſq̃ acerbus argumentator/in ueritate & iu
ſtitia eorundem cęcitati / & nequitiæ hoſtis apertus.
Ipſa per orbem terrarũ diffuſa opera aperte quidem
oſtendunt: & aduerſantiũ corda (in hac parte potiſſi/
mũ) aculeus directe cõpungit. Pro quo imortales deo
omnipotenti gratias iugiter ago/& habeo: Cui id om/
ne accęptũ refero. Si aũt ipſis libuerit reſpondere/ &
contradicere/ non modo his in ſua opera ſcriptis: ſed
etiã cæteris: quæ (nec arroganter dictũ exiſtimariue/
lim) præ manibus paſſim habentur: ꝑgratũ mihi fa/
cerent. Tunc ſi ipſis cordi eſſet (ut ſolet) me Symiam
in Theologia/aut iumentũ/uel pecus: Tunc ſanctoꝝ

hominũ documenta imitari nitar / ad Chriſtũ Ieſum me cõuertens:& cũ Propheta loquar: Vt iumentũ factus ſum apud te:& ego ſemper tecũ. Si capiſtrabunt (ut uerbo illoꝝ utar) dicerem greſſum meũ ꝓpterea fore firmiorẽ/& tutiorem. Nam effrenata beſtia/& ſine capiſtro/piculoſo uagat̃ gradu/& aſſeſſorem facile proſternere ſolet: Capiſtro aũt ducta/foueam uitat: recta incedit uia: ſub iugo facile quieſcit/colitq; uineam quã dñs plantauit. Quorſum hæc oĩa? ut intelligant Aſtrologi me inſcripſiſſe hæc/ non aliquo liuore/ aut oſtentatione/ ſiue (ut pleriq; ſolẽt) ambitione ductũ: ſed ueritate/ & amore in ſanctã matrem Eccleſiam/ac etiam obedientia erga S. dñm noſtrũ Leonem Pont. Max. cuius iuſſu id mihi iniunctũ fuit: ut mentẽ uidelicet meam quoq; in hac re explicarem: In quo exequẽdo retributio multa eſt apud deũ. Tũc nr̃a oĩum pia altercatione (ſi cum caritate fuerit) & Chriſtifideles magis edificabũtur: & noſtrũ exercitiũ deo acceptius: & S. dño noſtro Leoni Pont. Max. ac Sacroſancto Lateranẽn. Concilio gratius efficietur. Et bene ualete Aſtrologoꝝ famatiſſimi Principes: Vos inquã & qui Paſcha noſtrũ alterari ſatagatis:& Feſta totius Anni cum Calendario cõmutari/ ea ſemper ualitudine: quam queatis exoptare fęlicius q̃ eſt in Chriſto Ieſu dño noſtro.

Finis.

¶Folio•iiii•facie•i•ubi eſt•& nõ erat uir mecũ•ex alio
paſſu ſacræ ſcripturæ habetur • Fol•vi•fa•i•ubi pred•
poſt• ubi exametro exameron eſſe debet • fa•ii• idem•
poſt minutas obuolui nolo•Fol•ix•facie•i•ubi fediſſi/
mas fęliciſſimas•facie•ii•ubi incerte incurrere•ubi pri
mus ſciamus• ubi conſumpt cõiunctionis multotiẽs
fa•ii• ubi tanq̃ inq̃• Folio•xv• ubiſcilicet bis debet eſſę
Spirituſſanctus•ubi remitã remotam• Fol•xviii•fa•i•
ubi oẽs ſupſtitiones oẽm ſupſtitionẽ•Fol•xix•ii•ante
errorem• & poſt•& ſi• Fol•xxiii•fa•ii• ubi error•debe/
mus•eſſe debet•Fol•xxiiii•fa•ii• ubi nititur nutritur•
ubi practica ſecũdo loco practicas & exſpeculatiuas•
& iaculo pro iaculor• Fol•xlix•facie•ii•ante poſſit• nõ
Folio•lxvii•facie•ii•ubi quę quibus• In fine Apologię
ſatagatis ſatagitis•Et fęlicius q̃•quę•Cętera ſi quę ſint
pii Lectoris prudentiæ relinquũtur; Et quoniã nusq̃
eſt inuenire perfectũ zc•

¶Impræſſum Romæ in Campo Floræ per Marcellũ
Silber/al's Franck: Anno Chriſtianæ ſalutis•M•d•xv•
Idibus Maii: optimi/& imprimis Catholici uiri Ioan
nis Vilar Roſilioneñ• Reuerendiſſimi d•Cardinalis
ſanctorꝝ Quatuor obſequiis inſiſtentis / Chriſtianorꝝ
omnium cõmoditati feruentiſſime cõſulentis opera
& impenſis•

¶Chriſto Ieſu ſemp benedicto laus / & gloria
ſempiterna Amen•

BIBLIOTECA
ROMA
VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA
ROMA
VITTORIO EMANUELE